

LUCASNĒAN 'A UPÍ BANA

I. JESUS XURATSU PAIN 'AISH 'IA BANA (1-2)

1-2 Teófilo 'ën cana mi cain, an Jesús isanan aín bana ñuixuncë unicaman ca atun iscësabi oquin Jesusan ñu 'acëcama 'imainun an unicama 'unánmicë ñucamaribi ñuixaxa. A unicaman ñuia cuaxun ca 'itsa unin upí oquin mëníoquin a banacama cuënëoxa.

3-4 Teófilo, minribi camina a ñucama mi ñuixuncancëxun cuan. Minmi asérabi cara a bana 'icë quixun 'unánun cana 'ënribi upí oquin an a ñucama 'unáncë unicama ñucáquin, uisaira cara 'iixa quixun cuatancëxun, cuënëoxunquin mi ñuixunin.

Angelnëan an uni nashimiti uni, Juan, axa bacënti ñuia

5 Herodes Judea cacë menu 'apu 'ain ca Zacarías cacë uni judíos sacerdote achúshi 'iacëxa. An mëníosabi oquin ca anuxun a rabiti xubunuxun, Abíasnën unicamabëtan Zacaríasnën Nucën Papa Dios rabiquin ñu 'axuancëxa. Zacaríasnën xanu ax ca Aaronën rëbúnqui, Elisabet cacë, 'iacëxa.

6 Zacarías 'imainun Elisabet a rabëtax ca Nucën Papa Diosan iscëx aín nuitu upí 'iacëxa. Upí 'ixun ca Nucën 'Ibu Diosan banacama cuaquin an cacësabi oquin upí oquin 'acëxa. Usa 'ain ca uinu 'icë uníxbi a 'atimaquin ñui ami manánma 'icën.

7 Usa 'ain ca Elisabet tuáñuma xanu 'ianan a rabëtaxbi xëniira 'iacëxa.

8 Usabi oquin 'acë 'ixun ca achúshi nētēn Abíasnēn unicaman anuxun Nucēn Papa Dios rabiiti xubu anuxun atun 'ati ñu 'aquin,

9 uin cara anu Nucēn Papa Diosan caíscē uníxēshi atsínti anu atsínquin tsēpasa ñu xaroti 'icē quixun 'unánuxun Nucēn Papa Dios ñucátancēxun tancēxa, judíos sacerdotecaman 'acēsabi oquin. Tancēxbi ca Zacarías 'iacēxa.

10 Usa 'ain ca Zacaríasnēn tsēpasa ñu xaromainun judíos unicaman ěmánxun Nucēn Papa Dios abē banaquin rabiacēxa.

11 Tsēpasa ñu xaroquinbi ca Zacaríasnēn anuxun tsēpasa ñu xaroti a mēqueucüa an Nucēn Papa Dios 'aquincē aín ángelcama achúshi ami chiquiracētia mēracēxa.

12 Mērai sináncasmai ca ratuti racuēiracēxa.

13 Usai ami racuētiabi ca ángelnēn cacēxa:

—Racuēaxma ca 'it, Zacarías. Nucēn Papa Diosan ca minmi a cacē banacama cuaxa. Usa 'ain ca min xanu Elisabet an tuáñu 'iti 'icēn. A tuá camina Juan caquin anēti 'ain.

14 A tuá aín tita bacēncēx canicēbē camina 'itsaira cuēēnti 'ain. Usaribiti ca 'itsaira unix cuēēnti 'icēn, a uni cupí.

15 Ax ca Nucēn Papa Diosan iscēx uni itsisama 'iti 'icēn. 'Ianan ca an vino 'imainun ñu cachacē xēatima 'icēn. Aín titaxa bacēncēma pain 'aishbi ca Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upíñu 'iti 'icēn, usabi 'inux.

16 Juan an ca amia manúcē 'icēbi Israel unicama upí oquin atun 'Ibu Diosmi sinántēcēnquian a rabinun 'unánmiti 'icēn.

17 Juan ax ca Nucēn 'Ibu Jesúsá unun ax pain rēcuēncuatsini uti 'icēn. Ax ca Elías 'iásaribiti Nucēn

Papa Diosan cushiñu 'ixun unicaman upí oquin sináncesaribi oquin aín bēchicē sinánun sinánmiti 'icēn. Sinánmianan ca an aín bana cuaisama tancē unicama sinanamiquin, Nucēn Papa Diosmi sinánun 'imiti 'icēn. Usoquian 'imicēxun ca axa Nucēn 'Ibu Diosan xucēx ucēbētan, Israel unibunēn upí oquin aín bana cuati 'icēn.

¹⁸ Angelnēn cacēxun ca Zacaríasnēn cacēxa:

—'Ēx cana xēniira 'ain, 'ēn xanuribi ca xēniira 'icēn. ¿Usa 'ain carana uisaxun 'unánti 'ain, min 'ē cacēsabi oi ca asérabi 'iti 'icē quixun?

¹⁹ Cacēxun ca ángelnēn cacēxa:

—'Ēx cana abē 'ixuan an cacēsabi oquin Nucēn Papa Dios ñu 'axuncē ángel, Gabriel, a 'ain. Usa 'icē ca an upí bana ēnē ñuiquin mi canun quixun 'ē xuaxa.

²⁰ 'Ēn mi cacēxunbimi usai ca 'iti 'icē quixun sináncēma cupí camina banañuma 'inuxun 'ain. Usa 'ain camina a ñucama sēnēncēbēishi banatēcēnti 'ain. Min sináncēbēmabi ca 'ēn mi cacē ñu asérabi 'iti 'icēn, anun usai 'iti nētēa sēnēncēbē.

²¹ Angelbē Zacarías banamainun ca an emánxun chiquitia caíncē unicaman, uisacatsi cara panatia quixun sináncēxa.

²² Usaquin sinánquian caíncēx chiquíquin ca Zacaríasnēn banacasmaquin aín mēcēnanshi sanánquin tanxuancēxa. Usaía 'icēbētan ca unicaman —Nucēn Papa Diosan ismicēxun ca anuxun a rabiti xubunuxun ñu isaxa —quixun sináncēxa.

²³ A nētēcama anun anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunuxun ñu 'ati sēnēncēbē ca Zacarías aín xubunu cuantēcēancēxa.

²⁴ Usa 'ain ca Zacarías cuantécēan aín xanu Elisabet tuuacēxa. Tuui ca chiquitima mēcēn achúshi 'uxē aín xubu mēúishi 'iacēxa. Usai 'iquin ca sináncēxa:

²⁵ Nucēn 'Ibu Diosan ca 'ē sinánxunquin unicaman 'ē 'atimaquin ñuitécēnxunma 'anun 'ēx tuáñu 'inun mēníoxa quixun.

An Jesús tuuati ñuiquian ángelnēn María ca

²⁶ Elisabet mēcēn achúshi 'imainun achúshi 'uxē sēnēni natubēncēbētan ca Nucēn Papa Diosan aín ángel, Gabriel, a Galilea menu 'icē ēma, Nazaret, anu cuanxuan

²⁷ unibē 'icēma pan xanu, María cacē, a istánun xuacēxa. A xanux ca Davitan rēbúnqui, José cacē uni, an binuxun cacē 'iacēxa.

²⁸ Usa 'ain ca xucēx cuanx anua 'icēnu atsínquin María cacēxa:

—Chuámashi ca 'it. Mi ca Nucēn 'Ibu Diosan upí oquin sinánxunia, xanu raíri 'acēsamaira oquin. Ax ca mibē 'icēn.

²⁹ Usaquin cacēxun cuaquinshi isquin ca Maríanēn ratúquin sináncēxa —¿uisoti cara 'ē usaquin cain? —quixun.

³⁰ Usaquin sinaniabi ca ángelnēn cacēxa:

—Racuēaxma ca 'it, María. Mi ca Nucēn Papa Diosan upí oquin sinánxunia.

³¹ Mix camina tuunuxun 'ain. Tuutancēx camina bēbu tuá bacēnti 'ain. A camina Jesús caquin anēti 'ain.

³² Ax ca uni itsisama 'iti 'icēn. A ñui ca —Nucēn Papa Dios manámi 'icē aín Bēchicē ca ax 'icē —qui ax uni quti 'icēn. Nucēn Papa Diosan 'imicēx ca aín rara David 'iásaribiti ax 'apu 'iti 'icēn.

³³ 'Apu 'aish ca Israelnën rëbúnquinën 'apu nëtétimoi 'iti 'icën. Ax ca cëñútimoi 'apu 'inuxun 'aia.

³⁴ Cacëxun ca Maríanën ángel cacëxa:

—'Ëx cana unibë 'icëma pan 'ain. ¿Usa 'aish carana uisax usai 'iti 'ain?

³⁵ Cacëxun ca ángelnën cacëxa:

—Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí ca minu uti 'icën. Manámi 'icë Nucën Papa Diosan sinanën camina tuñu 'iti 'ain. Usaquian sinánxuncëxunmi tuacëx ca ax Nucën Papa Diosan iscëx upíra 'iti 'icën, —ax ca Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë — quiax ca unicamax a ñui quitu 'icën.

³⁶ Min xucën, Elisabet, anribi ca caniacëquinbi bëbu oquin tuaia. Ca tuaíma quicancëbëbi ca aín tuá męcën achúshi 'imainun achúshi 'uxëinshi chaia.

³⁷ 'Aíma ca Nucën Papa Diosan 'acasmati ñu 'icën.

³⁸ Cacëx ca María quiacëxa:

—Ënu cana 'ain, a Nucën 'Ibu cuëencë ñu 'axunti. Min cacësabi oi ca 'iti 'icën. Usaquian cacëx ca ángel cuancëxa.

María Elisabet isi cuan

³⁹ 'Itsama nëtë 'icëbë ca María bënëtishi Judea menu 'icë ëma achúshi, matánu 'icë, anu Elisabet isi cuancëxa.

⁴⁰ Cuanx bëbai Zacaríasnën xubunu atsínquin ca Maríanën Elisabet —¿ënu caina 'ain? —quixun cacëxa.

⁴¹ Usaquin Marianën cacëxuan Elisabetnën cuacëbëshi ca aín pucunuax aín tuá ubíacëxa. Usai 'icëbëtan ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan upí oquin Elisabet sinánmiacëxa.

42 Sinánmicëx cuëenquin ca Elisabetnën munuma María cacëxa:

—Nucën Papa Diosan mi sinánxuanxa, xanu raíri 'acësamaira oquin. Min tuáribi ca an upí oquin sinánxunia.

43 Mixmi Nucën 'Ibu ax uti nun caincë aín tita 'aish 'ë isi ucëbë cana cuëëni rabinin.

44 'Ën minmi cacëxun cuacëbëshi ca 'ën pucunu 'icë tuá cuëëni ubíaxa.

45 Nucën 'Ibu Dios quicësabi oi ca asérabi 'iti 'icën. Ca usai 'iti 'icë quixun sinani camina cuëëinra cuëënti 'ain.

46 Elisabetnëan usaquin cacëxun ca Maríanën cacëxa:

'Ën cana Nucën 'Ibu Dios cuëenquin rabin.

47 'Ën 'Ibu Dios an ainan 'inun 'ë iëmicë, a sinani cana cuëëinra cuëënin.

48 'Ëx ñuñuma 'aíshbi ami sináncë 'icë ca Nucën 'Ibu Diosan 'ë sinánxuanxa. Usoquin sinánxuncë 'ëx 'ain ca camabi unix 'ë ñui —a ca Nucën Papa Diosan upí oquin sinánxuanxa —quiti 'icën. Axa ënë nëtënu bucuçë unicaman rëbúnquinëxribi ca usai 'ë ñui quiti 'icën.

49 Nucën Papa Dios ax cushiira 'ixun ca 'ën sináncëma ñu upíira upía 'ë canun quixun aín ángel xuaxa. An ca aín sinan upíira 'aish uisa ñu 'atimabi 'ati sinanima.

50 Usabi oquin ca uicaman cara ami racuëënan aín bana cuatia acama nuibaquin 'aquinia.

51 Cushiira 'ixun ca an unin 'acëma ñu 'axa. Axa — 'ëx cana uni itsisamaira 'ai —quixun sinani rabícë unicama ca an ñuuma 'imiaxa.

52 'Imianan ca 'apucamaribi 'apuma 'inun meu onan axa meu 'icë unicamaribi meuma 'inun 'imi-axa.

53 Panancë unicama ca pimiäxa. Pimianan ca ñuñu unicama ñu 'inántęcënquinma ñancáishi cuantánun xuäxa.

54 Israelnën rëbúnquicama ainan 'inúan caiscë acama ca nuibaquin manuquinma 'aquianxa.

55 Usai ca xëñibua 'aínbi 'iti 'icë quixun ca aín rëbúnquicama ñuiquin Nucën Papa Diosan nucën rara Abraham cacëxa.

56 Ęsai qui sënëntancëx rabë 'imainun achúshi 'uxë Elisabetbë 'itancëx ca María aín xubunu cuantęcëancëxa.

An uni nashimicë, Juan, bacëan

57 Usa 'ain ca Elisabet aín bacënti nëtë sënëncëbë, nucë bënë tuá bacëancëxa.

58 Bacëncë —a ca Nucën 'Ibu Diosan nuibaquin tuáñu 'inun 'imiaxa —quixun 'unánbiani a 'urama 'icëcama 'imainun aín aínsi 'ibucamaxribi Elisabet isi cuanx ca abë banai cuëëancëxa.

59 Usai 'itancëx ca Elisabet bacëncë achúshi semana 'imainun achúshi nëtë 'ain, judíos unbënëan 'acësoquin, a tuá judío 'icë 'unánti oi anu timéacëxa. Timéax ca aín papan anëñbi anëcatsi quiax quicancëxa.

60 Quicëbëbi ca aín titax:

—Usama ca. Aín anëx ca Juan cacë 'iti 'icë —quiax quiacëxa.

61 Quia ca cacancëxa:

—¿Uisa cupí cara Juan caquin anëcë 'iti 'ic? Uinu 'icë min aínsi 'ibúxbi ca usaquin anëcë 'aíma 'icën.

62 Usaquin catancëxun ca aín papa uisaquin anëti cara cuëënia quixun ñucáquin męcënan 'unánti oquin sanánquin cacancëxa.

63 Usoquian cacancëxun ca aín papan anu cuëñëoti ñua 'inánun quixun aín mëcënan tanquin cacëxa. Cacëxun 'inancëxun ca —aín anë ca Juan 'icën —quixun cuëñëocëxa. Usaquian cuëñëocë isi ca uisa cupí cara usaquin anëia quiax sináncasmacancëxa.

64 Usaquian cuëñëocëbëa sináncasmacancëbëshi ca Zacarías banatëcëancëxa. Banatëcënquin ca Nucën Papa Dios rabiácëxa.

65 Usai 'icëbë ca anu 'icë unicama sináncasmai ratúacëxa. 'Imainun ca Zacaríasbëa aín bëchicë usai 'icë banacama Judea menu 'icë matácamanu 'icë unicaman chanioia cuacëxa.

66 Chanioia cuax ca a tuá ñuiquian ñuicë banacama atun nuitu mëúishi sinánan, Nucën Papa Diosan ca abë 'ixun asérabi a sinánxunia quixun 'unani, —¿ënë tuáratsu cara canitancëx uisa uni 'iti 'ic? —quiax canancëxa.

Zacarías canta

67 Usai quimainun ca a tuacën papa, Zacarías, ax aín Bëru Ñunshin Upíñu 'aish, Nucën Papa Diosan sinánmicëx cuëñi quiacëxa:

68 —Nucën 'Ibu Dios, a Israel 'imainun aín rëbúnquicaman rabicë, a ca camabi unin rabiti 'icën. An ca aín unicama 'icë nu nuibaquin, an nuxnu ami sinánun nu sinánmiti a xuaxa.

69 An ca cushiira 'ixuan an nu iëmiti axa unun mëñoxa. Ax ca an Nucën Papa Dios rabia David, aín rëbúnqui 'iti 'icën.

70 Nucën Papa Diosan ca bëráma an ax quicë bana uni ñuixuncë uni upícaman —usai ca 'iti 'icë —quixun canun camiacëxa, ësaquin,

71 an ca an nu nuibacēma unicaman ubíotima oquin nu iémianan axa numi nishcē unicaman bētsi bētsi otima oquin nu iémiti 'icēn.

72 Usaquin nu nuibaquin 'aquinquin ca Nucēn Papa Diosan nucēn raracama cásabi oquin nu ñu 'axunti 'icēn. A bana, nucēn raracaman rēbúnquinēx ca aín unibu 'iti 'icē quiax quicē, a ca manucēma 'icēn.

73 Nucēn Papa Diosan ca sinanatēcēnuxunma nucēn rara Abraham cá banax ca ēsai quicē 'icēn:

74 Abrahamnēn rēbúnqui nun nu racuēquinma a rabinun ca axa numi nishcē unicaman ubíotima oquin an nu iémiti 'icēn.

75 Usaquian iémicēxun cananuna an iscē nun nu-itu upí 'ixun, ax cuēēncēsabi oquin 'aquin, camabi nētē nun bamati nētē utámainun a rabiti 'ain.

76 Usa 'ain cana mixmi 'ēn bēchicēratsu 'icē, mi cain, mi ñui ca unicamax, Nucēn Papa Dios manámi 'icē an aín bana unicama ñuixunun xucē camina mix 'ai quiax quti 'icēn. Min camina, a Nucēn 'Ibu Diosan xuti ax ucēma pan 'ain, mix pain rēcuēncuatsincē 'ixun, aín bana cuanun quixun Israel unicama sinánmiti 'ain.

77 Min sinánmicēxun ca 'unánti 'icēn, a cupí ca atun 'uchacama tērēncē 'aish Nucēn Papa Diosnan 'inun iémicē 'iti 'icē quixun.

78 Usoquin 'iminuxun ca Nucēn Papa Diosan nu nuibaquin, an nu iémiti, a aín nētēnu 'icēbi ēnē menu nubē 'inun xuti 'icēn.

79 Xucēxun uquin ca axa aín 'ucha cupí Nucēn Papa Diosbē upíma 'ianan —'ēn bamati ca 'urama 'icē — quixun sinani racuēti masá nuituti bēánquibucēnu 'icēsa unicama atun 'uchacama tērēnquin Nucēn Papa Diosnan 'inun 'imianan nuxnu Nucēn Papa

Diosbē upí 'aish ax cuëncësabi oi 'inun nu 'imiti 'icën.

Usai ca Zacarías Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëx quiacëxa.

⁸⁰ Usa 'aish ca caní a tuá aín sinan upí 'iacëxa. Usa 'aish ca anúan Israel unicama bana ñuixunti nētëa sēñtamainun anu uni 'icëma menu 'iacëxa.

2

Jesús bacëan

(Mt 1.18-25)

¹ Ënë menua Jesús uti ca ësai 'iacëxa: Romanu 'icë 'apu, César Augusto, aín bana ca cuacocancëxa, camabi unix ca aín anë quiricanu 'ai cuanti 'icë quixun.

² Cirenio cacë uní axa Siria nētënu 'icë unicaman 'apu 'ain ca a quirica 'atabaquin 'acancëxa.

³ Usa 'ain ca camabi unix uinu 'icë ëmanuax cara bacëancëxa, anuxun aín anë quiricanu 'ai riquiancëxa.

⁴ Usa 'ain ca José Galilea menu 'icë ëma Nazaret cacë, anuax Belén cacë ëmanu cuancëxa. Belén ax ca Judea menu 'icë ëma, anuaxa David bacëan, a 'iacëxa. José, ax David aín rëbúnqui 'aish, ca aín anë 'ai Belénu cuancëxa.

⁵ Cuanquin ca an binuxun 'unántiocë xanu, María, tuñu 'icë, anribia aín anë 'anun buáncëxa.

⁶ Buáncëx cuanx Belénu bëbatancëx ca María aín bacënti nētë sēñancëxa.

⁷ Sēñncëbë ca anu 'iti xubu anu 'aínbia 'aisamaira 'ixun unín tsitsiruan anuxun ñuina pimiti 'itinuax María bacëancëxa. Bacënxun ca chupan rabúnxun anuxun ñuina pimiti bunánti anu aín tuá racáncëxa.

Angelcaman an ñuina bërúancë unicama ca

⁸ Usa 'ain ca Belén 'urama 'icë pastonu an ñuina bërúancë unicama 'iacëxa. 'Ixun ca imé 'uxti tēaquin aín ñuina bërúancëxa.

⁹ Anu 'ixun ca Nucën 'Ibu Diosan xucëx ángel achúshi atumi chiquiracëtia isacëxa. Iscëbëtan ca Nucën 'Ibu Diosan pëcacën atu pëcacëxa. Usocëbë ca ratuti racuéacëxa.

¹⁰ Usariabi ca ángelnën atu cacëxa:

—Racuëaxma ca 'it. Micama cana upí bana ñuixunin. Ënëx ca camabi unin cuati 'icën. Cuati ca chuáma tani cuënti 'icën.

¹¹ Ënë nëtën ca bacëanxa anuax David bacëan ëmanuax an camabi uni aín 'ucha tērëncë 'aish Nucën Papa Diosnan 'inun iëmiti. Ax ca Nucën 'Ibu Cristo, a 'icën.

¹² Ënë isquin camina 'ën mitsu cacë bana ax ca aséribi 'icë quixun 'unánti 'ain, cuanxun camina a Tuá chupan rabúnxuan anuxun ñuina pimitinu racáncë isti 'ain.

¹³ Quicëbëshi ricuatsini timëti Nucën Papa Dios rabi ca ángelcamax quiacëxa:

¹⁴ —¡Naínu 'icë Nucën Papa Dios rabinun ca 'at!
¡Ënë nëtënuaxa Nucën Papa Diosbë upí 'icë unicamax ca chuámashirua 'ican!

¹⁵ Usoquin atu catancëxa ángelcamax naínu riquiancëbë ca an ñuina bërúancë unicamax canancëxa:

—Táin isi Belénu cuanun ca cuan, nua Nucën 'Ibu Diosan camicëxuan aín ángelnën nu cacë ënë isi.

¹⁶ Cananquiani bënëtishi riquianxun ca María 'imainun José isanan aín Tuá anuxun ñuina pimitinu racáncë isacëxa.

17 Isquin ca ángelnëan a Tuá ñuiquin cacë bamacama ñuixuancëxa.

18 Usaquian an ñuina bërúancë unin ñuia cuati ca an cuacë unicama ratúacëxa.

19 Ratúquinbi ca Maríanën aín nuitu mēúishi ënë ñucama manuquinma sináncëxa.

20 Usa 'ain ca an ñuina bërúancë unicama an a iscë ñucama 'imainun an a cuacë ñucama sinánquin Nucën Papa Dios rabi, pastonu amiribishi riquiancëxa. Riquianquin ca —ángelnëan nu cacësabi oi ca 'iata —quixun sinánan ax ca upíira 'icë quixun sinánquin Nucën Papa Dios rabiacëxa.

Josébëtan Maríanën Jesús anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu buan

21 María bacëncë achúshi semana 'imainun achúshi nētë 'ain ca atúan aín bëchicë 'acësabi oquin judíos uni raírinën Maríanën tuá judío 'icë 'unántiocëxa. 'Unántioquin ca María tuutisama pain 'aían ángelnën cacësabi oquin Jesús caquin anëacëxa.

22 Moisésnën cuënëo banaxa —bacëntancëxun ca camabi judío xanun usoquin aín tuá 'ati 'icë —quicësabi oquin ca Maríanën anúan bacëncë 'uxë sënëncëbëtan aín rëcuën tuá Josébëtan Jerusalénu buáncëxa, ax ca ainan 'icë Nucën 'Ibu Dios canuxun.

23 Moisésnën cuënëo bana ca ësai quia: “Camabi rëcuën bëbu tuá ax ca Nucën 'Ibu Diosnanshi 'iti 'icën”. Usa 'ain ca a bana quicësabi oquin Josébëtan Maríanën Jerusalénu 'icë xubu, anuxun Nucën Papa Dios rabiti, anu Jesús buáncëxa.

24 Moisésnën cuënëo bana ca quia, anúan aín bëbu tuá bacëncë 'uxë sënëncëbëtan ca xanun an 'aracacë numacuru rabë buánti 'icën, numacuru

itsi 'aíma 'ain ca an 'aracacë paru numacuru buánti 'icën. A bana quicësabi oquin ca Maríanën Jesús buánan numacuru rabëribi judíos sacerdote 'inánuxun buáncëxa.

²⁵ Jerusalénu 'icë uni achúshi ax ca Simeón caquin anëcë 'iacëxa. A unix ca upí nuituñu 'ixun a rabianan Nucën 'Ibu Dios quicësabi oquin 'acë 'iacëxa. Usa 'ixun ca an Israel unibu chuámashirua 'imiti, axa uti caíancëxa. Usa 'ain ca abë Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí 'iacëxa.

²⁶ An ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxun ësoquin sinánquin 'unáncëxa: Bamacëma pain 'ixun cana 'ën axa utia judíos unicaman caíncë, Cristo, a Nucën 'Ibu Diosan xucë isti 'ain.

²⁷ Usa 'ain ca Simeón Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëx anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuancëxa. Cuanx anu 'ain ca Josébë María, Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquin 'anuxun Jesús buanx atsiáncëxa.

²⁸ Atsinia isquin a tuá 'icúquin biquin ca Simeonën Nucën Papa Dios rabiquin cacëxa:

²⁹ 'Ën 'Ibu Dios, a ñuiquinmi 'ë cacë a cana isan. Usa 'ain ca 'ëx bamati asábi 'icën.

³⁰ An camabi uni aín 'uchacama tërénquin minan 'inun iëmiti a cana 'ën bërúnbi isin.

³¹ Ax ca usai 'iti 'icë quixuan camabi unin 'unánun camina aín uti mënión.

³² An ca Israel unibushima judíosma unicamaribi aín sinan upí 'inun 'imiti 'icën. Minan 'inúnmi caísa, Israel unibu, acama achúshi 'aish, a cupí ca camabi unin Israel unibu rabiti 'icën.

³³ Simeónëxa Jesús ñui quia cuati ca Josébë María uisa 'aish cara usai 'iti 'icë quiax sináncasmacëxa.

34 Sináncasmaiabi ca Simeónën acama Nucën Papa Dios ñucáxuntancëxun Jesusan tita, María, cacëxa:

—Ënë tuá cania aín bana cuaisama tani ca 'it-saira Israel uni Nucën Papa Diosbë upíma 'iti 'icën. Usai 'icëbëbi ca 'itsa uníxribi aín bana cuati abë upíira 'iti 'icën. Uisai cara Nucën Papa Dios cuëënia quixuan unicaman 'unánun xucë 'aínbi ca 'itsa unix aín bana cuati cuëënima a ñui 'atimati banati 'icën.

35 Usai 'ia isquin ca an uisoquin cara aín nuitu mëu sinania quixun Nucën Papa Dios 'imainun unicamanribi 'unánti 'icën. Usaía 'imainun camina mixribi, María, a sinánxuni masá nuituirati 'ain.

Usaquin ca Simeonën María cacëxa.

36 Anuribi ca achúshi xanu xëniira, Ana cacë, 'iacëxa. Ana ax ca an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë xanu 'iacëxa. Ax ca Asernën rëbúnqui achúshi, Fanuel cacë, aín bëchicë 'iacëxa. Xuntacu 'icëa bicëx ca aín bënëbë mëcën achúshi 'imainun rabë baritia 'iacëxa.

37 Mëcën achúshi 'imainun rabë baritia 'icëbë casunamëa 'aish ca ochenta y cuatro baritiañu 'iacëxa. Usa 'ixun ca anuxun a rabiti xubunuax camabi nëtën abë banaquin Nucën Papa Dios rabiácëxa. A upí oquin sinánuxun ca bëtsi bëtsi nëtën piama 'icën. Nëtënbimëbi ca usaquin Nucën Papa Dios rabiácëxa.

38 Josëbë María a bëi atsíncëbë axribishi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínquin ca Anan Jesús isacëxa. Isi cuëënquin ca —asábi ca —caquin Nucën Papa Dios rabiácëxa. Rabiquin ca anu 'icë uni an anun Jerusalénu 'icëcama 'imainun camabi

judíos uni chuámarua 'inux iéti nētē caíncē uni-cama, a Jesús ñuiquin —an nu iémiti a ca ěněx 'icē —quixun cacěxa.

Nazaretnu cuantěcěan

³⁹ Usa 'ain ca Josébětan Maríaněn Nucěn 'Ibu Diosan bana Moisésněn cuěněo ax quicěsabi oquin 'atancěx Galilea menu cuantěcěni anu atux 'icē ěma, Nazaret, anu běbatěcěancěxa.

⁴⁰ Anu cuanx ca Jesús Nazaret ěmanuax cani-acěxa. Cani cushi 'ixun ca ñu upí oquin 'unáncěxa. Usai 'ia cania ca aín Papa Diosan upí oquin 'aquiancěxa.

Anuxun Nucěn Papa Dios rabiti xubunua Jesús

'ia

⁴¹ Usaía Jesús canimainun ca José 'imainun María camabi baritian, Pascua anun carnero 'ati nětěn Jerusalěnu 'inux cuancěxa. A nětě ax ca aín raracama Egipto menuax 'atimocě 'aish bamaibi iěa, a sinánquin Nucěn Papa Dios rabiquin carnero 'ati nětě 'iacěxa.

⁴² Usai cuanquin ca měcěn rabě 'imainun rabě baritiañu 'icē Josébětan Maríaněn Jesús anun carnero 'ati nětěn Jerusalěnu buáncěxa.

⁴³ Anu cuanx anun carnero 'ati nětě inúmibiani amiribishi Nazaret ěmanu cuantěcěnquin ca Maríaněn Josébětan a ñubi sinanima cuanquin Jesús Jerusalěnubi ěbiancěxa.

⁴⁴ ěbiani ca raíri unicamabě cuancěsa sinani Josébě María achúshi nětě bain cuancěxa. Cuanxun ca aín aintsi 'ibucamanua barianan an 'unáncě unicamanuaribi bariquinbi 'aímocěxa.

⁴⁵ 'Aímobiani ca Josébě María amiribishi Jerusalěnua bari cuantěcěancěxa.

⁴⁶ Usa 'ain ca rabë 'imainun achúshi nètë 'icëbëtan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu tsóxuan, an Moisésnën cuënëo bana uni 'unáncë unicaman bana ñuixuncëxun cuaquin anribi atu bana ñucatia mëracëxa.

⁴⁷ Jesusan bana cuati ca a unicama ratúacëxa. Ratuti ca —uisa 'ixun cara ënë tuacën ënë ñucama 'unánan nun ñucácëxunribi upí oquin ñuia —quix sináncasmacëxa.

⁴⁸ Usaía a unicamabë banai tsócë Jesús mërai ca Josébë María ratúacëxa. Ratúquin ca aín titan cacëxa:

—¿Uisa 'aish caramina usai 'ian? Min 'unan papabëtan cana mi mëracatsi bënëquin barin.

⁴⁹ Cacëxunbi ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisa cupí caina 'ë barian? ¿'En Papa quicësabi oquin 'ën ñu 'ati caramina 'unaniman?

⁵⁰ Cacëxun cuaquinbi ca Josébëtan Maríanën uisoquin caquin cara usoquin caia quixun 'unánma 'icën.

⁵¹ Usa 'ain ca José 'imainun Maríabë Jesús Nazaretnu cuantëcëancëxa. Cuanx anuax caniquin ca aín 'unan papa 'imainun aín tita quicësabi oquin ñu 'acëxa. Usaía canimainun ca Maríanën Jerusalénuaxa Jesús 'icëcama a manuquinma sináncëxa.

⁵² Sinánmainun ca Jesús caniacëxa. Cani aín nami cushi 'ianan ca ñu upí oquin 'unáncëxa. Usa 'icë ca —ax ca upí tuá 'icë —quixun camabi unin cuëenquin nuibacëxa. Nuibamainun ca Nucën Papa Diosanribi a isi cuëenquin nuibacëxa.

II. GALILEA MENUXUAN JESUSAN

UNICAMA BANA ÑUIXUAN

(3.1-9.50)**3**

*Anu uni 'icëma menuxuan an uni nashimicë,
Juanën uni bana ñuixuan*

(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

¹ Tiberio anun Romanuxun 'apu 'imicancë nētëa quince baritia 'icëbë ca Põncio Pilato Judea menu 'icë unicaman 'apu 'iacëxa. Usai 'imainun ca Herodes Galilea menu 'icë 'apu 'iacëxa. 'Imainun ca Herodesnën xucën, Filipo, ax Iturea me 'imainun Traconíte menu 'icë 'apu 'iacëxa. 'Imainun ca Lisantias cacë uni, ax Abilinia cacë menu 'icë 'apu 'iacëxa.

² Usaía 'imainun ca Anás 'imainun Caifás a rabëtax judíos sacerdotecaman cushi 'iacëxa. 'Imainun ca Zacaríasnën bëchicë, Juan, axa anu uni 'icëma menu 'icë, a Nucën Papa Diosan aín bana sinánmiquian unicama bana ñuixunun quixun 'imiacëxa.

³ 'Imicëx cuani Jordán cacë baca rapasu 'icë mecamanu cuanquin bana ñuixuni ca ësai quiacëxa:

—Sinanaquin mitsun 'uchacama ëni Nucën Papa Diosmi sinani camina nashimicë 'iti 'ain, mitsun 'uchacama tērëncë 'inun.

⁴ Usai ca Juan quiacëxa, a ñuiquian an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë, Isaíasnën cuënëosabi oi, ësai quicë:

Anu uni 'icëma menuxun munuma bana ñui ca a unix ësai quia: Nucën 'Ibu ca aia, camina axa anun uti bai mënñoquin racanacësaribi oi aín bana cuanux sinanati 'ain.

⁵ Matá nancécëcamax ca natacacácë 'iti 'icën, aín bashicama 'imainun matácama ca bëtsibëtan sënën 'iti 'icën, bai tëntúncëcamax ca racanacë 'iti 'icën, bainu 'icë quinicama ca natacacácë 'iti 'icën.

⁶ Usoquian 'an ca ax uti 'icën. Axira ucëbëtan ca camabi unin, uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan, unicama 'aquinquin ainan 'inun iëmiti 'icë quixun isti 'icën.

⁷ Usa 'ain ca Juanën atu nashiminun 'aisamaira uni anu riquiancëxa. Riquianxa bëbacë ca Juanën cacëxa:

—Mitsux 'atima 'ixun uni paráncë 'aish camina mitsun raracama 'iásaribiti, runu an uni picë, asa 'ain. ¿Usa 'icë cara anúan Nucën Papa Diosan 'aisama unicama atumi nishquin masóti nëtën masócë 'itin rabananmi sinananun quixun uin mitsu cax?

⁸ Unían mitsu aséjabi sinanacë 'ai quixun 'unánun camina ñu 'aisama 'ati ënquin upí ñuishi 'ati 'ain. —Nux Abrahamnën rëbúnqui 'aish cananuna Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai — quixun sinánxunma ca 'acan. Aséjabi cana mitsu cain, 'aisa tanquin ca Nucën Papa Diosan ënë maxáxbi bëtsi oquin Abrahamnën rëbúnqui 'imiti 'icën.

⁹ Èsa ca. A rëti aín manë ruë tuíanx a rapasu niracëquin ca an upí oquin tuacëma icama rëtancëxun xanania unin tsin nëënia. Usaribi oquin ca bënëñquinshi mitsúxmi sinanati ami sináncëma 'icë Nucën Papa Diosan mitsu 'ati 'icën.

¹⁰ Juanëan usaquin ñuixunia cuaquin ca anu 'icë unicaman —¿Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi 'inuxun caranuna añu 'ati 'ai? —quixun Juan ñucáquin cacëxa.

11 Cacëxun ca Juanën cacëxa:

—Uix cara cutun rabëñu 'icë an ca cutúnñuma uni aín cutun achúshi 'inánti 'icën. Uix cara pitiñu 'icë an ca pitiñuma uni paná 'inánti 'icën.

12 An 'apu buánmiti curíqui bicë unicamaxribi ca an atu nashiminun quiax Juanu cuancëxa. Cuanx bëbaxun ca cacëxa:

—¿Nucën Papa Dios cuëncësabi oi 'inuxun caranuna añu 'ati 'ain?

13 Cacëxun ca Juanën cacëxa:

—Uiti curíquimi binun cara mi caxa, ashi camina 'apu buánminunxun biti 'ain.

14 Suntárucamanribi ca anu cuanxun Juan ñucáquin cacëxa:

—¿Nunribi caranuna añu 'ati 'ain?

Ñucácëxun ca cacëxa:

—Camina unin ñu 'imainun aín curíqui mëcamatima 'ain, mëëxun 'anan camina paránxunribi unin ñu mëcamatima 'ain, camina cëmëi ami manánxunribi unin ñu bitima 'ain. Mitsun ñu 'ati cupía 'apun curíqui 'inancëxun camina 'atimati banaquinma cuëenquin ashi biti 'ain.

15 Ësoquian Juanën bana ñuixunia an cuacë unicanca ca —ënë uni sapi ca Cristo, axa uti nun caíncë, a 'icë —quixun cuëenquin sinancëxa.

16 Sinania ca Juanën anu 'icë unicama cacëxa:

—'Ën cana mitsu 'umpaxan nashimin. Usa 'aínbi ca 'ësamaira uni 'ë caxu aia. Axa upíira 'aish cushiira 'ain cana 'ëx asaribima 'aish ami rabini a 'urama 'itima 'ain. Usai 'iquin cana aín taxacabi tubuxuntima 'ain. Axira uquin ca uni aín Bëru Ñunshin Upíñu 'inun 'imiti 'icën. 'Imiquin

ca tsi rëquirucënëan ñu 'acësoquin aín cushin aín nuitunua sináncë ñu 'atimacama a cëñuquin uni upí 'imiti 'icën.

17 An ñu 'apácë unin 'acësaribi oquin ca 'ati 'icën. Ca ësa 'iti 'icën. Unin ca ñu bëru trigo 'apatia. 'Apátancëxun ca bimia bitsia. Bitancëxun ca bucúnxun chacaia. Chacaquian tacaia ca aín xacá suñun amo putia. Pucëbë ca aín bëru ax tiquia. Usai 'ia bërúanxun bixun bucúntancëxun ca aín xacácama tsi rëquirucë bënëntisamanën nëënia. Usaribi oquin ca axa uti an aín 'acë ñucama 'unánquin, upí unicama abëa 'iti bianan 'atimacama a atun ñu 'atima 'acë cupí bimi xacá nëënti pucësa 'imiti 'icën.

18 Usaquin bana ñuixuanan unicama 'ësëquin ca Juanën Jesús ñuiquin a cuatia cuëënun bana ñuixuancëxa.

19 Ñuixuanan ca 'apu Herodes cacë an aín xucënan xanu, Herodías cacë, a bianan bëtsi ñu 'atimaribi 'acë 'icë —minmi 'acë ñu ax ca 'aisama 'icë—quixun Juanën 'apu Herodes a cacëxa.

20 Usaquian cacëxunbi sinanaquinma ñu 'atimaira 'atëcënquin ca Herodesnën Juan sipuanun aín unicama cacëxa.

Juanëan Jesús nashimia
(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

21 Sipuacëma pan 'ixun unicama nashimianan ca Juanën Jesúsribi nashimiacëxa. Nashimicëx aín Papa Diosbë banacëbë ca naí panárabëacëxa.

22 Usacëbë ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí numacuru iscësa 'aish uax anu 'iruacëxa. Usaía 'icëbëtan ca Jesusan naínuaxa banaia cuacëxa, ësai qui:

—Mix camina 'ëx amiira sináncë bacë bëchicë 'ain. Mimi sinani cana chuámarua tani cuëenin.

Jesusan chaitiocëcama 'imainun aín raracamaxa 'iá
(Mt 1.1-17)

²³ Unicama pain bana ñuixuanan 'aquini ca treinta baritiañusa Jesús 'iacëxa. Unicaman sináncëx ca Josénëx aín papa 'iacëxa. José ax ca Elínën bëchicë 'iacëxa.

²⁴ Elí ax ca Matatnën bëchicë 'iacëxa. Matat ax ca Levitan bëchicë 'iacëxa. Leví ax ca Melquín bëchicë 'iacëxa. Melqui ax ca Jananën bëchicë 'iacëxa. Jana ax ca Josénën bëchicë 'iacëxa.

²⁵ José ax ca Matatíasnën bëchicë 'iacëxa. Matatías ax ca Amosnën bëchicë 'iacëxa. Amós ax ca Nahumnën bëchicë 'iacëxa. Nahum ax ca Eslinën bëchicë 'iacëxa. Esli ax ca Nagainën bëchicë 'iacëxa.

²⁶ Nagai ax ca Maatnën bëchicë 'iacëxa. Maat ax ca Matatíasnën bëchicë 'iacëxa. Matatías ax ca Semeinën bëchicë 'iacëxa. Semein ax ca Josénën bëchicë 'iacëxa. José ax ca Judánën bëchicë 'iacëxa.

²⁷ Judá ax ca Joananën bëchicë 'iacëxa. Joanan ax ca Resan bëchicë 'iacëxa. Resa ax ca Zorobabelnën bëchicë 'iacëxa. Zorobabel ax ca Salatielnën bëchicë 'iacëxa. Salatiel ax ca Nerín bëchicë 'iacëxa.

²⁸ Neri ax ca Melquin bëchicë 'iacëxa. Melqui ax ca Adinën bëchicë 'iacëxa. Adi ax ca Cosamnën bëchicë 'iacëxa. Cosam ax ca Elmodamnën bëchicë 'iacëxa. Elmodam ax ca Ernën bëchicë 'iacëxa.

²⁹ Er ax ca Josuénën bëchicë 'iacëxa. Josué ax ca Elieznën bëchicë 'iacëxa. Eliezer ax ca Jorimnën bëchicë 'iacëxa. Jorim ax ca Matatnën bëchicë 'iacëxa.

³⁰ Matat ax ca Levitan bëchicë 'iacëxa. Leví ax ca Simeonën bëchicë 'iacëxa. Simeón ax ca Judatan bëchicë 'iacëxa. Judá ax ca Josénën bëchicë 'iacëxa. José ax ca Jonanën bëchicë 'iacëxa. Jonán ax ca Eliaquinnën bëchicë 'iacëxa.

³¹ Eliaquim ax ca Meleanën bëchicë 'iacëxa. Melea ax ca Mainanën bëchicë 'iacëxa. Mainán ax ca Matatanën bëchicë 'iacëxa. Matata ax ca Natanën bëchicë 'iacëxa.

³² Natán ax ca Davitan bëchicë 'iacëxa. David ax ca Isainën bëchicë 'iacëxa. Isaí ax ca Obednën bëchicë 'iacëxa. Obed ax ca Booznën bëchicë 'iacëxa. Booz ax ca Salan bëchicë 'iacëxa. Sala ax ca Naasonën bëchicë 'iacëxa.

³³ Naasón ax ca Aminadabnën bëchicë 'iacëxa. Aminadab ax ca Aramnën bëchicë 'iacëxa. Aram ax ca Esromnën bëchicë 'iacëxa. Esrom ax ca Faresan bëchicë 'iacëxa. Fares ax ca Judatan bëchicë 'iacëxa.

³⁴ Judá ax ca Jacobnën bëchicë 'iacëxa. Jacob ax ca Isaacnën bëchicë 'iacëxa. Isaac ax ca Abrahamnën bëchicë 'iacëxa. Abraham ax ca Tarénën bëchicë 'iacëxa. Taré ax ca Nacornën bëchicë 'iacëxa.

³⁵ Nacor ax ca Serugnën bëchicë 'iacëxa. Serug ax ca Ragaunën bëchicë 'iacëxa. Ragau ax ca Pelegnën bëchicë 'iacëxa. Peleg ax ca Hebernën bëchicë 'iacëxa. Heber ax ca Salan bëchicë 'iacëxa.

³⁶ Sala ax ca Cainanën bëchicë 'iacëxa. Cainán ax ca Arfaxadnën bëchicë 'iacëxa. Arfaxad ax ca Semnën bëchicë 'iacëxa. Sem ax ca Noénën bëchicë 'iacëxa. Noé ax ca Lamecnën bëchicë 'iacëxa.

³⁷ Lamec ax ca Matusalenën bëchicë 'iacëxa. Matusalén ax ca Enocnën bëchicë 'iacëxa. Enoc ax ca Jarednën bëchicë 'iacëxa. Jared ax ca Mahalalelnën bëchicë 'iacëxa. Mahalaleel ax ca Cainanën bëchicë 'iacëxa.

³⁸ Cainán ax ca Enosnën bëchicë 'iacëxa. Enós ax

ca Setnën bëchicë 'iacëxa. Set ax ca Adanën bëchicë 'iacëxa. Adán ax ca Nucën Papa Diosan bëchicë 'iacëxa.

4

Ñunshin 'atimanën 'apúan Jesús 'atima ñu 'amiti sinan

(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

¹ Juanëan Jordán bacanuxun nashimicëbë abë 'ixun ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan Jesús anu uni 'icëma menu cuanti sinánmiacëxa.

² Cuanx ca cuarenta nëtën anu 'iacëxa. Anua 'icë ca ñunshin 'atimanën 'apun ñu 'aisama 'amicatsi quixun caraishiacëxa. Anu 'ixun ca a nëtëcaman Jesusan ñu piama 'icën. Ñu piima ca panancëxa.

³ Panancë isquin ca ñunshin 'atimanën 'apun 'atima ñu 'amicatsi quixun ësaquin cacëxa:

—Asérabi Diosan Bëchicë 'ixun ca ënë maxax pán 'inun cat.

⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ësai ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo quia: “Pán piishi ca uni tsótima 'icën”.

⁵ Üsotancëxun ca amiribishi tantëcëncatsi quixun ñunshin 'atimanën 'apun aín bashi chairucë manan Jesús buáncëxa. Buántancëxun ca anuxun camabi me 'imainun a menu 'icë ëmacama cuainacëa bënëñquinshi ismiacëxa.

⁶ Ismiquin ca cacëxa:

—Ami iscë mecama 'imainun ami iscë ëmacama 'imainun anu 'icë ñucama ënëx ca 'ënan 'icën. Usa 'icë cana ui carana 'inántisa tani a, aín 'ibu 'imiquin, ënë ñucama 'inánti 'ain.

⁷ Rantin puruni tsóbuquinmi min dios 'icë 'ë raticëxun cana ënë mecama 'imainun ënë menu 'icë

ëmamarca 'imainun anu 'icë ñucama mixmi aín 'ibu 'inun mi 'inánti 'ain.

⁸ Usaquian cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ñunshin 'atimanën 'apu, ënuax ca cuantan. Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca ësai quia: “Min 'Ibu Diosëshi camina rabiti 'ain. Rabiquin camina ashi ax cuëncësabi oquin ñu 'axunti 'ain”.

⁹ Usotancëxun ca amiribishi tantëcëncatsi quixun ñunshin 'atimanën 'apun Jesús Jerusalénu buáncëxa. Buántancëxun ca anu 'icë anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu aín mascuan manáinra sënën buánruacëxa. Buánrutancëxun ca cacëxa:

—Mix asérabi Diosan Bëchicë 'aish ca ënuax nuánquianx menu nipacët.

¹⁰ Diosan bana cuënëo ca ësai quia:

Nucën Papa Diosan ca mia bërúanun quixun aín ángelcama xuti 'icën.

¹¹ Atun bërúancëxmi maxáxmi tachacaxma 'inun ca aín mëcënan mi bití 'icën.

¹² Usoquin cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ësairibi ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo quia: “Nucën 'Ibu Diosan cara 'ë iëmiti 'icë iscatsi quixun camina a tantima 'ain”.

¹³ Usaquian Jesusan cacëx ca anúan Jesús tantëcënti 'aíma 'ain, ñunshin 'atimanën 'apu, tantëcëni ucatsi quiax, Jesús ëbiani cuancëxa.

*Galilea menu Jesús cuantëcëan
(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)*

¹⁴ Usaquian 'acëx ca Jesús, bëtsi ñu sinanima Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan cushioquin sinánmicëxëshi, Galilea menu cuantëcëancëxa. Cuanxa bëbaia ca Galilea

'imainun a 'urama 'icë mecananu 'icë unicamanribi a ñuiquin chaniocëxa.

¹⁵ Anua judíos unicama timécë xubu itsi xubu itsinu cuanquin ca Jesusan anu timécë unicama bana 'unánmiacëxa. Usoquian 'aia ca camaxunbi a rabiacëxa.

Jesús Nazaret ëmanu 'iá

(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

¹⁶ Anuaxa canicë Nazaret ëma, anu ca Jesús cuancëxa. Cuanx bëbatancëx ca anun ñu mëëtima nëtëa 'icëbë anua judíos unicama timécë xubunu cuancëxa, axa anun ñu mëëtima nëtën 'icësabi oi. Cuanx atsíanx ca unicaman cuanan Nucën Papa Diosan bana cuënëo ñui niruacëxa.

¹⁷ Niruia ca an a quirica bërúancë unin Isaíasnën cuënëo bana a atu 'axunun quixun 'inancëxa. 'Inancëxun biquin ca aín catanua ësai quicë bana bariquin mëraqin atun cuanun quixun 'axuancëxa:

¹⁸ Nucën 'Ibu Diosan xucëx 'ënu uax ca aín Bëru Ñunshin Upí 'ëbë 'icën. An ca aín Bëru Ñunshin Upí 'inánquin cushioquin ñuñuma unicama upí bana anúan atux Nucën Papa Diosnan 'i cuëënun ñuixuanan, axa masá nuitucë unicama upí oquin sinánminun 'ë caxa. 'Imainun ca sipuacë 'aíshbia upitax chiquíncë 'inun 'imianan bëxuñu unicama bëxuñuma 'inun 'imianan bëtsi bëtsi ocë unicama bëtsi bëtsi ocëma 'iminun 'ë caxa.

¹⁹ 'Imainun ca anúan atun 'Ibu Diosan nuibaquin 'aquinti nëtë ca uaxa quixun unicama canun quixun 'ë caxa.

²⁰ Usaia quicë bana 'atancëxun mapuquin, an a quirica bërúancë uni 'inani ca tsóbuacëxa. Tsóbutia

ca a xubunu timēcē unicaman ěnquinma abi isacēxa.

²¹ Usoquin iscēxun ca Jesusan cacēxa:

—Bērí ca anun ěnē bana quicēsabi oi 'iti nētē uaxa.

²² Cacēxuan cuati ca anu 'icē unicamax cuēēni —aín bana ca asábi 'icē —quianan —axa quicē banax ca upíira 'aish uni itsin banasama 'icē —quiax quiacēxa. Usai qui ca —¿Joséněn bēchicē 'aishbi cara usai banain? —quiax canancēxa.

²³ Canania 'unánquin ca Jesusan cacēxa:

—Mitsun sapi camina ěsaia uni quicē bana anun 'ě caisa tanin: “Mix rucuturu 'aish ca mixbi pēxcút”. Usaquin caquin camina 'ě cati 'ain: Minmi Capernaúm ěmanuxun űu 'aia nun cuacē usaribi oquin camina anuaxmi canicē me ěnuxunribi 'ati 'ai quixun.

²⁴ Canan ca Jesusan cacēxa:

—Mitsun usaquin 'ě cati sináncē 'aínbi cana asérabi mitsu cain, an Nucěn Papa Dios quicē bana uni űuixuncē unían, anuaxa canicē menuxun bana űuixunia, ca anu 'icē unicaman cuaisama tania.

²⁵ ěsaquinribi cana asérabi mitsu cain, běráma ca Elías an Nucěn Papa Dios quicē bana unicama űuixuncē 'iacēxa. Elías anu 'ain ca rabě 'imainun achúshi bari 'itancēxa měcěn achúshi 'imainun achúshi 'uxěn 'uí 'ibúcěběma, piti 'aíma 'ain, unicama 'acěñuma 'iacēxa.

²⁶ Usai 'imainuan 'itsa casunamēcē xanu 'aínbi ca raírima, Sidón cacē menu 'icē ěma, Sarepta cacē, anu 'icē casunamēcē xanu achúshi, ashia 'aquinun Nucěn Papa Diosan Elías xuacēxa.

²⁷ 'Imainun ca Eliseoněxribi an Nucěn Papa Dios quicē bana unicama űuixuncē 'iacēxa. Axa anu 'ain

ca an nami chëquímicë 'insínñu uni 'itsa a nëtënu 'iacëxa. 'Itsa 'aínbi ca Siria cacë menu 'icë uni achúshi, Naamán cacë, ashi Nucën Papa Diosan 'amicëxun Eliseonën aín nami upí 'itëcënun 'imi-acëxa.

²⁸ Jesusan usaquin cacëxun cuati ca anu 'icë unicamax xuamati ami nishacëxa.

²⁹ Nishi niruquin ca a ëmanua chiquínbianquin anua a ëma 'icë matá chairucë sënëncënu anuxun titicacatsi quixun Jesús buáncancëxa.

³⁰ Usaquin sinánquian buáncancëxbi ca Jesús a unicama nëbëtsinuax atu ëbiani cuancëxa.

*Ñunshin 'atimañu uni Jesusan pëxcüa
(Mr 1.21-28)*

³¹ Nazaretnuax cuanx ca Galilea menu 'icë ëma itsi, Capernaúm, anu cuancëxa. Cuanx bëbatancëxun ca anun ñu mëëtima nëtën anua judíos unicama timéti xubunu atsínxun, anu 'icë unicama bana 'unánmiacëxa.

³² An xuá 'ixun ca Jesusan Nucën Papa Diosan cushínbi bana ñuixuancëxa. Usai banaia cuati ca anu 'icë unicamax ratuti —usa bana cuacëma cananuna 'ai —quiax quiacëxa.

³³ Usa 'ain ca anu uni achúshi ñunshin 'atimañu 'iacëxa. Usa 'ixun ca munuma cuëncënquin ësaquin cacëxa:

³⁴ —Jesús Nazaretnu 'icë, ¿min caina nu uisoti 'ain? ¿Mix caramina nu cëñui uan? 'Ën cana mi 'unan. Mix camina ainan 'aish Diosnuax ucë, a 'ain.

³⁵ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Ca nëtët. Ënë uninuax ca chiquít.

Usaquian cacëx ca ñunshin 'atima a uni menu nipacëmi, anu 'icë unicaman ismainunbi, chiquíacëxa, uisabi oíma.

³⁶ Usoia isi ca anu 'icë unicamax ratúacëxa. Ratutí ca atúxbi canani quiacëxa:

—¿Uisa bana cara ënëx 'ic? Ënë unix ca ñunshin 'atimanënbia cuaisabi oi cushin banaia. Uninuax, ca chiquít, quixuan cacëx ca chiquitia.

³⁷ Usoquian Jesusan 'acë ñucama ñuiquin ca Capernaúmnu 'icë unicamainshima a 'urama 'icë menua 'icë ëmacamanuxunribi camaxunbi chan-iocëxa.

Simón Pedronën nachia Jesusan pëxcüa

(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

³⁸ Anua judíos unicama timëti xubunuax cuanx ca Jesús Simonan xubunu bëbai anu atsíancëxa. Atsinia ca Simonan nachia 'itsisan 'i 'insían, anu 'icë unicaman —Simonan nachi caramina nu pëxcuxuntima 'ai —quixun cacëxa.

³⁹ Cacëx anua racácënu cuani, ami bësui ñanáquian, aín 'itsis nëténun cacëxëshi ca Simonan nachí pëxcúacëxa. Usaquian Jesusan 'acëxëshi pëxcuti niruxun ca atu pimiacëxa.

Uni itsicamaribia Jesusan pëxcüa

(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

⁴⁰ Bari cuabucëbëa bëbaquíshbucëbëtan ca a ëmanu 'icë unicaman, uni 'insíncëcama bëtsi bëtsi 'insínñu an pëxcunun Jesúsnu bëacëxa. Bëia ca camabi, aín mëcënan ramëquin, pëxcüacëxa.

⁴¹ Ñunshin 'atimanëxribi ca 'itsa uni 'insíncënuax chiquíacëxa. Chiquiti munuma cuëncëni ca quiacëxa:

—Mix camina Diosan Bëchicë 'ain.

Quiabi ca Jesusan —ca nētēt —caquin ñunshin 'atima banamiquinma nētēmiacëxa. Atúxa Jesús ax ca Cristo, a Nucën Papa Diosan xucë a 'icë quixun 'unáncë 'aíshbi usai quití ca Jesús cuëëanma 'icën. Usa 'ain ca atúxa quiabi nētēmiacëxa.

*Galilea menuxun Jesusan bana ñuixuan
(Mr 1.35-39)*

⁴² Usoquin 'oonx ca pëcaracëbë Jesús Capernaúmnuax cuanx anu uní 'icëma menu bëbacëxa. Axa cuancë a caxu a baribiani cuanx ca Capernaúmnu 'icë 'itsaira uní anua Jesús 'icë anu bëbaquin a mëracëxa. Mëraqin ca —nu ëbiani camina cuantima 'ai —quixun cacëxa.

⁴³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Uicamax cara 'ëmi catamëtia acama ca Nucën Papa Diosan ainan 'imia quixun camabi uní ñuixunun ca Nucën Papa Diosan 'ë xuaxa. Usa 'ixun cana mitsuishima, camabi ëmanu 'icë unicamaribi a bana ñuixuni cuanti 'ain.

⁴⁴ Usaquin ca Jesusan an Capernaúmnu 'icë unicama cacësabi oquin, Galilea menu 'icë ëmacamanu cuanxun, anua judíos unicama timécë xubucamanuxun uní bana ñuixuancëxa.

5

*Jesusan 'amicëxuan unin tsatsa 'aisamaira bia
(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)*

¹ Parún papa Genesaret cuëbía Jesús 'ain ca Nucën Papa Diosan bana ñuixunia cuaisa tani 'aisamaira uní chëcaisaira oquin tsitsiruacëxa.

² Usoquian chëcaisaira ocëxun ca manë nunti rabë, uniñuma, parún papa cuëbí masi 'urama

tēcērcacē isacēxa. Isanan ca an tsatsa bicē aín 'ibu rabé an anuax 'ibúxun atun rica chucaia isacēxa.

³ Iscēxa anua 'icē manē nunti achúshinēx Simónan 'ain, anu 'iruquin ca Jesusan 'uriratsua buánun quixun Simón cacēxa. Cacēxuan buan, anu tsóbuxun, ca Jesusan baca cuēbía timécē unicama bana ñuixuancēxa.

⁴ Ñuixunquin sēñontancēxun ca Jesusan Simón cacēxa:

—Baca nēbētsi 'uri ca manē nunti buánxun anuxun rican.

⁵ Cacēxun ca Simonan cacēxa:

—Cananuna 'uxti tēaquin tsatsa biquinmabi 'uran ricánētin. Usa 'aínbi cana minmi 'ē cacēxun 'ēn rica saracatēcēnti 'ain.

⁶ Usoquin Jesusan cacēxun aín rica saracaquin bacanu nēpúquin ca tsatsa 'aisamaira biacēxa. Bicēxa tsatsa 'aisamaira 'ain ca aín rica tēatisa 'iacēxa.

⁷ Usaía 'ia isquin ca Simónbētan abē 'icē unicaman nunti itsinua 'icē unicama mēcēnan sanánquin —nu ca 'aquini ut —quixun cacēxa. Cacēx uxun ca camaxunbi tsatsa biquin puruquin nanéntisaira oquin a manē nunti rabé buácacēxa.

⁸ Usoquian 'aia isi ratúquin ca Simón Pedronēn aín bēmánon rantin purúnquin —'ēx cana 'uchañu uni 'ain. Usa 'ain camina 'ē ēbiani cuanti 'ai —quixun Jesús cacēxa.

⁹ Simón Pedro 'icēsaribiti ca abē 'icē unicama atun bicē tsatsacama isi ratuti uisa uni cara Jesús 'icē quixun sinani sináncasmacēxa.

¹⁰ Jacobo 'imainun Juan, Zebedeonēn bēchicē, an Simón Pedrobētan tsatsa bicē, axribi ca ratuti sináncasmacēxa. Sináncasmaiabi ca Jesusan Simón Pedro cacēxa:

—Racuëaxma ca 'it. Mix an tsatsa bicë uni 'ix-unbi camina bërí 'ën 'imicëxun Nucën Papa Diosan bana ñuixunquin uni 'ëmi sinánmiti 'ain.

¹¹ Usaquian Jesusan cacëxun menu aín nunti rabë rancatancëxun a ëbiani ca ami sinani Jesúsbe cuancëxa.

Jesusan an aín nami chëquimicë 'insínñu uni pëxcüa

(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹² Jesúsá Galilea menu 'icë ëma achúshinu 'ain ca axa an aín nami chëquimicë 'insinan 'aisamaira oquin aín nami chëquimicë uni anu 'iacëxa. A unin ca a mërái a tanáin rantin puruni bëúnpuquin Jesús cacëxa:

—Mix cushi 'ixun camina 'aisa tanquin 'ë pëxcuti 'ain.

¹³ Cacëxun aín męcënan ramëquin ca Jesusan 'insíncë uni cacëxa:

—Cana mi 'ati 'ain. Min nami ca upí 'itęcëni motia.

Usaquian cacëxëshi moti ca aín ñucë nëtéacëxa.

¹⁴ Usaria pëxcütia ca Jesusan cacëxa:

—'Ën mi pëxcucë ñuiquin camina uinu 'icë unibi catima 'ain. Caíma cuanxun camina min nami pëxcúcë judíos sacerdote ismiti 'ain. Ismianan camina Nucën Papa Dios rabiquin Moisés quiásabi oquin a ñu 'inánti 'ain, camina asérabi pëxcüa quixuan camabi unin 'unánun.

¹⁵ Usoquian Jesusan —'ën mi pëxcucë ënë ñuiquin uni caxunma ca 'atan —quixun canbi ca camaxunbi Jesusan 'acë ñucama 'imainun a 'insíncë uni pëxcucë aribi ñuiquin chaniocëxa. Usaquian chaniocëbë ca 'aisamaira uni Jesusan

bana ñuixunia cuaisa tani anu Jesús 'icënu riquiancëxa. 'Insíncë unicamaxribi ca a pëxcunun quiax anu riquiancëxa.

¹⁶ Usaía ucëbëbi ca Jesús anu uni 'icëma menu aín Papa Diosbë banai cuancëxa.

Nicëma uni Jesusan pëxcüa
(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷ Nëtë itsían xubunuxun Jesusan bana ñuixuncëbë ca fariseo unicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana uni 'unánmicë unicamaribi anu tsócë 'iacëxa. Acamax ca Galilea menu 'icë ëmacama 'imainun Judea menu 'icë ëmacama 'imainun Jerusalénuaxribi ricuatsincë 'iacëxa. Usa 'ain ca bana ñuixuanan 'insíncë unicama pëxcunun Nucën Papa Diosan cushiocë Jesús 'iacëxa.

¹⁸ Jesusan bana ñuixunmainun ca ráirinën uni achúshi ñucë nirucuaínquinbi tancëma bacëtinu racacë bëacëxa. Bëquin ca sináncëxa, —xubunu atsínmiquin cananuna anua Jesús 'icë anu nanpáti 'ai —quixun.

¹⁹ Sináncëbëbi ca 'itsa unia tsitsíruan, anun atsínmiti 'aíma 'iacëxa. Atsínmicasmaquin ca tapit-inën buáruuxun xubu manánxun aín tapuacë a bërúaratancëxun anun aín bacëtinën bëpáquin, anu 'icë unicama nëbëtsi, Jesusan bëmánon nanpácëxa.

²⁰ Nanpáquin ca —Jesusan ca ënë uni pëxcuti 'icë —quixun aín nuitu mëu sináncëxa. Sinania atun sinan 'unánquin ca Jesusan ñucë uni cacëxa:

—Min 'uchacama ca tërëncë 'icën.

²¹ Usaquian caia cuaquin ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama 'imainun fariseo unicaman sináncëxa: ¿Uisa uni cara ënëx 'ic? Ax ca

anúan Nucën Papa Diosaxëshi quti banan banaia. Ax ca 'aisama 'icën. Uinu 'icë unínbi ca 'ucha tërëntima 'icën. Nucën Papa Diosan cuni ca 'ucha tërënti 'icën.

²² Usaquian sinania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisacasquin caramina mitsun usaquin sinanin?

²³ 'Ën cana uni ñucë —min 'uchacama ca tërëncë 'icë —quixun cananbi —niruquiani ca cuantan —quixunribi cati 'ain.

²⁴ Nucën Papa Diosan cushínbi 'ën ënë uni pëxcuia isquin camina asérabi 'unánti 'ain, uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ën cana unin 'ucharibi tërënti 'ai quixun.

Caquin ca racábucë uni cacëxa:

—'Ën cana mi cain, niruquiani ca min bacëti bibiani min xubunu cuantan.

²⁵ Cacëxëshi niruquin aín bacëti bibiani ca Nucën Papa Dios rabibiani aín xubunu cuancëxa, anu 'icë unícamañ ismainunbi.

²⁶ Usai niruquiani cuania isi ratuti ca Nucën Papa Dios rabi —ësa ñu cananuna isáma 'ai —quiax quicancëxa.

*Jesusan Leví aín uni 'inun ca
(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)*

²⁷ Usaquin 'atancëx anuax cuanquin ca Jesusan Leví cacë uni anuxuan 'apu buánmiti curíqui bicë anua tsócë mëracëxa. Mëraquin ca cacëxa:

—'Ën mi 'unánminun ca 'ëbë cuani ut.

²⁸ Cacëxëshi niruquiani ca aín 'ati ñucama ëbiani Jesúsbe cuancëxa.

29 Jesús bē cuantancēxun ca Levitan, Jesús cēñun aín 'unánmicē unicamaribi canan piti 'itsa 'amitancēxun aín xubunuxuan abētan pi unun 'itsa uni camiacēxa. Camicēx uxun ca Levísaribi 'itsa uni an 'apu buánmiti curíqui bicē 'imainun usa uni raíriribi, camaxunbi Jesús 'imainun aín 'unánmicē unicamabētan mesanu tsóxun piacēxa.

30 Usaria isquin ca fariseo unicama 'imainun an Moisés nēn cuēñeo bana 'unáncē unicaman atu 'atimaquin ñuíquin Jesusan 'unánmicē unicama cacēxa:

—¿Uisa cupí caramina mitsun an 'apu buánmiti curíqui bicē unicamabētan pianan 'uchañu unicama raírribētan pianan xēain?

31 Caia ca Jesusan cacēxa:

—Paē tancēma uni, ax ca rucuturuan a ronti cuēñima. Paē tancē uni, ax cuni ca rucuturuan a ronti cuēñia.

32 Usaribiti cana an —'ēx cana upí 'ai —quixun sináncē unicama a 'ēnan 'inun cai uáma 'ain. Ama, an —'ēn ñu 'atima 'acē cupí, 'ēn nuitu upíma 'aish cana 'ēxbi upí 'ítima 'ai —quixun sináncē unicama a cuni, upí 'inúxa sinanati 'ēnan 'inun cai cana 'ēx uacēn.

Uisacasquin cara aín 'unánmicē unicama samáquinma piia quixun Jesús ñucácan

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

33 Usai quia ca fariseo unicama 'imainun axa abē 'icē unicaman Jesús ñucáquin cacēxa:

—Juanēan 'unánmicē unicaman ca bētsi bētsi nētēn Nucēn Papa Dios bē banaquin pima samatia. Usaribiti ca fariseonēan 'unánmicē unicamaxribi

'ia. ¿Usa 'aínbi cara uisacasquin min 'unánmicē unicaman pianan xēain?

³⁴ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—¿An biti xanua unin biti nētēn caramina pi unun camicēxa ucē axa abē nuibanancē unicama masá nuituquian pima 'inun 'imiti 'ain? Camina 'imitima 'ain.

³⁵ Ēsa ca. An xanu biti unin xanu biquin abētan pi unun camicēx ca axa abē nuibanancē unicama masá nuitutima abē cuēēnia. Xanu bibiani cuanquian a unin ēbiancēxun cuni ca axa abē nuibanancē unicaman masá nuituquin pitima 'icēn. Usaribiquin ca 'ēn 'unánmicē unicama 'ēbē 'ixun masá nuituti samáquinma piia. Unían 'ē bicēxun 'ēn ēbiancēxun cuni ca masá nuituquin pitima 'icēn.

³⁶ Usaquin canan ca aín banaxa fariseo unicaman uní 'unánmicē banasama 'ain, aín banabē fariseonēan 'unánmicē bana mēscúti rabanán Jesusan ēsaquinribi a unicama cacēxa:

—Ca ēsaribi 'icēn. Nun aintsí uinu 'icē xanúnbi ca aín chupa íó tēaima, anun aín chupa xēni cēxēti. Tēaquin aín sani bicēx ca chupa íó ax 'atimatia. 'Imainun ca a chupa iotan sanix chupa xēni iscēsama 'ia.

³⁷ Ēsaribi ca. Ui unínbi ca ñuina xacá anu 'unpax chumusa oquin 'acē, axa xēni 'ain, anu ñu chēcacē 'aruima. Anu 'arucēxunbi ca ñu chēcacē ax cubini uruquin ñuina xacá xēni a tucaia. Axa tuquicēbē ca chēcaxun anu 'arucēxa cubíncē ñu ax tutuqui nētētia.

³⁸ Usa 'ain ca ñu chēcacē ñuina xacá chumusa oquin 'acē íónushi 'aruti 'icēn.

³⁹ Bëráma chëcacë ñu 'axun —ax ca upí 'icë — quixun sinánquin ca unin bëría chëcacë ñu 'aisama tania.

Usaquin ca Jesusan cacëxa.

6

Anun ñu mëëtima nëtëan Jesusan 'unánmicë unicaman trigo bëru bia

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

¹ Anun ñu mëëtima nëtëan Jesús anu trigo 'apácë naënu 'icë bain cuancëbë, abë cuanquinbi ca aín 'unánmicë unicaman trigo bëru pëcëcë sirícaquin biquin, mëcënan shuquicëxa aín ënxë xucatia piacëxa.

² Usoia isquin ca fariseo raírinën atu cacëxa:

—¿Uisacasquin caramina anun ñu mëëtima nëtën usaquin 'atima ñu 'ain?

³ Atúan aín 'unánmicë unicama usoquin caia cuaquin ca Jesusan fariseo unicama cacëxa:

—¿Mitsun caramina Davidnën ca 'acëñuma 'ixun axa abë cuancë unicamabëtan ësoquin ñu 'acëxa quixun cuënëo bana a iscëma 'ain?

⁴ Davidnën ca 'acëñuma 'ixun piisa tanquin anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínxun anu 'icë pán, Nucën Papa Diosan isti oquin nancë, a bixun piacëxa. A panëxa judíos sacerdotenëinshi piti 'aían uni itsin piti 'icëmabi ca sacerdotenën 'ináncëxun bixun Davidnën piacëxa. Piquin ca axa abë 'icë unicama anribia pinun 'ináncëxa.

⁵ Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ixun cana 'ën anun ñu mëëtima nëtën cara aña 'ati 'icë quixun uni cati 'ain.

*Jesusan aín mēcēn bamacē uni mēpēxcüa
(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)*

⁶ Anun ñu mēētima nētē itsin, anua judíos unicama timēti xubunu atsínxun ca Jesusan anu 'icē unicama bana ñuixuancēxa. Ñuixunmainun ca aín mēcēn mēqueu bamacē uni achúshi anu 'iacēxa.

⁷ A uni isquin ca an Moisésnēn cuēñēo bana 'unáncē unicama 'imainun fariseo unicaman, anun ñu mēētima nētēn caraisa uni pēxcuia quixun ami manánuxun iscatsi quixun Jesús bērúancēxa.

⁸ Usaquian sináncania 'unánquin ca Jesusan aín mēcēn bamacē uni cacēxa:

—Nēri ai ca nēbētsi ēnu niracēt.

Cacēx nirucuatsini ca anu niracēacēxa.

⁹ Anua nimainun ca Jesusan an Moisésnēn cuēñēo bana 'unáncē unicama 'imainun fariseo unicama cacēxa:

—Ēsaquin cana mitsu ñucatin, ¿anun ñu mēētima nētēn cara unin ñu upí 'ati 'ic? ¿Cara ñu upíma 'ati 'ic? ¿Anun ñu mēētima nētēn cara unin uni itsi 'insíncē 'aquinti 'ic? ¿Cara bamatanun isēshiti 'ic?

¹⁰ Ēsaquin caxun atu ñachatancēxun ca Jesusan aín mēcēnmi ñucē uni cacēxa:

—Ca mēshpat.

Cacēx mēshpatishi ca mēpēxcüacēxa.

¹¹ Usaquian 'aia isi xuamati nishi ca uisa caranuna Jesús oti 'ai quiax 'ēsēnani canancēxa.

*Aín 'unánmicē uni 'inúan Jesusan mēcēn rabē
'imainun rabē uni cáisa
(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)*

¹² Usa 'ain ca aín Papabē banai Jesús matánu cuancēxa. Cuantancēx ca imē 'uxti tēai abē banacēxa.

13 Usai bananëquin ca pëcaracëbëtan axa ami sináncë unicama timëxun, męcën rabë 'imainun rabë caísqin —ënëcamax ca 'ën 'unánmitancëxun uni bana ñuixunun 'ën xuti 'icë —quixun cacëxa.

14 Acamax ca 'iacëxa Simón 'icëbia Jesusan Pedro caquin anëcë, a 'imainun aín xucën Andrés, a 'imainun Jacobo 'imainun Juan, Felipe, Bartolomé,

15 Mateo, Tomás, acama 'imainun Jacobo, Afleonën bëchicë, 'imainun Simón axa judíos unibun rabanán nëëti banacë,

16 a 'imainun Judas, Jacobonën bëchicë, a 'imainun Judas Iscariote, an Jesús uni binun 'inan, acama 'iacëxa.

'Tsa uni Jesusan 'unánmia

(Mt 4.23-25)

17 'Unánminuxun a unicama caístancëx ca matánuax taramëcëbutancëx me sapánu 'iacëxa. Anu ca 'aisamaira uni Jerusalén, 'imainun Judea mecananuaxribia ucë 'iacëxa. 'Imainun ca Tiro, Sidón a ëma rabë 'urama 'icë me parún papa rapasu, anu 'icë menuaxribia ucë 'iacëxa.

18 Acamaxa Jesusan bana ñuia cuati timëcamë'ëomainun ca 'insíncë unicamaxribi Jesusan pëxcunun quiax uacëxa. Timëtia pëxcüanan ca Jesusan ñunshin 'atimanën ubíocë unicamaribi pëxcüacëxa.

19 Jesusan aín cushínbi 'itsa uni pëxcucë cupí ca anu 'icë 'insíncëcaman —'ën ticacëxuinshi ca 'ëribi pëxcuti 'icë —quixun sinani a ticanux tsitsíruacëxa. Usaía 'ia ca Jesusan 'insíncë unicama pëxcüacëxa.

Uisai 'i cara uni cuëënti 'icë quicë bana

(Mt 5.1-12)

20 Usa 'ain ca ami bĕsuquin Jesusan aín 'unánmicĕ unicama cacĕxa:

—Mitsux ñuñuma 'aíshbi 'ĕmi catamĕtia Nucĕn Papa Diosan mitsu ainan 'aish aín nĕtĕnu 'iti 'imicĕ cupí camina chuámarua tani cuĕĕnin.

21 Mitsux 'acĕñuma pananquinbi camina 'unánti 'ain, mitsúxmi panani bĕnĕaxma 'inun ca Nucĕn Papa Diosan mitsu 'inánti 'icĕn. Usai ca 'iti 'icĕ quixun 'unani camina chuámarua tani cuĕĕnti 'ain.

Masá nuituti iníbi camina Nucĕn Papa Diosanbi ca 'ĕ cuĕĕnun 'imiti 'icĕ quixun 'unani chuámarua tani cuĕĕnti 'ain.

22 Uni 'inux Nucĕn Papa Diosnuax uá 'ĕn bana cuacĕ cupí unin mitsumi nishanan, mitsu cuĕĕnquinma 'atimaquin ñuianan, mitsun anĕmibi 'atimati banacĕxbi camina chuámarua tani cuĕĕnti 'ain.

23 Camina 'unánti 'ain, usaribi oquin ca an mitsu 'atimocĕ unin raracaman, an Nucĕn Papa Dios quicĕ bana uni ñuixuncĕ unicama bĕtsi bĕtsi oquin 'atimocĕxa. Usaquin 'unani camina unin 'atimocĕxbi —Nucĕn Papa Diosan ca nu sinánxunquin aín nĕtĕnu abĕ upiti tsónun nu 'imiti 'icĕ —quixun sinani, chuámarua tani cuĕĕnti 'ain.

24 Usa 'aínbi camina ñuñuira 'aish mitsux, usabii 'inuxmabi ashiti mitsun ñu cupí cuĕĕncĕ 'aish, Nucĕn Papa Diosan nĕtĕnuax cuĕĕnti 'aíshbimi cuĕĕncĕma cupí masá nuituirati 'ain.

25 Pitiñu 'imainun camabi ñuñu unicama, anúnmi mitsux pitiñuma 'ianan ñuñuma 'iti nĕtĕ ca uti 'icĕn. Ucĕbĕ camina masá nuituirati 'ain.

Usaribiti mitsux bĕrí 'ĕmi sinanima cuĕĕni cuaicĕ 'aínbi ca anúnmi mitsux rarumaṭi inti nĕtĕ uti 'icĕn. Ucĕbĕ camina masá nuituirai inti 'ain.

²⁶ Unicaman mitsu rabicëxbi camina masá nu-
ituti 'ain. Camina 'unánti 'ain, usaribi oquin ca
atun raracaman an Nucën Papa Diosan bana isa
quixun uni paránquin bana ñuixuncë unicama ra-
biacëxa.

*—Axa mimi nishcë uni camina nuibati 'ai —quicë
bana*

(Mt 5.38-48, 7-12)

²⁷ Canan ca ësaquinribi Jesusan aín 'unánmicë
unicama cacëxa:

—Usai 'iti 'aínbi cana 'ën banami cuatia ësaquin
mitsu cain, axa mimi nishcë unicama camina
nuibati 'ain. Nuibanan camina ax 'aquina 'icë
'aquinti 'ain.

²⁸ Axa mimi 'atimati banacë unicama camina
Nucën Papa Dios a ami sinánun 'aquinun ñucáxunti
'ain. Ñucánan camina an mi 'usancë unicamaribi
Nucën Papa Dios ñucáxunti 'ain.

²⁹ Mia 'atimocëxunbi camina ami nishquin aribi
'atimotima 'ain. Ësa ca. Mia bëtáshcacëxun camina
'aisa tania amoribia mi bëtáshcanun 'amiti 'ain.
Min cutúan unin mi bicuancëxun camina biisa
tania min camisetaribia binun bimiti 'ain.

³⁰ An mi ñu 'inánun quixun ñucacë uni a camina
'inánti 'ain. An min ñu buancë uni a camina min ñu
bëxuntëcënun quixun catima 'ain.

³¹ Bëtsi uníxa mibë upí 'ianan mi 'aquintimi mix
cuëncë, usaribi oquin camina min bëtsi unibë upí
'ianan a 'aquinti 'ain.

³² An mitsu nuibacëma uni nuibatima 'ianan an
mitsu nuibacë unicamaishi nuibacë 'ixun camina
Nucën Papa Dios upí oquin cuënmíman. 'Uchañu
unínribi ca 'aisama 'ixunbi usaribi oquin an a
nuibacë uni nuibananquinia.

³³ An mitsu 'aquincëma uni 'aquintima 'ianan an mitsu 'aquincë unicamaishi 'aquincë 'ixun camina Nucën Papa Dios upí oquin cuëënmíman. 'Uchañu unínribi ca 'aisama 'ixunbi usaribi oquin an 'aquincë uni 'aquiananquinia.

³⁴ Mitsun —a unínribi ca 'ë ñu 'inánti 'icë —quixun sinánquin an ñucácëxun ñu 'ináncë 'ixun camina Nucën Papa Dios upí oquin cuëënmíman. 'Uchañu unínribi ca 'uchañu uni itsían ñucácëxun ñu 'inania, —an ca 'ëribi ñu 'inánti 'icë —quixun sinánquin.

³⁵ Usa 'aínbi camina mitsun axa mitsumi nishcë uni nuibaquin 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain. Unían mitsu ñu ñucácëxun camina —anribi ca 'ë 'inántima 'icë —quixun 'unánquinbi, 'inánti 'ain. Usaquin 'aia isquin ca Nucën Papa Dios, manámi 'icë, an cuëënun mitsu 'imiti 'icën. Mitsun usaquin 'ai camina asérabí aín bëchicë 'aish an sináncësaribi oquin sináncë 'iti 'ain. An ca uni 'aisama 'imainun an —asábi ca —quixun a cacëma uni aribi ñu 'inánan 'aquinia.

³⁶ Nucën Papa Diosan unicama 'aquinsa tanquin nuibacësaribi oquin camina mitsúnribi unicama mitsua nuibacëxunmabi nuibati 'ain.

*—Unían uni itsi 'uchoxma 'inun —Jesusan ñuia
(Mt 7.1-5)*

³⁷ Bëtsi uni ami manánquin 'uchocëma 'icë ca Nucën Papa Diosan mitsuribi 'uchotima 'icën. 'Imainun ca 'uchoquinmi uni, bëtsi uni castícanmicëma 'icë Nucën Papa Diosan mitsuribi 'uchoquin castícantima 'icën. Uni itsíxa mitsumi 'uchacëxunbi camina abë mëníonanquin manumiti 'ain. Usoquin 'aími unibë mëníonania ca Nucën

Papa Diosan mitsux ami 'uchacëxunbi mitsun 'ucha tērēnquin manuti 'icēn.

³⁸ Uni itsi camina ñu 'inánti 'ain. Mitsúnmi uni itsi ñu 'inánan 'aquincé 'icē ca Nucēn Papa Diosan mitsu ñu 'inánan 'aquinti 'icēn. Mitsúnmi 'inánan uni itsi 'aquincēsaribi oquin ca an mitsu ñu 'inánan 'aquinti 'icēn. Unían uni itsían 'inancëxun aín burasanu tsēncaquin ñu purucēsamaira oquin ca Nucēn Papa Diosan camabi ñu mitsu 'inánti 'icēn.

³⁹ Uisa unin cara uni itsi 'aquinti 'icē quixun 'unánmiquin ca Jesusan bana itsi ñuicēsoquin ēsaquin cacëxa:

—¿Bëxuñu unin cara bëxuñu uni itsi anun cuanti bai 'unánmiti 'ic? Buáncatsi quixun 'aíbi ca bëxuñu 'ixun uin cuanti cara quixun 'unanima a rabëtaxbi aman cuanx quininu nipacëti 'icēn.

⁴⁰ Unin ñu 'unánmicē uni an ca an a 'unánmicē uni 'unancēsaribi oquin 'unanima. Usa 'aínbi ca an ñu 'unánmicē unían 'unánmicëxun ñu 'unántancëx asaribi 'iti 'icēn.

⁴¹ Bëtsi unin 'ucha 'itsamashi 'icē a sinánquinbi camina mitsun 'ucha 'aisamaira 'icëbi sinaniman. Èsa ca. Bëtsi uníxa aín bëru xamënu i sani chamaratsuñu 'icësa 'aínbi camina mitsux i mo mitsun bëru xamënu 'icësa 'ain. ¿Uisa 'ixun caramina bëtsi unin bëru xamënu 'icē i sani chamaratsu a sinánquinbi axa mitsun bëru xamënu 'icē i mo sinaniman?

⁴² ¿Mitsun bëru xamënu 'icē i mo mëníoquin bicëma 'ixun caramina uisa cupí —i sani chamaratsu min bëru xamënu 'icē camina 'ë bimiti 'ai —quixun bëtsi uni cati 'ain? Mitsun pain mitsun bëru xamënu 'icē i mo a bitancëxun camina upí

oquin isquin bētsi uni aín bēru xamēnu 'icē i sani
chamaratsu bixunti 'ain.

*Uisa i cara quixun ca aín bimi isquin unin 'unánti
'icē quicē bana*

(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Ēsaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicē unicama
cacēxa:

—Ēsaribi ca. Aín íxa upí 'ain ca aín bimi 'aisama
'ima. Aín íxa xanáncē 'aish 'aisama 'ain ca aín
bimix upí 'ima.

⁴⁴ Aín bimi isquin ca unin 'unánti 'icēn, a i cara
upí 'icē, cara 'aisama 'icē quixun. Cuti bimi a ca
aín bimi cutima i an tuaíma.

⁴⁵ Ísaribi ca uni 'icēn. Aín nuitu upí 'ain ca uni
upí ñu ñui upiti banaia. Usa 'aínbi ca raíri unix
aín nuitu upíma 'ain, upíma ñu ñui 'atimati banaia.
Unix ca aín nuitu mēúa sináncēsaribi oi aín cuēbitan
banaia.

—Ēsa ca —quixuan Jesusan rabē xubu ñuia

(Mt 7.24-27)

⁴⁶ ¿Uisacasquin caramina —mix camina 'èn 'Tbu 'ai
—quixun 'è caquinbi 'èn mitsu cacēsabi oquin ñu
'aiman?

⁴⁷ An 'ēmi sinánquin 'èn bana cuanan a bana
quicēsabi oquin 'acē uni ax cara uisa 'icē quixun
cana mitsu cati 'ain.

⁴⁸ Ax ca unían xubu 'ati, anu itá nitsínti
nēmíonquin me naēcē usaribi 'icēn. 'Uí 'ibúcēbēa
baca 'itsaira 'ēia ami aín bai tucanquicēbēbi ca a
xubu upí oquin 'acē 'aish shaíquima.

⁴⁹ Usa 'aínbi ca an 'èn bana aín pabitan cuaxunbi
a bana quicēsabi oquin 'acēma uni ax ca an masinu
xubu 'acē unisaribi 'icēn. 'Uí 'ibúcēbē, baca 'itsaira

'ëi, ami aín bai tucanquicëbë ca a xubu puxucuti 'icën. Usai 'i ca aín itácamaribi tsasíbuti 'icën.

7

Romanu 'icë capitán Jesusan pëxcüa

(Mt 8.5-13)

¹ Unicaman cuanun bana ñuixuntancëx ca Jesús Capernaúm ëmanu cuancëxa.

² Capernaúm anu ca Romanu 'icë capitán achúshi 'iacëxa. An a capitán ñu mëëxuncë unix ca an nuibairacë 'aíshbi 'insíanx bamatísa 'iacëxa.

³ Usa 'ain ca —an uni 'insíncë pëxcuti, Jesús, ax ca uaxa —quíáxa raíri unicama quia cuaxun, capitanën judíos caniacëcë uni raíri ñucáquin cacëxa:

—Jesúsnu cuanquin camina an 'ën ñu mëëxuncë uni pëxcuía unun 'ë caxunti 'ain.

⁴ Cacëx cuanxun ca capitanëan cacësabi oquin Jesús cacëxa. Caxun ca ësaquinribi cacëxa:

—A capitán ax ca upí uni 'icën. Minmi aín uni a pëxcuxunti ca asábi 'iti 'icën.

⁵ An ca nuxnu judíos unibu 'icë nu nuibaquin nuxnu anu timëti xubu nu 'amixuanxa.

⁶ Usaquian cacëx ca Jesús atubë cuancëxa. Cuanquían aín xubu raraobiancëbëtan ca capitanën aín 'unáncë uni raíri xuquin ësaquin Jesús camiacëxa:

—Mixmi 'ësamaira 'ain cana mibë sënënma 'ixun 'ën xubunumi unun mi camiman.

⁷ Usa 'ixun cana mi isi cuanti 'ixunbi judíos uni caniacëcëshi mia canun can. 'Ën unimi 'ë pëxcuxuni unun quixun mi camixunbi cana mi camitëcënin, anuaxbimi 'ën unia pëxcunun quiax quinun.

⁸ Cana 'unan min banáxbi ca cushi 'icë quixun. 'Ën cana 'apun 'ë cacësabi oquin 'ain. 'Ën

suntárucamanribi ca 'ën bana cuatia. 'Ën suntáru —ca cuantan —quixun 'ën cacëx ca cuania. —Ca ut —quixun 'ën cacëx ca bëtsix aia. An 'ë ñu mëëxuncë uni —ñu ca 'at —quixun 'ën cacëxun ca 'aia. Usaribiti ca 'ën ñu mëëmicë uni mixmi —ca pëxcúti 'icë —quicëbëshi pëxcúti 'icën.

⁹ Usaía capitanën xucë unicama quia cuati cuëni cuainacëquin ca Jesusan an nuibiancë unicama cacëxa:

—'Ën cana mitsu cain, ënë uníxa 'ëmi catamëcësaribitia 'ia cana judío uni achúsibi ca 'ën bana cuatia. 'Ën suntáru —ca cuantan —quixun 'ën cacëx ca cuania. —Ca ut —hibi iscëma 'ain.

¹⁰ Usaía 'icëbë xubunu cuantëcënquin ca capitanëan xucë unicaman a ñu mëëxuncë uni asábi 'icë, pëxcúcë isacëxa.

Casunamëcë xanun tuá bamacëbi Jesusan baísquimia

¹¹ 'Itsama nëtë 'icëbë ca Naín cacë ëmanu Jesús cuancëxa. Cuancëbë ca aín 'unánmicë unicama 'imainun 'aisamaira uniribi abë cuancëxa.

¹² Cuanx Naín ëmanu bëbaquin ca uni bamacëa, chupan rabúncë, bacëtinën buáncania isacëxa. A unin titax ca tuá itsiñuma 'ianan casunamëcë xanu 'iacëxa. Abë ca 'aisamaira uni Naín ëmanuax a caticabiani cuancëxa.

¹³ A isquin nuibaquin ca Jesusan a xanu cacëxa: —Iánxma ca 'it.

¹⁴ Caí anu cuanquian anun buáncë bacëti mëëcëbë ca an a buáncë unicamax niracëacëxa. Niracëcëbëtan ca Jesusan cacëxa:

—Bëná uni, cana mi cain, ca nirut.

¹⁵ Usaquin cacëxëshi ca bamacë uni baísqui tsóracëti banacëxa. Usai 'icëbëtan ca Jesusan —ca

asábi 'icën, ca mibë 'itëcënti 'icë —quixun aín tita cacëxa.

¹⁶ Usaía 'ia isi ratuti racuëtibi cuëëni ca unica-max Nucën Papa Dios rabi quiacëxa:

—An Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixunti uni aira ca ënëx 'icë —quianan ca —Nucën Papa Diosaxbi ca aín unicama 'aquini uaxa —quiacëxa.

¹⁷ Usaquian Jesusan 'acëa chanioia ca Judea menu 'icë unicama 'imainun axa Judea 'urama 'icë menu 'icë unicamanribi cuacëxa.

An uni nashimicë Juanëan aín uni rabë Jesúsnu xua

(Mt 11.2-19)

¹⁸ Usa 'ain ca Jesusan 'acë ñucama ñuiquin aín 'unánmicë unicaman Juan cacëxa.

¹⁹ Cacëxun ca Juanën aín uni rabë Jesúsnu cuantánun xuquin ësaquin ñucáquin catánun quixun cacëxa: ¿Mix caramina aséabi axa uti nun caíncë a 'ain? ¿Ama mix 'ain caranuna bëtsíxa uti caínti 'ain?

²⁰ Usaquian canun quixuan xucëx cuanx bëbaquin ca Jesús cacëxa:

—Juan an uni nashimicë an ca mi ñucánun quixun xuquin ësaquin mi canun quixun nu caxa: ¿Mix caramina aséabi axa utinu nun caíncë a 'ain? ¿Mixmi ama 'ain caranuna bëtsi uníxa uti caínti 'ai? —quixun.

²¹ Juanën xucë unicamaxa anu 'ain ca Jesusan 'itsa uni ñucë pëxcüanan ñunshin 'atimanën ubíocë unicamaribi pëxcüanan bëxuñu unicamaribi bëpëxcüacëxa.

22 Usaquin 'axun ca Juanën a ñucánun quixun xucë unicama Jesusan cacëxa:

—Camina 'ën unicama ñuixuniami cuacë banacama ñuixuanan 'ën ñu 'aiami iscëcama ñuixunquin Juan cai cuanti 'ain. Cuanxun camina cati 'ain: Bëxuñu unínbi ca bërí isia, aín niti bëtsicë uníxribi ca bërí upiti nitsia, an aín nami chëquimicë 'insínñu unix ca pëxcutia, pabë unin ca bana cuatia, bamacë uníxbi ca baísquia, ñuñuma unínribi ca anun Nucën Papa Diosnan 'inux iëti bana cuatia.

23 Usaquin canan camina, 'ë ñui Nucën Papa Diosan xucëma ca ax 'icë quima ax 'ëmi sináncë unicamax ca chuámarua 'i cuëënia, quixunribi Juan cai cuanti 'ai —quixun ca Jesusan Juanën xucë unicama cacëxa.

24 Juan, an uni nashimicë, an xucë unicama cuancëbëtan ca Jesusan anu 'icë unicama 'aisamaira 'icë, Juan ñuiquin ësaquin cacëxa:

—¿Uisa uni isi caramina mitsux anu uni 'icëma menu cuancën? Bëtsi bëtsi oquin sináncë uni ax ca tutísha suñun bëcacësa 'icën. ¿Usa uni isi caramina cuancën?

25 ¿Ax usama 'ain caramina uisa uni isi cuancën? ¿Upíira 'aísha cupíira chupa pañucë uni isi caramina cuancën? Usama ca. Camina 'unanin, upíira 'aísha cupíira chupa pañucë 'ianan uisa ñu cara cuëënia a ñuñu unix ca anu 'apu 'icë xubunushi 'ia.

26 ¿Usa uni isi cuanima caramina añu isi cuancën? An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni a isi camina cuancën, ¿usa cat? Aséribi cana 'ën mitsu cain, an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman ñuixuncë bana 'íásamaira ca Juanën uni ñuixuncë bana 'icën.

²⁷ Juan ñuiquian ënë menu ucëma pan 'icë 'ë cacë bana a ca Nucën Papa Diosan Isaías cuënëomiacëxa, ësai quicë:

A caxu mi cuanun cana 'ën uni xutin. Ax pain cuanquin ca anun cuanti bai mëníoquin racanacësaribi oquin, camabi unían min bana cuanun atun nuitua upí 'inun sinanamiti 'icën.

²⁸ Usaquin cuënëo bana ñuitancëxun ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—'Ën cana mitsu cain, an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman ñuixuncë bana 'iásamaira ca Juanën 'ë ñuicë bana 'iaxa. Usa 'ain ca a unicama 'iásamaira Juan 'icën. Usa 'aínbi ca axa Nucën Papa Diosan nëtënu 'iti 'ën unicamax, unían ñuumara iscë 'aíshbi Juan 'iásamaira 'icën.

²⁹ An Jesús Juan ñui quicë bana cuacë unicama, 'imainun an 'apu buánmiti curíqui bicë unicamaribi a Juanën nashimicë, acamax ca —Nucën Papa Diosan mëníosabi oi ca asábi 'icë —quiax quiacëxa.

³⁰ Acamaxa usai quicëbëbi ca fariseo unicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicaman, Juanën bana cuaisama tani an nashimicë 'iti cuëëncëma 'ixun, Nucën Papa Dios cuëëncësa oi 'iisama tanquin Jesusan banaribi cuaisama tancëxa.

³¹ Juan ñuiquin catancëxun ca Jesusan ësaquinribi cacëxa:

—¿Ënë nëtënuva bërí bucucë unicamax cara uisa 'icë quixun cana mitsu cati 'ain.

³² Ca tuáratsucuxa cuaicësaribi 'icën. Cuainux timécë 'aíshbia cuaitisa tantancëx camáxbi tsotan ca raírinën raíri ësaquin caia: Cuai chirini cuëënun

nun paca banocëbëbi camina masá sinani cuaiti-sama tan. Cuaitisama tancëbë nux —anpan caniacëcë unicama 'icësaribiti cananuna ini raramati 'ai —quicëbëbi camina masá sinani usairibi 'iisama tan.

³³ Usaribi ca ënë nëtënuua bucucë unicamax 'icën. Juanëx ca ñu mëscú picëma 'ianan vino xëacëma 'icën. Usa 'icë ca unicaman —a unix ca ñunshin 'atimañu 'icë —quixun caxa.

³⁴ Usoquian Juanën 'acësoquin 'aquinma 'ën camabi ñu pïanan xëaia isquin ca unicaman ësaquin 'ë ñuia: A unix ca picën tapun 'ianan xëairacë uni 'icën. Ax ca an 'apu buánmiti curíqui bicë unicama 'imainun 'uchañu unicamabë nuibanania quixun.

³⁵ Usaquian Juancëñun unin 'ë ñuicëbëbi ca Nucën Papa Dios, an ënë menu unun 'ë xuá, an 'acë ñucamax asábi 'icën. —Usa ca —quixun ca axa ami sináncë unicaman 'unania.

Fariseo uni, Simón, aín xubunu Jesús 'iá

³⁶ Fariseo uni achúshi aín anë Simón, an aín xubunuxun abëtan pi unun cacëx cuanx ca Jesús aín xubunu atsíntancëx abëtan pi tsoócëxa.

³⁷ Anua 'ain ca a ëmanu 'icë xanu achúshi 'uchañu, —Jesusan ca fariseon xubunuxun piia —quixuan ñuicania cuati, xaxu 'acënu 'arucë sanuira 'inínti ro a bëi uacëxa.

³⁸ Uxun ca a caxu uax aín taë 'icë anu nitsax inquin aín bëun Jesusan taënu tuscaquin tach-abocëxa. Usaquin 'aquin ca aín bunbi tatëreanan tatsucucaquin 'inínti ron 'acëxa.

³⁹ Usoia isquin ca fariseo uni an Jesús pi unun cacë, an sináncëxa: Ënë unix asérabi an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë 'ixun ca uin

cara a tamëëtia quixun 'unánan an tamëécë ax cara uisa xanu 'icë quixun 'unántianxa. Ënëx ca xanu 'aisama 'icën.

⁴⁰ Usaquin sinania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—Simón, cana mi achúshi ñu caisa tanin.

Cacëxun ca cacëxa:

—Asábi ca, 'ë ca cat.

⁴¹ Cacëxun ca Jesusan ësaquin Simón cacëxa:

—Ënëx ca ësa 'icën. Achúshi uni ca uni rabëtan curíqui ribíanxa. Achúshinën quinientos curíqui ribínmainun ca bëtsin cincuenta curíquishi ribíanxa.

⁴² Ribínxunbia cupíocëxunma oquin ca a unin an ribíncë uni rabë a caxa: 'Ëmi cupíocëxmabi ca asábi 'icën, cupíoima camina cuanti 'ain. Simón, ¿usa 'ain cara min sináncëx a uni rabë uinu 'icëxira bëtsix 'icësamaira oi a ribíncë unimi sinani cuëënti 'ic?

⁴³ Cacëxun ca Simonan cacëxa:

—'Ën sináncëx ca an 'itsaira curíqui ribíncë, ax bëtsíxa 'icësamaira oi a unimi sinánti 'icën.

Quia ca Jesusan cacëxa:

—Usa ca.

⁴⁴ Usaquin cai ami bësuquin xanu isquin ca Jesusan Simón cacëxa:

—¿Ënë xanúan 'aia caina isin? 'Ëx min xubunu atsiniami anun 'ëx tachucanun min 'unpax 'inaniamabi ca ënë xanun aín bëunan tachaboxun aín bun 'ë tatërëanxa.

⁴⁵ Minmi bëtsucucacëmabi ca an 'ëmi sinánquin ënquinma 'ë tatsucucaxa.

⁴⁶ Minmi xënin 'ën maxcá 'acëmabi ca an 'iníntisa xënin 'ën taë 'axa.

⁴⁷ Usa 'ain cana mi cain, an 'itsaira 'ë nuibatia isquin camina 'unánti 'ain, aín 'ucha 'itsaira 'aíshbi ca tërëncë 'icë quixun. An, 'ën 'ucha ca 'itsamashi

'icë quixun sináncë uni, ax ca aín 'ucha tērēncë 'aíshbi 'itsamashi 'ë nuibatia.

⁴⁸ Ēsoquin Simón catancëxun ca Jesusan a xanu cacëxa:

—Min 'uchacama ca tērēncë 'icën.

⁴⁹ Usoquian Jesusan caia cuati ca axa abë tsócë unicamax ratuti canancëxa:

—¿Uisa uni cara ënëx 'ic? Anbi ca 'ucha tērēnia.

⁵⁰ Usaía cananmainun ca Jesusan a xanu cacëxa:

—'Ēn min 'ucha tērēnti sinani 'ëmi catamëti camina min 'ucha tērēncë 'ain. Chuámashi 'aish camina cuanti 'ain.

8

An Jesús ñu 'axuan xanucama

¹ Usotancëxun ca Jesusan ëma chacamanu 'imainun ëma chucúmaracamanuribi cuanquin, anu 'icë unicama bana ñuixunquin 'unánmiacëxa. 'Unánmiquin ca —anúan Nucën Papa Diosan 'ëmi catamëtia uni ainan 'imiti nētë ca uaxa —quixun caquin upí bana unicama ñuixuancëxa. Usocëbë ca aín 'unánmicë unicama mēcën rabë 'imainun rabë, acamax abë niacëxa.

² 'Imainun ca bëtsi bëtsi xanu ñunshin 'atimañu 'icëbia pëxcucë, acama 'imainun bëtsi bëtsi xanu 'insíncë 'icëbia pëxcucë, acamaxribi Jesús bë niacëxa. Acamax ca María, aín anë itsi Magdalena, anuaxa mēcën achúshi 'imainun rabë ñunshin 'atima chiquicë,

³ a 'imainun Juana, Chuza, an Herodes 'aquincë uni aín xanu, a 'imainun Susana, acama 'imainun an Jesús ñu 'inánquin 'aquincë xanu raíriribi 'iacëxa.

*Bana itsi ñuicësoi an ñu 'apácë uni ñuicë bana
(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)*

4 Usa 'ain ca 'aisamaira uni Jesús nēbētsiorati timēcāmē'ēocēxa. A unicamax ca 'itsa ēmanuax anu riquiancēxa. Usaía 'icēbētan ca Jesusan bana itsi ñuicēsoquin ēnē bana ñuiquin ēsaquin cacēxa:

5 —An ñu bēru 'apácē uni ca aín naēnu 'apáquin ñu bēru sacai cuanxa. Sacacēx ca raírínēx bainu nipacēaxa. Nipacēcē ca unin amáxa. Usa 'icē isbētsini uxun ca ñuina pēchiñunēn 'eaxa.

6 Raírínēx ca maparañu menu nipacēaxa. Nipacēax coóxbi ca a mexa cēxtúma 'aish chabáma 'ain chushiaxa.

7 Raírínēx ca muxañu menu nipacēaxa. Nipacēax coi ca 'iruaxa. 'Iruyunbi ca muxan abē coquin mapurucēxun tuacēma 'icēn.

8 Usa 'aínbi ca raíri ñu bēru ax me upínu nipacēaxa. Nipacēax coi canitancēxun ca upí oquin tuaxa. Tuacēx ca aín bimi 'itsaira, cien, 'iaxa.

Usaquin catáncēxun ca Jesusan munuma bannaquin cacēxa:

—An aín pabitan ēnē bana cuacē unin ca aín nuitunēnbi sinánquin cuati 'icēn.

Uisa cupí cara Jesusan bana itsi ñuicēsoquin bana ñuiacēxa quicē bana

(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

9 Uisai quicē cara ñu bēru 'apácē ñui quicē bana 'icē quixun ca aín 'unánmicē unicaman ñucácēxa.

10 Ñucácēxun ca Jesusan ēsaquin cacēxa:

—Uni itsían 'unániamabi camina mitsun Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun an 'unánmicē ñu 'unanin. 'Ēn 'aia isquin ca atun 'ēn cushi Nucēn Papa Diosan 'ē 'ináncē a sinanima. Atun pabitan 'ēn ñuixuncēxun cuaquinbi ca uisai quicē cara

quixun 'unanima. Usaía atux 'inun cana bana itsi ñuicësoquin bana ñuixunin.

Uisai quicë cara an ñu 'apácë uni ñui quicë bana 'icë quixuan Jesusan ñuia bana (Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

¹¹ Caxun ca Jesusan cacëxa:

—An ñu 'apácë uni ñui quicë bana ax ca ësai qui quicë 'icën. Ñu bëru 'apácësaribi ca Nucën Papa Diosan bana 'icën.

¹² Anúan uni nicë me iru anu nipacëcë ñu bëru, asaribi ca bëtsi bëtsi uni 'icën. Aín pabitan cuaquinbia —asérabi ca usa 'icë —quixun sináncëbëma anu uxun ca a bana aín nuitu mëu sinani Nucën Papa Diosnan 'inux iëaxma 'inun quixun uni ñunshin 'atimanën 'apun manumia.

¹³ Maparañu me bëxbánua ñu bëru nipacëcë usaribi ca raíri uni 'icën. A unicaman ca Nucën Papa Diosan bana cuati cuëenquin —a bana quicësabi oi cana 'iti 'ai —quixun aín nuitunën sinania. Sinánquinbi ca maparañu menu nipacëcë ñu bëru tapun 'itsañuma usaribi 'ixun, Nucën Papa Diosan bana 'acë cupí ami cuaianan ami nishquin unin 'atimocëxun, tënëquinma a bana manuquin ënia.

¹⁴ Muxañu menua ñu bëru nipacëcë usaribi ca raíri uni 'icën. A unicaman ca Nucën Papa Diosan bana cuaquin —a bana quicësabi oi cana 'iti 'ai —quixun sinania. Usaquin sinanibi ca ënë menu 'icë ñuishi sinánan 'itsa ñuñu 'aish cuëenti sinani, ñu bërúxa me chucu muxañu menuax aín bimi upiti pëcëcëma, usaribi a unicama 'icën.

¹⁵ Me upínua ñu bëru nipacëcë, usaribi ca raíri uni 'icën. A unicamax ca Nucën Papa Diosan bana asérabi cuacë 'ixun aín nuitunubi racanaquin upí

oquin sinánquin, uisai cara ñu 'icëbëtanbi ënquinma a bana quicësabi oquin 'aia. Atux ca ñu bëru me upínu nipacëax cotancëx canitancëxun tuaia 'aisamaira bimiñu usaribi 'icën.

Ca ësa 'icë quixun lamparín ñuicë bana

(Mr 4.21-25)

¹⁶ Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Uinu 'icë unínbi ca lamparín bimitancëxun ñu tēmú an bépánun nanan anu 'uxti tēmúribi nantima 'icën. Usaquin 'aquinma ca axa xubunu atsíncë unicaman upí oquin isnun, anu lamparín nanti, anu nanti 'icën.

¹⁷ Uni itsin isnunma 'acë ñucama 'imainun uni itsin cuanunma quicë banacama abi ca 'unáncë 'iti 'icën.

¹⁸ An 'ën bana cuaquin a bana quicësabi oquin 'acë uni a ca 'ën bana itsiribia cuanun Nucën Papa Diosan 'unánmiti 'icën. Usa 'aínbi ca an 'ën bana cuaquinbi sináncëma uni, a, an isa 'unánxa quixuan sináncë bana a camabi Nucën Papa Diosan manumiti 'icën. Uşa 'ain camina mitsun cuacë banacama upí oquin cuaquin, a bana quicësabi oquin 'ati 'ain.

Jesusan ca amia sináncë unicama aintsi oia quicë bana

(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

¹⁹ Ësaquian unicama bana ñuixuncëbë aí ca aín tita 'imainun aín xucéantu anua Jesús 'icënu bëbacëxa. Bëbaibi ca 'aisamaira unían anua Jesús 'icë a tsitsirucë 'ain, a 'uriishi 'iacëxa.

²⁰ 'Icë atu isquin ca unin Jesús cacëxa:

—Min titabë ca min xucéantu ëman 'icën. Ca mi istisa tania.

21 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Uicaman cara Nucën Papa Diosan bana cuanan aín bana quicësabi oquin 'aia, acamax ca 'ën tita 'imainun 'ën xucéantu 'icën.

*Bëchun 'imainun suñúan Jesusan nētēmia
(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)*

22 Bëtsi nētēan manë nuntinu 'irua ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Parún papa 'ucë manan cuanun ca cuan.

Cacëx ca cuancëxa.

23 Cuaní ca Jesús nuntinu 'uxacëxa. 'Uxánbi suñúan upí 'icuatsinquín bëcaquin parún papa bëchuancëbë ca 'unpax manë nuntinu 'iruacëxa.

24 Usaía 'icëbë racuëquin ca aín 'unánmicë unicaman Jesús bësúnquin munuma cacëxa:

—Cananuna nanëtin, ca bësut.

Cacëx bësuquin ca Jesusan suñúan —ca nētēt —canan bëchúnribi —ca bucubut —quixun cacëxa. Cacëxëshia suñúan nētēishimainun ca baca bëchúnribi nētéacëxa.

25 Usoxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—¿Nucën Papa Diosan ca nu bërúanquin 'aquinia quixun caramina sinaniman?

Cacëx ratuti racuëti ca atúxbi canancëxa:

—¿Uisa uní cara ënëx 'ic? An cacëxun ca suñúanënbi, bacánbi aín bana cuatia.

Ñunshin 'atimañu uní Jesusan pëxcüa, cuchi bacamiqüa

(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

26 Usaquiani Galilea me 'ucë manan cuantancëx ca Gadara menu bëbacëxa.

27 Bëbatancëx nuntinuax 'ibúquiiani cuaniabi ca ñunshin 'atimañu uni anu 'icë ëmanuaxa ucë an Jesús mëracëxa. A unix ca 'itsa baritian ñunshin 'atimañu 'aish chupa pañuima 'ianan xubunu 'ima anu uni maíncë anuishi 'icë 'iacëxa.

28-29 'Itsa oquian ñunshin 'atimanën 'amicëxun ñu 'aia ca unin uni itsi ubíoxunma 'anun aín manë risin nëacëxa. Usocëxbi ca manë risi tēcāpabiani ñunshin 'atimanën 'imicëx anu uni 'icëma menu usabii 'icë 'aish cuancëxa. Usa 'aísha a mërāi aín bëmānon rantin purúncëxun ca Jesusan ñunshin 'atima –ënë uninuax ca chiquit –cacëxa. Cacëx munuma cuëncënquin ca Jesús cacëxa:

–Dios, naínu 'icë, aín Bëchicë Jesús camina mix 'ain. ¿Uisati caramina 'ë ubíoin? 'Ë tēmëramixunma ca 'at.

30 Cacëxun ca Jesusan ñucácëxa:

–¿Uisa cara min anë 'ic?

Quia ca anu atsíncë ñunshin 'atimanëan 'itsaira 'ixun quimicëxun a unin cacëxa:

–'Ëx cana 'Ëxcuira caquin anëcë 'ain.

31 Cacëbëtan ca ñunshin 'atimacaman, quini cha nëmínra, anu ñunshin 'atima 'icë, anu xuxunma 'anun quixun bënëquin cacëxa.

32 Catancëxun ca 'aisamaira cuchi matá manan pushían pi bucucë isquin cacëxa:

–Cuchinu ca anu atsínun nu xut.

Cacëxun ca Jesusan –ca cuantan –cacëxa.

33 Cacëx ca ñunshin 'atima a uninuax chiquíquiān x cuchinu atsíancëxa. Atsíncëbë ca cuchicama camáxbi tsuáquiūiani abáquiāni cuān x, cuëtúnuax parúnpapanu rëucubuti bacamiqui cëñúacëxa.

³⁴ Usaía 'ia isbiani ca an cuchi bërúancë unicaman abáquiari cuanxun, ëma chanu 'icë unicama 'imainun ëma chucúmanu 'icëcamaribi xubu itsi xubu itsinu cuanquin ñuixuancëxa.

³⁵ Ñuixunquian chanioia cuati ca uisai cara a ñucama 'iaxa quixun isi riquiancëxa. Riquiani Jesúsnu cuanx uxun ca a uni anuax 'aisamaira ñunshin 'atima chiquícë a an isásama 'aish, chupa pañuax sinan mēñiñushi 'aish, Jesús tanáin tsócë isacëxa. Usa 'icë a uni isi ca racuëcancëxa.

³⁶ Usa 'ain ca an iscëcaman uisai cara ñunshin 'atimañu uni pëxcúaxa quixun axa riquiancë unicama ñuixuancëxa.

³⁷ Ñuixuncëxun ca a mecamanu 'icë unicaman racuëiraquin aín nētënuaxa cuantánun quixun Jesús cacëxa. Cacëx manë nuntinu 'iruquiani ca cuancëxa.

³⁸ Cuaniabi ca anuaxa ñunshin 'atima chiquícë uni an abë cuancatsi quixun Jesús cacëxa. Cacëxunbi ca Jesusan aín xubunua cuantánun quixun xuquin abë cuanxma 'inun cacëxa.

³⁹ Caquin ca ësaquin cacëxa:

—Min xubunu ca cuantan. Cuantancëxun camina min aintsi 'ibucama uisoxun cara Nucën Papa Diosan mi pëxcúaxa quixun ñuixunti 'ain.

Usaquian cacëx cuanxun ca aín aintsi 'ibuishima a ëma chanu 'icë unicama, uisoquin cara Jesusan a 'axa quixun ñuixuancëxa.

Jairo cacë unin bëchicë 'imainun xanu 'insíncë ñui quicë bana

(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰ 'Ucë manánuax Gadara menu 'icë unicama ëbëtsini ca Jesús anuaxa cuanpuncë nēcë manan

utēcēancēxa. Utēcēnia ca 'aisamaira uni parún papa cuēbí ricuatsinxun caíancēxa.

⁴¹⁻⁴² Caíncēxa bēbaia ca anu judíos unicama timēcē xubunu 'icē 'apu achúshi, Jairo cacē, an anu cuani a tanáin rantin puruni tsóbuquin Jesús cacēxa:

—'Ēn ini bēhicē ca aratsushi 'icēn, mēcēn rabē 'imainun rabē baritiañu ca ax 'icēn. Ca 'insinan 'i bamaia. A pēxcui camina 'ēn xubunu cuanti 'ain.

Cacēx abē cuania ca 'aisamaira unin Jesús chacatisaira ocēxa.

⁴³ A unicama nēbētsi ca achúshi xanu 'insíncē 'iacēxa. A xanux ca mēcēn rabē 'imainun rabē baritia imia 'aíshbi aín imi nētēcēma 'iacēxa. Bētsi bētsi rucuturuan roncēxun a cupíoquin aín ñucama cēñuibi ca pēxcúama 'icēn.

⁴⁴ Usa 'ixun ca —Jesusan ca 'ē pēxcuti 'icē —quixun sinani, a caxu cuanquin aín chupa ticacēxa. Ticaíshi ca aín imicē nētēcēxa.

⁴⁵ Usai 'icēbētan ca Jesusan cacēxa:

—¿Uin cara 'ē ticax?

Cacēxun ca a rapasu 'icē unicaman —'ēn cana mi 'acēma 'ai —quixun cacēxa. Camaxunbia usaquin cacēbētan ca Pedro 'imainun abē 'icē unicaman cacēxa:

—Mi ca 'aisamaira unin titicaquin chacatisaira oia. ¿Usa 'aínbi caramina, uin cara 'ē ticaxa, quiax quin?

⁴⁶ Usaquian cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—'Ēn cushin ca uni pēxcúaxa quixun cana 'ēn sinanēnshi 'unanin. Usa 'ain cana 'unanin, achúshi unin ca 'ē ticaxa quixun.

⁴⁷ Usai quia cuati, —an ca 'unania —quixun sinani racuēti bērēruí, anu cuanx aín bēmánon

rantin puruni tsóbuquin ca axa pëxcúcë xanun, unicaman cuamainunbi, uisacasquin cara a ticaxa quixun ñuixuanan aín chupa ticaíshia pëxcúcë aribi Jesús ñuixuancëxa.

48 Ñuixuncëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ën cana mi pëxcuti 'ai quixun aséabi sinani camina pëxcúan. Chuámashi 'aish ca cuantan.

49 Usaquian Jesusan cacëbëtanbi ca aín xubunuax uquin unin anua judíos unicama timëti xubunu 'icë 'apu, Jairo, a cacëxa:

—Min bëchicë ca ñuaxa. Ca 'aíma 'icën. Usa 'ain ca Jesús ñancábi buánxunma 'at.

50 Caia cuaquin ca Jesusan cacëxa:

—Racuëaxma ca 'it. 'Ën cana mi 'aquinti 'ai quixun ca sinan. Usaquinmi sináncëbë ca pëxcúti 'icën.

51 Usaquin cabiani cuanbaiti a 'apun xubunu bëbaquin ca Pedro, Juan, Jacobo, acama 'imainun xu xanun papa 'imainun aín tita, acamaxëshi abë atsínun atsínmiquin, uni raíricama ëmáinshi bërúnun quixun cacëxa.

52 Usai xubunu atsínquian cuacëxbi ca ini bëunan mëscuti rarumabacëxa. Rarumabatiabi ca Jesusan cacëxa:

—Iánxma ca 'it. Xu xanu ca ñucëma 'icën, ca 'uxaxa.

53 Ësaquian cacëxunbi, —ca ñuaxa, usa 'aish ca bëri 'aíma 'icë —quixun 'unánquin ca 'usáncancëxa.

54 Usoquian 'usáncancëxunbi aín mëcënan mëínquin biquin ca Jesusan munuma banaquin xu xanu cacëxa:

—Xu xanu, ca nirut.

⁵⁵ Usoquian cacëxëshi ca baísqui niruacëxa. Nirucëbëtan ca aín aintsi 'ibu —ca pimit —quixun Jesusan cacëxa.

⁵⁶ Usoia isi ca aín papa aín tita cuëëni ratúira ratúacëxa. Ratutia ca Jesusan cacëxa:

—Mitsúnmi iscë ñu ënë camina uibi ñuixuntima 'ain.

9

Bana ñuixunuan aín 'unánmicë unicama Jesusan xua

(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

¹ Usa 'ain ca Jesusan aín 'unánmicë uni męcën rabé 'imainun rabé a timëxun cacëxa:

—Anúnmi uninua ñunshin 'atimacama chiquíanan uni 'insíncëcamaribi pëxcunun cana 'ën cushi mitsu 'inanin.

² Usoquin catancëxun ca —Nucën Papa Diosan ca 'ëmi catamëcë unicama ainan 'imiti 'icë —quixun unicama ñuixunuan 'insíncëcama pëxcunun quixun aín 'unánmicë unicama xuacëxa.

³ Xuquin ca cacëxa:

—Bain cuanquin camina ñu buántima 'ain. Tsati, burasa, piti, curíqui buanima camina ñancáishi cuanti 'ain. Rabé camina ami pañuti chupa buántima 'ain.

⁴ Uinu 'icë unin xubunu caramina anu 'inux atsini, anuishi camina ñantan ñantan 'uxti 'ain, anúnmi a ëmanuax cuanti nëtëa utámainun.

⁵ Uinu 'icë ëmanu 'icë unicaman cara mitsu bi-isama tanan mitsun bana cuaisama tania, aín ëmanuax cuani camina anu 'icë unicaman, mitsun bana cuatíma ca Nucën Papa Diosan iscëx 'aisama 'icë quixun 'unánun, mitsun taxacanu 'icë me cupúcë tacabiani cuanti 'ain.

⁶ Usaquin caquian Jesusan xucëx camabi ëmanu cuanquin ca anu 'icë unicama upí bana, anúan atux Nucën Papa Diosnan 'i cuëënun, ñuixuancëxa. Ñuixuanan ca uni 'insíncëcama pëxcüacëxa.

Juan, an uni nashimicë, ax bama
(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

⁷ Unicaman Jesusan 'acë ñucama chanioia cuati ca Galileanu 'icë 'apu, Herodesnëx —ui cara ax 'icë —quiax sináncasmacëxa. Raírinëx ca —Juan, an uni nashimicë, ax ca bamaxbi baísquiaxa —quiax quiacëxa.

⁸ Raírinëx —Elías ca utëcëanxa —quimainun ca raírinëx —an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuan unicama achúshi sapi ca bama 'aíshbi baísquiaxa —quiax quiacëxa.

⁹ Usai quicëbë sináncasmai ca Herodes quiacëxa: —'Ënbi cana Juan tëbíscamian. ¿Usa 'aínbi cara a uni camabi unín chaniocë ax ui 'ic? Quinquinbi 'unánquinma ca Jesús istisa tancëxa.

Jesusan cinco mil uni pán pimia
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Usa 'ain ca aín 'unánmicë unicaman, an xucëx cuanx anu utëcënxun atun 'acë ñucama Jesús ñuixuancëxa. Ñuixuncëxun cuatancëxun ca Jesusan Bëtsaida ëma 'urama anu aín 'unánmicë unicama buáncëxa.

¹¹ Usa 'ain ca —anu ca Jesús 'icë —quixuan chanioia cuabiani, a nuibiani cuanx 'aisamaira uni anua Jesús 'icë anu cuancëxa. Usaía 'itsa uni riquiania ca Jesusan acama nuibaquin, Nucën Papa Diosan ca axa 'ëmi catamëcë unicama ainan

'imiti 'icē quixun ñuixuancēxa. Ñuixuanan ca 'insíncē unicama pēxcüacēxa.

¹² Usaquin 'acēbēa bari cuabúcēbētan ca aín 'unánmicē unicama mēcēn rabē 'imainun rabē, an anu cuanxun Jesús cacēxa:

—Ēnē mex ca anu uni 'icēma me 'icēn. Ēnu 'iaxma unicama cuantánun camina cati 'ain. Cuanxuan 'uri 'icē ēmacama 'imainun a mecamanua atúxa anu 'uxti barianan atun piti bitánun camina xuti 'ain.

¹³⁻¹⁴ Quia ca Jesusan cacēxa:

—Mitsun ca piti 'inan.

Cacēxun ca anua 'aisamaira, cinco mil uni 'ain, aín 'unánmicē unicaman cacēxa:

—Nun piti ñura ca mēcēn achúshi pán 'imainun tsatsa rabēishi 'icēn. Sapi cananuna unicama piti maruxuni cuanti 'ain.

Quia ca Jesusan cacēxa:

—Unicama basinu cincuenta cincuenta bucubunun ca cat.

¹⁵ Cacēxun ca unicama tsóbunun cacēxa.

¹⁶ Cacēxa unicama bucubuan ca Jesusan mēcēn achúshi páncēñun tsatsa rabē bixun manámi bēsuquin isquin Nucēn Papa Dios —asábi ca —catancēxun páncēñun tsatsa tucapaxun aín 'unánmicē unicama 'ináncēxa, axa bucubucē unicama 'inánun quixun.

¹⁷ Jesusan 'ináncēxuan aín 'unánmicē unicaman mētícacēxun ca unicama camaxunbi pucháquin pi-acēxa. Pucháquin piia sēnéan ca usai 'iisa 'aímabia tēxēcē páncēñun tsatsa aín 'unánmicē unicaman mēcēn rabē 'imainun rabē caquí buácaquin bi-acēxa.

*Pedronëan –mix camina Cristo 'ai –quixun Jesús
ca*

(Mt 16.13-28; Mr 8.27-29)

¹⁸ Nětë itsían Jesús aín Papa Diosbë banamainun ca aín 'unánmicë unicamaxëshi abë 'iacëxa. Anu 'icë ca Jesusan aín 'unánmicë unicama ñucáquin cacëxa:

–¿Ui caraisana 'ëx 'ai quiax cara unicama quin?

¹⁹ Cacëxun ca cacëxa:

–Raírinëx ca quia, mix ismina Juan, an uni nashimicë, a 'ain. Raírinëx ca quia, mix ismina Elías a 'ain. Raírinëxribi ca quia, mix ismina an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë unicamaxa bama a achúshinëxa baísquicë a 'ain.

²⁰ Cacëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

–¿Atúxa usai quimainun caramina mitsux 'ëx caraisna ui 'ai quin?

Quia ca Pedronën cacëxa:

–Mix camina Cristo, Nucën Papa Diosan ënu unun xuti, axa uti nun caíncë, a 'ain.

*'Ëx cana unin 'acëx bamati 'ai quiáxa Jesús quia
(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)*

²¹ Ësaquian Pedronën cacëxun ca Jesusan uibi Pedro quicë bana ñuixunxunma 'anun quixun aín 'unánmicë unicama cacëxa.

²² Canan ca cacëxa:

–Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëx cana 'atimocë 'iti 'ain. 'Imainun ca caniacëcëcamabë judíos sacerdotenën cushicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamax, 'ën bana cuaisama tani, 'ëmi nishti 'icën. 'Ëmi nishquin ca 'ë uni itsi 'amiti 'icën. Usaquian 'ë

'acëx bamatancëx cana rabë nëtë 'iónxa pëcaracëbë baísquiti 'ain.

²³ Usa 'ain ca anu 'icë unicama Jesusan ësaquin cacëxa:

—Uix cara 'ën uni 'iisa tania an ca a 'ai bamanux-unbi 'ëmi catamëti quicë bana ënquinma 'ati 'icën.

²⁴ Uin cara aín cuëencësa oquin 'ai, ënë nëtënu upitax tsótishi sinania, ax ca Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën. Usa 'aínbi ca uinu 'icë unin cara ënë nëtënushi upitax tsóti sinánquinma uisai cara 'iquinbi 'ëmi catamëquin 'ëx quicësabi oquin 'aia, ax Nucën Papa Diosnan 'aish aín nëtënu abë 'iti 'icën.

²⁵ Unix ca ënë nëtënuax 'itsaira ñuñu 'iti 'icën, 'aíshbi ca Nucën Papa Diosmi sináncëma 'aish aín nëtënu abë 'itima 'icën. Usa 'ain ca axa bamacëbë aín ñucama ax ñancábia bicë 'icën.

²⁶ Ui unix cara 'ënan 'itimi rabianan 'ën bana quicësaí 'itimi rabinia, a uníxa 'ënan 'itimi cana uni 'inux anuax uá 'aish cuantancëx 'ëxribi rabínti 'ain, 'ën Papa Diosbë 'Apu 'itancëx aín ángelcamabë utëcëni.

²⁷ Usa 'aínbi cana asérabi mitsu cain, axa ënu 'ëbë 'icë uni raírinën ca bamacëma pain 'ixun 'ëmi catamëtia ainan 'imicëxun, Nucën Papa Dios ca asérabi atun cushi 'icë quixun isti 'icën.

Jesús bëtsia

(Mt 17.1-13; Mr 9.2-8)

²⁸ Usaquin aín 'unánmicë unicama catancëx ca męcën achúshi 'imainun rabë 'imainun achúshi nëtësa 'icëbë aín 'unánmicë uni raíri ëbiani Pedrocëñun Juan, Jacobo, acamaíshi buani Jesús matánu Nucën Papa Diosbë banai cuancëxa.

²⁹ Anu cuantancëx bëbatancëx aín Papa Diosbë banai ca aín bëmánan bëtsiacëxa. Bëtsicëbë ca

aín chuparibi uxuira 'aish ichu ichuquicë 'iacëxa. Usaía 'ia ca Pedro, Juan, Jacobo, acaman isacëxa.

³⁰ Usa 'icë isanan ca rabë uni, Moisés 'imainun Elías, Jesús bē banaia isacëxa.

³¹ Atun iscëx ca a uni rabëtax Nucën Papa Diosan cushían ichúquin pëcacë nēbëtsi 'iacëxa. Usa 'aish abë banaquin ca Jesús, unían bicëxa Jerusalénuax bamati, acama ñuiquin cacëxa.

³² Usa 'ain ca 'uxcënan tēnāncëxbi 'uxquinma Pedro 'imainun abë 'icë uni rabëtan Jesús bētsicë isanan abë 'icë uni rabë aribi isacëxa.

³³ Moisés bëtan Elíasnën a ëbiania isquin ca Pedronën Jesús cacëxa:

—Nuxnu ënu 'icë ca asábiira 'icën. ¿Uisa cara rabë 'imainun achúshi xubura mitsu 'axúnti 'iti 'ic? Minan achúshi 'imainun Moisésnan achúshi 'imainun Elíasnanribi achúshi cananuna 'ati 'ain.

Upí oquin sinanima ca Pedro usai quiacëxa.

³⁴ Usaía quicëbëtainshi ca cuinan acama mapuacëxa. Usocëx ca Pedro, Juan, Jacobo, acamax racuëacëxa.

³⁵ Racuëquin ca cuín mëucüaxa ësai banaia cuacëxa:

—Ënëx ca 'ën nuibacë bacë bëchicë 'icën. Aín bana ca cuacan.

³⁶ Èsai banaia cuatancëxuan iscëx ca Jesúsëshi anu 'iacëxa. Usaía 'ia isanan cuaxunbi ca Pedro 'imainun Juan, Jacobo, acaman uí unibi ñuixuanma 'icën.

*Ñunshin 'atimanën bërërumicë tuá Jesusan pëxcüa
(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)*

³⁷ Usaía 'ion pëcaracëbëa Jesús matánuax ubúcëbë ca 'aisamaira uni a bëñai cuancëxa.

38 A unicama achúshinën ca cuëníshquin Jesús cacëxa:

—'Ën bëchicë ca is. Bëchicë itsiñuma cana 'ain. 'Aisa tanquin camina 'ë pëxcuxunti 'ain.

39 Ñunshin 'atimanën 'imicëx ca 'itsai cuëncëni aín cuñun bacux bëanan aín namiribi nimëti bërëruia. Usaquin 'ai ca 'ën bëchicënuax chiquítisama tania.

40 Usa 'ain cana min 'unánmicë unicama 'ëa chiquínxunun can, cacëxunbi ca 'acasmäxa.

41 Quia cuaquin ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—Mitsun camina Nucën Papa Dios ax ca aséabi cushi 'icë quixun sinaniman. Camina ami catamëisama tanin. ¿Mitsúxmi ami catamënun carana uiti nëtën mitsu 'unánmiti 'ain? ¿Uitishi oi nëtën carana 'ëx mitsu cupí masá nuituti 'ain?

Usaquin caquin ca a uni —'ënu ca min bëchicë bët —quixun cacëxa.

42 Cacëxuan bëcëxa aia ca ñunshin 'atimanën menu nipacëmiquin aín nami nimëtia bërërunun 'imitëcëancëxa. Usaquian 'imia chiquínun caquin ñunshin 'atima chiquínxun ca Jesusan a tuá pëxcüacëxa. Pëxcuquin ca aín papa —ca asábi 'icën, ca 'iquin —quixun cacëxa.

43 Usaquin 'aia isi ca anu 'icë unicama —Nucën Papa Diosan cushínshi ca Jesusan usaquin 'axa —quixun sinánan —aín cushix ca bëtsi cushisamaira 'icë —quixun sinani ratúacëxa.

'Ëx cana unin 'acëx bamati 'ai quiáxa Jesús quitëcëan

(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

An ca bētsi unían 'acēma ñu 'aia quixuan unicaman ñuimainun ca Jesusan aín 'unánmicē unicama ěsaquin cacēxa:

⁴⁴ —Camina upí oquin cuati 'ain. Cuaquin camina mitsun uisa 'ixunbi manutima 'ain, uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'ē ca unin an raíri uni 'aminun uni 'inánti 'icēn.

⁴⁵ Usaía quiabi ca atun cuama 'icēn. Atúan cuaxunma 'anun ca Nucēn Papa Diosan atu cuamiama pain 'icēn. Usa 'ain ca upí oquian ñuixunun Jesús catimi aín 'unánmicē unicama racuēacēxa.

Uix cara bētsi unicamabētan sēnēnmaira 'icē quicē bana

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶ Jesusan 'unánmicē unicamax ca —uinu 'icē nucama achúshinēxira cara nubē sēnēnma 'icē — quiax atúxbi ñucacanāncēxa.

⁴⁷ Ñucacania atun sinan 'unánquin ca Jesusan tuá achúshi bixun a rapasu nitsiāncēxa.

⁴⁸ Nitsínxun ca aín 'unánmicē unicama cacēxa:
—Uicaman cara 'ēmi sinánquin ēnē tuásaribi 'icēa, ñuumara ca, quixun unin sināncē uni a 'aquinsa 'icē nuibaquin 'aquinia, an ca 'ēribi 'aquinia. Usaquin 'aquin ca 'ēishima, 'ēn Papa Dios, an ēnu unun 'ē xua, aribi 'aquinia. An cha 'iti sinánquinma uni itsi 'aquincē uni a ca Nucēn Papa Diosan bētsi unibētan sēnēnmaira isia.

An nu ñuicēma uni, ax ca nubē upí 'icē quicē bana
(Mr 9.38-40)

⁴⁹ Ěsaquin Jesusan cacēxun ca aín 'unánmicē uni, Juan, an cacēxa:

—Nun cananuna uni achúshinēan, Jesús ca ēnē uninuaxmi chiquítí cuēēnia quixun caquinshi

ñunshin 'atima uninua chiquinia isan. Isquin cananuna nubë nicëma 'icë, usoquin 'axunma 'anun can.

⁵⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usoquin 'axunma 'anun camina catima 'ain. Axa nu ñui quicëma uni ax ca nubë upí 'icën.

III. JERUSALENUA JESUS CUAN (9.51-19.28)

Jesusan Jacobo 'imainun Juan ñucá

⁵¹ Anúan aín Papa Diosnu cuantëcënti nëtë 'urama 'ain ca Jesusan Jerusalénu cuantëcënti sináncëxa.

⁵² Cuanuxun ca uni raíri anpan rëcuénquiani cuanun xuacëxa. Xucëx cuanx Samaria menu 'icë ëma achúshinu bëbaxun ca uínu cara Jesús aín 'unánmicë unicamabë 'uxti 'icë quixun bariacëxa.

⁵³ Bariabi ca anu 'icë unicaman —ax ca Jerusalénu cuania —quixun 'unánquin aín ëmanu 'imiti cuëëanma 'icën.

⁵⁴ Usaía 'ia oi nishquin ca Jacobobëtan Juanën Jesús cacëxa:

—¿Naínuax uxúan tsin atu cëñunun nu cati caramina cuëënin?

⁵⁵ Cacëx cuainacëquin isquin ca Jesusan ñu caquin cacëxa:

—Usaquin cananuna 'atima 'ain. Mitsux 'ënan 'ixunbi camina uisaira cara 'ën uni 'iti 'icë quixun 'unaniman.

⁵⁶ Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëx cana uni 'atimonux uáma 'ain. Atux upiti bucunun 'iëminux cana uacën.

Catancëx cuanx ca bëtsi ëmanu cuancëxa.

*Abë cuainsa tancë uni raíri ñui Jesús quia
(Mt 8.18-22)*

⁵⁷ Bain cuania ca achúshi unin Jesús cacëxa:

—Unu caramina mix cuani anuribi cana 'ëx mibë cuanti 'ain.

⁵⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ñu pëchiñunëx ca anua batsi oti nañu 'icën. Capa 'inúxbi ca aín anu 'uxti quiniñu 'icën. Usa 'aínbi cana uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëx anu 'uxtiñumabi 'ain. Usa 'ain sapi camina 'ëbë cuantima 'ain.

⁵⁹ Catancëxun ca Jesusan uni itsi —'ëmi sinani ca 'ëbë cuani ut —cacëxa. Cacëxun ca cacëxa:

—Mibë cuanti 'aínbi cana 'ën papanu pain cuainsa tanin. A bamaia maíntancëx cana mibë cuanti 'ain.

⁶⁰ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Axa Nucën Papa Diosmi sinántisama tancë uni, an bamacë uni maínun ëanan camina min, 'ëmi catamëtia ca Nucën Papa Diosan uni ainan 'imia quixun unicama ñuixuni cuanti 'ain.

⁶¹ Cacëbëtan ca uni itsínribi cacëxa:

—'Ëx cana mibë cuanti 'ain, 'aínbi cana axa 'ën xubunu 'icëcama pain bërúanxa 'inun cai cuanti 'ain.

⁶² Quia ca Jesusan cacëxa:

—Ënëx ca ësa 'icën. An vaca bënën buáncëxuan me tucabianmainun manë paránën xo tuíncë uni an ca amami amamia isquin 'atimaquin aín ñuina 'amia. Usaribiti ca uni Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin ñu 'ati manuquin bëtsi bëtsi oquin sináncë ax aín uni 'iisama 'icën.

10

Setenta unicama Jesusan bana ñuixunun quixun xua

¹ Usaía 'icëbëtan ca Jesusan bëtsi bëtsi me 'imainun bëtsi bëtsi ëmanu bana ñuixuni cuanti sináncëxa. Usaquin sinánquin ca aín 'unánmicë uni mëcën rabë 'imainun rabë acama xuquinma, uni raíri setenta caístancëxun rabë rabë, uinu cuanti cara an sinánxa anu atux pain cuanun xuacëxa.

² Xuquin ca cacëxa:

—'Aisamaira uníxa 'ëmi sinánti 'aínbi ca an atu 'ëmi sinánun 'aquinti uni 'itsamashi 'icën. Usa 'aish ca naënuá 'aisamaira ñu bimi 'aínbia an bití uni 'itsamashi, usaribi 'icën. Usa 'ain camina Nucën Papa Dios axa ëmi sináncë unicaman 'ibu, a ñucáti 'ain, an uni 'ëmi sinánun 'aquinti unia 'itsa xunun, bimi 'ibu unían an bimi bití uni xucësaribi oquin.

³ Camina cuanti 'ain. 'Ën cana carnero 'inúan nëëcë nëbëtsinu 'icësaribi 'inun mitsu xutin. Nëëquin ca 'inúanën carnero binuxun bëaratia. Usaribi oquin ca axa mitsumi nishcë unin mitsu 'atimocatsi quixun sinánti 'icën. Usaquian sináncëbëbi camina axa mitsumi nishcë uní ami nishi abë 'atimonantima 'ain.

⁴ Burasacëñun camina curíqui buántima 'ain, taxaca itsi camina buántima 'ain. Bain cuani camina niracëax 'uran unibë banatima 'ain.

⁵ Anumi 'iti xubunu atsínquin camina anu 'icë unicamaxa chuámashi 'inun Nucën Papa Dios ñucáxunti 'ain.

⁶ A xubunu 'icë unin mitsubë upí 'ixun mitsun bana cuati ca mitsúxmi anu 'ain cuëëni chuámashi 'iti 'icën. 'Aínbi ca mitsubë upí 'iisama tanquian an mitsun bana cuaisama tancë unicamax usai 'itima 'icën.

⁷ Camina xubu itsi xubu itsinu 'iběquintima 'ain, anu paínmi atsíncě xubu anuishi camina ñantan ñantan 'uxti 'ain. Anuxun camina piti ñu 'imainun xěati ñu a anu 'icě xanúan mitsu 'ináncěxun piti 'ain. An ñu mēēxuncě uni a ca an ñu mēēmicě unin cupíoia. Usa 'ain camina atúan mitsu 'ináncě ñu a piishiti 'ain.

⁸ Cuanx ěmanu bēbaia upí oquin mitsu biquian mitsun bana cuaisa tancěbětan camina anu 'ixun uisa piti ñu cara mitsu 'inania a piti 'ain.

⁹ Camina anua 'icě 'insíncě unicama pěxcuquin, 'ěmi catamětia Nucěn Papa Diosan anun a ainan 'imiti nětě ca 'urama 'icě quixun cati 'ain.

¹⁰ Cuanx ěmanu bēbaia anu 'icě unicaman mitsu upí oquin biquinma mitsun bana cuaisama tancěbětan camina anu 'itsa uni 'icě bai, anuxun ěsaquin cati 'ain:

¹¹ Nunu mitsu cacě bana cuatíma ca Nucěn Papa Diosan iscěx 'aisama 'icě quixun mitsun 'unánun cananuna nun taxacanua 'icě mitsun ěmanu 'icě me cupúcě těrěnbianin. Nux cuancě 'aínbi camina 'unánti 'ain, axa Jesúsmi cataměcěcama Nucěn Papa Diosan anun ainan 'imiti nětě ca 'urama 'icě quixun.

¹² Ěn cana mitsu cain, Sodoma ěmanu 'icě unicama ca aín bana cuaisama tancě cupí Nucěn Papa Diosan castícancěxa. Usamaira oquin castícancě ca a ěmanu 'icě unicama an mitsu bicěma cupí 'iti 'icěn.

Bětsi bětsi ěmanu 'icě unicaman Jesusan bana cuaisama tan

(Mt 11.20-24)

¹³ Ěsaquinribi ca Jesusan cacěxa:

—Corazín ěmanuax ucĕ unicama 'imainun Bet-saidanuax ucĕ unicama, mitsu cana asérabi cain, mitsun ěmanuxun 'ĕn cushínbi 'ĕn ñu 'acĕsaribi oquin Tiro 'imainun Sidón anuxun 'ĕn 'á 'ain ca anu 'icĕ unicama aín 'uchacama ěni 'ĕmi sinan 'itsíanxa. Aín 'ucha cupí masá nuituti sinanati ca chupa chĕquicĕ pañuanan chimaputan mashiquia 'itsíanxa.

¹⁴ Usa 'ain ca anúan an camabi uni aín ñu 'acĕ isti nĕtĕn, Tiro 'imainun Sidónu 'icĕ unicama 'acĕsamaira oquin Nucĕn Papa Diosan mitsu 'uchoquin castícanti 'icĕn.

¹⁵ Capernaúmnuax ucĕ unicama, ¿mitsun caramina sinanin, camina Nucĕn Papa Diosan nĕtĕnu 'iti 'ai quixun? Camina anuma, anua uni 'aisamacama bamatancĕx cuancĕ, anu 'iti 'ain.

¹⁶ Caxun ca a xuti unicama ěsaquinribi cacĕxa:

—An mitsun bana cuacĕ uni, an ca 'ĕn banaribi cuatia. 'Imainun ca an mitsun bana cuaisama tancĕ uni, an 'ĕn banaribi cuaisama tania. An 'ĕn bana cuaisama tancĕ uni, an ca Nucĕn Papa Dios, an ěnĕ menu 'ĕ xua, aín banaribi cuaisama tania.

Setenta unicama axa Jesúsnu utĕcĕan

¹⁷ Bana ñuixunuan xucĕxun ca a setenta unicaman ñuixunbĕtsini utancĕxun Jesús usoquian ñu 'acĕcama ñuixunquin ěsaquin Jesús cacĕxa:

—Minmi nu xucĕ ca ñunshin 'atimanĕnbi nun bana cuaxa, nun nu —ca chiquít —cacĕx ca uninuax chiquíaxa.

¹⁸ Cacĕxun ca Jesusan cacĕxa:

—Usa ca. Caná naínuax menu bĕnĕtishi 'ibúcĕsaria ñunshin 'atimanĕn 'apu Satanás naínuax nipacĕtia cana isacĕn.

19 Camina 'unánti 'ain, 'ën cushi cana mitsu 'inan. 'Ën mitsu 'ináncë 'ain camina runu 'imainun nibanta amatibi asábi 'iti 'ain, uisoquin cara mitsu 'aisa tania, tanquinbi ca ñunshin 'atimanën mitsu 'atima 'icën, uisa ñunbi ca mitsu uisabi oima.

20 Ñunshin 'atimanën mitsun bana cuacë cupí cuëncësamaira oi camina mitsun anëcama ca Nucën Papa Diosan nētēnu 'icë quiricanu 'acë 'icë quixun 'unani cuëinra cuëenti 'ain.

Jesús cuëëan

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

21 Usaquin catancëxun ca Jesusan, aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëx upiti cuëenquin, aín Papa Dios cacëxa:

—Ën Papa Dios, mixmi naí 'imainun menu 'icë ñucaman 'Ibu 'icë cana mi rabin. Ami uni 'unánmiti ñu a camina an ñu 'unáncë unicama 'unánmiquinma an ñu 'unáinracëma unicama 'unánmian. Usaquinmi 'acë cupí cana mi rabin. Usaquin 'ati camina mix cuëëan.

22 Usaquin aín Papa Dios catancëxun ca Jesusan anu 'icë unicama amiribishi cacëxa:

—Ën Papa Diosan ca camabi aín sinan 'ë 'unánmiaxa. Uinu 'icë unínbi ca uisa uni 'ianañ añu 'ai carana 'ëx uacën quixun 'unanima. 'Ën Papa Diosan cuni ca 'unania. Usaribi oquin ca uinu 'icë unínbi, uisa cara Nucën Papa Dios 'icë quixun 'unanima. Aín Bëchicë, 'ën cuni cana 'unanin, 'imainun ca a 'ën uisaira cara ax 'icë quixun 'unánmisa tancë unicama anribi 'unania.

23-24 Catancëxun ca Jesusan uni raírinëan cuatima 'imainun atúinshi cuanun quixun aín 'unánmicë unicama ësaquin cacëxa:

—'Ën cana mitsu cain, 'ëx ucëma pan 'ain ca bërâma an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama 'imainun 'apu unicamanribi, Cristo ca uti 'icë quixun 'ë ñuiquin cuënëo bana 'unánquin, uisai cara 'iti 'icë quixun istisa tanquinbi isâma 'icën. Uisa bana carana ñuixunti 'ai quixun cuaisa tanquinbi ca cuama 'icën. Usa 'aínbi ca an, mitsun 'acësaribi oquin, 'ën ñu 'aia isanan 'ën uni bana ñuixunia cuacë unicamax cuëinra cuëënia.

Samaritanu 'icë uni Jesusan ñuia

(Mt 22.34-40; Mr 12.28-34)

²⁵ An Moisésnën cuënëo bana 'unáncë uni achúshinën ca uisoquin caraisa caia quixun 'unáncatsi quixun sinánquin Jesús ësaquin ñucácëxa:

—¿Añu carana 'ëx ainan 'aish xënbua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'inuxun 'ati 'ain?

²⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Moisésnën cuënëo banax cara uisai quin? ¿Min iscëx cara uisai quin?

²⁷ Cacëxun ca a unin Jesús cacëxa:

—Ca quia, “Min 'Ibu Diosmi camina asérabi cuëëni cëmëima sinánti 'ain. Usa 'aish camina ami catamëti ax cuëëncësabi oíshi 'iti 'ain. 'Ianan camina mixmi bërúancacësaribi oquin min aintsicama nuibanan axa 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain”.

²⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Upí oquin camina 'ë can. Usoquin 'ai camina ainan 'aish xënbua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'iti 'ain.

²⁹ Usoquin cacëxun ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unin amiribishi ñucátëcëncatsi quixun Jesús catëcëancëxa:

—¿'Ēn aintsicama 'acēsaribiquin carana ui unica-maribi nuibaquin 'aquinti 'ain?

³⁰ Cacēxun ca Jesusan ēsaquin cacēxa:

—Ēnēx ca ēsa 'icēn. Achúshi unix ca bain Jerusalénuax, Jericó ēmanu cuanxa. Cuaniabi ca an ñu mēcamacē unicaman bixun aín ñucama bianan aín chupacamaribi bianan bamatisoquin mēēxun racánbianxa.

³¹ Usobiania an mēcamacē unicamax cuan ca judíos sacerdote achúshi, ax a bain uquin uni racácē mēraquin isaxa. Isquinbi ca ratáinshibianxa.

³² Ratánbiania a sacerdote cuan ca bētsi sacerdoteribi, Levitan rēbúnqui, ax uaxa. Uquin ca bai amo racácē uni isaxa. Isquinbi ca anribi a uni ratáinshibianxa.

³³ Usoquian a rabētan ratánbancēbēbi ca Samaria menu 'icē uni achúshi a baínribi uaxa. Uquin bai amo racácē isquin ca an cuni a uni nuibaxa.

³⁴ Nuibaquin ca anu cuanxun ronquin xēni ro 'imainun vino anun 'axa. 'Atancēxun ca anua tēacēcamaribi chupa sanin tēcērēcaxa. Usotancēxun anúan nicē aín ñuinanu 'arubianquin buánxun ca achúshi unin xubunu racánxa. Usoxun ca anuxun ronan pimiquin bērúanxa.

³⁵ Usoquian 'oon pēcaracēbē cuanquin ca a unin, curíqui 'inánquin xubu 'ibu caxa: Ēnē uni camina 'ē bērúanxunti 'ain. Bērúanquinmi ēnē curíqui cēñuquin minanēnribi 'aquinia cana utēcēnquin mi cupiótēcēnti 'ain.

³⁶ Usoquin Samaritano ñuiquin catancēxun ca Jesusan an Moisésnēn cuēnēo bana 'unancē uni cacēxa:

—An ñu mëcamacë unicaman mëëtancëxun bai rapasu ëbiancë uni a ca rabé 'imainun achúshi unin mëraxa. ¿Mëraqin cara min sináncëxun a unicama uinu 'icëinra racácë uni a nuibaquin aín aintsi 'aquincësaribi oquin 'aquianx?

³⁷ Usaquin cacëxun ca cacëxa:

—An aín aintsi 'aquincësaribi oquian axa racácë uni 'aquicë ax ca axira tsiancuatsini ucë uni a 'iaxa.

Usaquin cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usa ca. Usaribi oquin camina minmi min aintsi nuibaquin 'aquincësaribi oquin uni itsiribi nuibaquin 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain.

Marta 'imainun María ñui quicë bana

³⁸ Bain cuanía achúshi ëmanu bëbaia ca anu 'icë Marta cacë xanun aín xubunu Jesús atsínmiacëxa.

³⁹ 'Atsintancëxuan bana ñuixunia ca Martanën xucën, María, axribi anu 'ixun, a tanáin tsóxun Jesusan bana upí oquin cuacëxa.

⁴⁰ Maríanëan bana cuamainun ca Martanën Jesusan bana cuaquinma piti 'aruanan bëtsi bëtsi ñu 'acëxa. 'Aquin ca anu cuanquin Jesús cacëxa:

—Caramina isiman, 'ën xucënan ca 'ë 'aquinima, 'ëinshi cana ñu 'ain. 'Ëa ñu 'aquini unun ca cat.

⁴¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Marta, Marta, mix camina 'itsa ñu 'ati sinani bënëtin.

⁴² Usa ñucama 'ati asábi 'aínbi ca 'ën bana cuati, ax bëtsi ñu 'ati sináncësamaira oquin sinánti asábiira 'icën. Maríanën ca usaquin 'ati sinánxa. Usa 'ain cana 'ën a 'axunma 'anun catima 'ain.

11

*Nucën Papa Diosbë banaquin ësaquin cati Jesu-
san ñuia*

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Nëtë itsin aín Papabë banatancëxa sënënia ca aín 'unánmicë uni achúshinën Jesús cacëxa:

—Juanën ca aín 'unánmicë unicama Nucën Papa Diosbë banati 'unánmiaxa. Usaribi oquin camina nuribi abë banati 'unánmiti 'ain.

² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Nucën Papa Diosbë banaquin camina ësoquin cati 'ain:

‘Ën Papa Dios, naínu 'icë, mix camina asérabi min sinan upíira 'ain. —Usa camina mix 'ai — quiax ca camabi uni mi ñui upíbanáinshi banati 'icën. Aín 'Apu 'icëa camabi unin mi rabi cana cuëënin. Usaquian mi 'anun camina 'imiti 'ain. Min nëtëñuxuan ángelcaman 'acësaribi oquian ënë nëtëñuxun unicaman mix cuëëncësabi oquin 'ati cana cuëënin. Usaquian 'anun camina 'imiti 'ain.

³ Bërí nëtën camina nun piti anun nux tsóti a nu 'inánti 'ain.

⁴ Unían nu 'atimocëxunbinu aribi 'atimoquinma a ñucama sinánquinma manucë 'ain camina nuxnu 'uchacëcama nu tërëñxunquin manuti 'ain. Ñunshin 'atimanën 'apúan nu ñu 'atima 'amixunma 'anun camina nu bërúanti 'ain.

⁵⁻⁶ Ësaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Ënëx ca ësa 'icën. Micaça achúshinëx camina axa mibë nuibanancë unin xubunu imé naëx cuanxun cati 'ain: Mix camina 'ëbë nuibanancë

uni 'ain. Axa 'ëbë nuibanancë uni itsi ca 'uracëox ubaiti bërí bëbaxa. 'Aínbi ca a 'ën 'inánti piti ñu 'aíma 'icën. ¿Usa 'ain caramina a piti ñu a 'inánun 'ë 'inántima 'ain?

⁷ Cacëxunbi ca unin aín xubu mëúxun mi cati 'icën: 'Ë ubíoxunma ca 'at. Xëcuë ca xëpucë 'icën. 'Imainun ca 'ën bëchicëcama 'ëbë 'uxi 'ibúaxa. Usa 'ain cana mi ñu 'inani niruiman.

⁸ Catancëxunbi ca mibë nuibanancë cupí mi 'inani nirutisama tanquinbi —'ëma ubiotëcënia — quixun sinani niruxun min cuëencë ñucama mi 'inánti 'icën.

⁹⁻¹⁰ Usa 'ain cana 'ën mitsu cain, ui unin cara Nucën Papa Dios ñucáquin caia a uni ca Nucën Papa Diosan 'inania. Ënëx ca ësa 'icën: Bari bariquin ca unin ñu mëraía. 'Imainun ca unían bëtsi unin xëcuë taxcaia cuaquin a xubunu 'icë unin xëocaxunia. Usaribi oquinmi mitsun ñucáquin cacëxun ca mitsun bana cuaquin Nucën Papa Diosan mitsux cuëencë ñu mitsu 'axunti 'icën.

¹¹ ¿Mix aín papa 'ixun caramina min bëchicënëan mi pán ñucácëxun maxax 'inánti 'ain? Camina 'inántima 'ain. ¿Tsatsa mi ñucácëxun caramina runu a 'inánti 'ain? Camina 'inántima 'ain.

¹² ¿'Atapa batsi mi ñucácëxun caramina nibanti 'inánti 'ain? Camina 'inántima 'ain.

¹³ Mitsux 'atima uni 'ixunbi camina mitsun bëchicë upí ñu 'inainin. Mitsúnmi 'acësamaira oquin ca Nucën Papa Dios naínu 'icë, an a ñucacë uní aín Bëru Ñunshin Upí abëa 'inun 'inánti 'icën.

Anun ñunshin 'atima chiquínti cushi ñui quicë bana

(Mt 12.22-30; Mr 3.19-27)

14 An 'imicëxa uni achúshi banañuma 'ain ca Jesusan a uninua ñunshin 'atima chiquíancëxa. Usoquin chiquíncëbëa banaia isi ca anu 'icë unicama ratúacëxa.

15 Usoquin Jesusan ñunshin 'atima chiquinia isi ca anu 'icë uni raírinëx quiacëxa:

—Ñunshin 'atimanën 'apu, Beelzebú, an 'amicëxun ca ënë unin ñunshin 'atima chiquinia.

16 Quimainun ca raírinën, Nucën Papa Diosan cushin caraisa ñu 'aia iscatsi quixun, aín sinanënbia unin iscëma ñu naínu 'anun quixun cacëxa.

17 Cacëxun ca Jesusan usaquin ca sinania quixun 'unánquin cacëxa:

—Ësa ca. Achúshi menuxuan an 'apu 'imicë unibunën cushicaman bëtsi bëtsi oquin sináncë 'ain ca a menu bucucë unicamax 'itsa 'aíshbi upitax bucuí bëtsibë bëtsibë nuibananima 'acanani cëñutia. Usaribiti ca unicamax aín aintsibë nuibananima mëëanani tsuáqui nëtëtia.

18 Mitsux camina quin, ñunshin 'atimanën 'apu, Satanás, Beelzebúribi cacë, an 'amicëxun isana ñunshin 'atima chiquinin. Usaími mitsux 'ë ñui quicë 'aínbi ca ñunshin 'atimanën 'apúan ñunshin 'atima raíri chiquíncëbë an 'amicëxuan ñu 'ati ñunshin 'atima 'aíma 'iti 'icën. Usa 'ain ca ñunshin 'atimanën abë ñunshin 'atima chiquinima.

19 'Ën ñunshin 'atimanën 'apun 'amicëxun ñunshin 'atima uninua chiquíncë 'ain, ¿cara mitsun unibunën uin 'amicëxun ñunshin 'atima uninua chiquinin? Mitsun unibunën ca mitsu cati 'icën, ñunshin 'atimanën 'apun 'amicëxunma ca Nucën Papa Diosan 'amicëxuinshi ñunshin 'atima uninua

chiquínti 'icë quixun. Usaquin cacëxun camina 'unánti 'ain, mitsúnmi 'ë ñui quicë bana ax ca asérabima 'icë quixun.

20 Nucën Papa Diosan 'amicëxun uninua 'ën ñunshin 'atima chiquíncë 'ain camina 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca axa 'ëmi catamëcë unicama ainan 'iminuxun ënë menu unun 'ë xuaxa quixun.

21 Ënëx ca ësaribi 'icën. Cushi unían anun 'acanánti ñuñu 'ixun aín xubu bërúancëbëtan ca uinu 'icë unínbi aín ñu bicuantima 'icën.

22 Usa 'aínbi ca asamaira cushi uni uquin a mëëquin ñusmoquin axa anun 'acanancë ñucama, amia catamëcë, acama bianan aín ñu raíriribi biquin aín unicama mëtícaquin 'inánti 'icën. Usaribi oquin cana 'ën aín 'apusama cushiira 'ixun ñunshin 'atima chiquinin.

23 Ësaribi ca. Unían bërúanquin timëcëma 'aish ca aín 'aracacë ñuina tsuáquia. Usaribi oquin ca an 'ëmia sinánun uni 'aquincëma uni an 'ëmi sinánxma 'inun uni 'imia.

Anuaxa chiquícë uni anubia ñunshin 'atima cuantëcëan

(Mt 12.43-45)

24 Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Uninuax chiquítancëx anua 'unpax 'icëma menu cuani ca ñunshin 'atima anua 'iti bari nitsia. Bariquinbi mëraquinma ca sinania, —anuax 'ëx chiquía, anubi 'i cana cuantëcënti 'ai —quixun.

25 Sinánbia cuani bëbaquinbi ca xubua unin maénquin mëníocëx upí usaribi 'icë a unin nuitu isia.

26 Isbiani cuanxun mëcën achúshi 'imainun rabë ñunshin 'atimaira mërabianquin buanx ca anuaxa

chiquía uni anubi abë atsíntēcënia. Usa 'ain ca anua ñunshin 'atimacama atsíncë uni ax bërâma 'iásamaira 'ia.

Asérabi upí sinánñu 'aish cuëëinra cuëënti

²⁷ Usaquian unicama ñuixunia ca xanu achúshinën munuma banaquin Jesús cacëxa:

—An tuutancëx bacënxun mi xuma 'amiá xanu ax ca cuëëinra cuëënti 'icën.

²⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usa 'aínbi ca an Nucën Papa Diosan bana cuanan a bana quicësabi oquin 'acë uni, axira 'ën titaxa cuëëncësamaira oi cuëënti 'icën.

'Atima unicaman Jesús uni itsin 'acëma ñu 'anun ca

(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

²⁹ 'Itsa unia ricuatsini timëcamë'ëocëbëtan ca Jesusan cacëxa:

—Bërí bucucë unicama Nucën Papa Diosmi sináncëma 'ixun ca atun isnun uni itsin 'acëma ñu 'anun quixun 'ë caia. Usa 'aínbi cana, 'ëx cana asérabi Nucën Papa Diosnuax uá 'ai quixun atun 'unánun, bëtsi ñuribi atúan ñucácëxunbi 'aiman. Ënëishi cana mitsu cain, Jonás 'iásaribiti cana 'ëx 'iti 'ain.

³⁰ Nínive cacë ëma chaira anu 'icë unicaman ca Jonasan Nucën Papa Dios quicë bana ñuixunia cuacëxa. Jonasan acama bana ñuixuansaribi oquin cana uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ën ënë menu 'icë unicama Nucën Papa Dios quicë bana ñuixunin.

³¹ Salomón cacë uni, axa 'apu 'ianan 'itsa ñu 'unáncë 'ain, ca 'ura menu 'icë 'apu xanu, ax aín bana cuati cuacëxa. Cuanx bëbatancëxun ca cuëënquin aín bana cuacëxa. Salomón 'iásamaira

cana 'ëx 'ain. 'Ëx usa 'icëbi ca ënë nëtënu**a** bucu**cë** unicaman 'ën bana cuaisama tania. Usa 'ain ca anúan Nucën Papa Diosan camabi unían ñu 'acë isti nëtën, a xanun Salomónën bana cuacë 'ixun, ënë nëtënu bucu**cë** unicama 'ën bana ñuixuncëxunbia cuacëma 'icë, 'uchoti 'icën.

³² Nínive cacë ëmanu 'icë unicamax ca 'aisama 'icëbia Jonasnën Nucën Papa Dios quicë bana ñuixuncëxun cuati sinanati ami sináncëxa. Jonás 'iásamaira cana 'ëx 'ain. Usa 'icëbi ca ënë nëtënu bucu**cë** unicaman 'ën bana cuaisama tania. Usa 'ain ca anúan Nucën Papa Diosan camabi unían ñu 'acë isti nëtën, Nínivenu 'icë unicaman ënë nëtënu bucu**cë** unicama cati 'icën: Mitsun Jesusan bana ñuixuncëxunbi cuacëma 'aish camina nux 'iásamaira 'aisama 'ai quixun.

*Cristonën ca aín unicama upí sinánñu 'imia quicë
bana
(Mt 5.15; 6.22-23)*

³³ Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Uinu 'icë unínbi ca lamparín bimitancëxun xubu amo unëquin nanima. 'Imainunribi ca bunánti buinaxun anun mapuquin nanima. Usoquinma ca axa xubunu atsíncë unicaman upí oquin isnun bimitancëxun anu lamparín nanti anu nania.

³⁴ Lamparínën pëcacëbëtan ca unin bëruñu cupíshi an pëcacë ñucama 'imainun xabá isia. Min bëru upí 'ain camina upí oquin isquin min ñu mëëti 'atí 'ain. Min bëru 'aisama 'ain camina xabá isquinma min ñu mëëti upí oquin 'atima 'ain, bëánquibucëxun 'acësoquinshi camina 'ati 'ain. Usaribiti camina Nucën Papa Diosan 'imicëx min sinan upí 'ianan an sinánmicë 'aish min sinan

an pëcacësa 'ain. Usa 'aínbi camina an sináncësaribi oquin sináncëma 'aish bëánquibucënu nicësa 'ain.

³⁵ Usa 'ain camina —anun 'ën sinan upí 'iti ca 'aíma 'icë —quixun sinánti rabanan bërúancati 'ain. Min —anun 'ën sinan upí 'iti ca 'aíma 'icë —quixun sináncë 'aish camina Nucën Papa Diosan sináncësaribi oquin sináncëma 'aish bëánquibucënu nicësa 'ain.

³⁶ Usa 'aínbi camina Nucën Papa Diosmi sinania an 'imicëx min sinan upí 'ixun Nucën Papa Diosan sináncësaribi oquin sinanin. Usa 'ixun camina ax cuëëncësabi oquin upí oquin ñu 'ati 'ain, lamparínëan pëcacën isquin upí oquin ñu 'acësaribi oquin.

Fariseo unicamacëñuan an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama Jesusan ñu ca

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷⁻³⁸ Unicama 'unánmia ca fariseo uni achúshinën Jesús aín xubunuxuan pi cuanun quixun cacëxa. Cacëx cuanx bëbatancëxbi ca judíos unicamaxa aín nuitu isa upí 'inun quixun sinani pinux pain mëchucacësaribiti Jesús 'iama 'icën. Mëchucatíma ca mesanu pi tsóbuacëxa. Usai 'ia isquin ca fariseo unin —¿uisacatsi cara mëchucacëma 'icë? —quixun sináncëxa.

³⁹ Usaquin sinania 'unánquin ca Nucën 'Ibu Jesusan cacëxa:

—Mixmi fariseo uni 'icë cana mi cain, mitsux fariseo uni 'ixun camina Nucën Papa Diosainsa mitsun nuitu upí isnun quixun, xanpa 'imainun manë ñutë, acama aín caxu chucain. Usaquin 'aquinbi camina mitsun nuitu mëu upíma ñu sinanin. Uni paránquin camina aín ñua mitsu

'inánun quixun sinánmianan ñunshínquin ñu 'atima 'ati sinanin.

⁴⁰ Sinánñuma unisa camina mitsux 'ain. ¿Caramina 'unaniman, an ñutë 'acë uni an ca aín namë 'acësaribi oquin aín caxuribi 'aia quixun?

⁴¹ Xanpa, ñutë chucati acama sinánquinbi camina unicama nuibaquin axa 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain. 'Aquinquin ca ñu 'inán. Usaquin 'aia isquin ca Nucën Papa Diosan mitsu upí isti 'icën.

⁴² Catancëxun ca ësaquinribi Jesusan atu cacëxa:

—Fariseo unicama, mitsu ca Nucën Papa Diosan uisa cara oti 'icë usoquin 'ati 'icën. Mitsun camina Nucën Papa Dios anuxun rabiti xubunuxun ñu 'acë unicama mitsun pitimi anun nëish ocë robi mësú 'inanin, Moisés quiásabi oquin. Usa 'ixunbi camina a bana itsi, axa quicësabi oi 'iti, axa quicësa oquin 'aiman. Nucën Papa Diosmi upiti sinánan upí sinánñu 'ixun uni 'aquinti, acama camina 'aiman. Usaquinmi mitsun 'acëx ca asábiira 'itsíanxa. Usoquin 'aquinmi mitsun ro mësúribi 'inánti ca asábi 'itsíanxa.

⁴³ 'Ianan camina anu judíos unicama timëti xubunu unicamabë timëti, anua mitsun cushicamax tsóti anu tsótishi cuëënin, camabi unínsa mitsu isnun quiax. 'Ianan camina anuxuan unin ñu marucë anuxun isquian bëtsi unin —ax ca nun cushi 'icë —quixun sinánquin mëcën 'inánquin biti cuëënin. Usaími 'iti cuëëninma ca Nucën Papa Diosan uisa cara oti 'icë usoquin mitsu 'ati 'icën.

⁴⁴ Mitsux camina cëmëntapun 'ain. Anu uni maíncë meesaribi camina mitsux 'ain. A me 'unánti ocëma 'ain ca uni raírinëx anun niquin —uni bamacë ca anu maíncë 'icë —quixun 'unanima.

A meesaribi camina mitsux 'ain. Unían mitsun nuitu 'unánquinma upísa quixun sináncë 'aíshbi camina mitsun nuitu meú upíma 'ain. Usai mitsux 'iti cuëenquinma ca uisa cara oti 'icë usoquin Nucën Papa Diosan mitsu 'ati 'icën.

⁴⁵ Usaquin cacëxun ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë 'ixun unicama 'ësëcë uni achúshinën Jesús cacëxa:

—Usai fariseo unicama ñui quiquin camina nuribi ñuin.

⁴⁶ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Mitsuribi upíma isquin ca Nucën Papa Diosan uisa cara oti 'icë usoquin mitsuribi 'ati 'icën. Moisésnën cuënëo banaishima mitsúnbi sináncë banaribi camina unicamax isa usai 'inun quixun ñuixunin. Usaquinmi ñuixuncëxbi ca a banacamax mitsúxmi quicësabi oi 'iisama 'icën. Mitsúxribi camina usai 'iman. Mitsúnmi ñuixuncë bana quicësabi oquian 'anun camina unicama 'aquiniman.

⁴⁷ Upíma isquin cara Nucën Papa Diosan mitsu uisoti 'icën. Mitsun raracaman 'acëa an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama anu maíncan, a me camina upí 'inun mëníoín.

⁴⁸ Usaquinmi 'aia isquin ca, mitsun raracaman 'á ñu, ax isa upí 'icë quixun camina sináncani quixun, camabi unin 'unania.

⁴⁹ Nucën Papa Dios an camabi ñu 'unáncë 'aish ca usaía 'icëma pan 'ain, ësai quiacëxa: “Ën unicama raíri 'ën bana 'unánquian a uni ñuixunun 'imianan raírribi 'ën bana unicama 'unánminun 'imiabi ca unin raíri 'anan raíri bëtsi bëtsi oti 'icën”.

⁵⁰ Usoquin 'ati ca ënë nëtënuu bërí bucucë unicamax 'icën. Usa 'ixun camina mitsun raracaman 'ásaribi oquin 'ain.

⁵¹ Abel pain ca 'acëxa. Usaribi oquin ca mitsun raracaman an Nucën Papa Dios quicësabi oquin 'acë unicama bari itsi bari itsi inúmiquin 'acëxa. 'A 'aían ca raírinënribi 'acëx Zacarías ax anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu rapasu bamacëxa. Mitsun raracaman 'ázaribi oquin camina mitsun 'ain. Usa 'ain ca atu 'ázaribi oquin Nucën Papa Diosan mitsu castícantí 'icën.

⁵² Ësaquinribi ca Jesusan atu cacëxa:

—Mitsun Moisésnën cuënëo bana 'unáncë 'ixun unicama 'ësëti 'ixunbi camina uisai quicë cara a bana 'icë quixun 'unánmiman, 'unánmiquinma camina bëtsi oquin 'unánmin. Usa 'ain camina mitsúnbi, a bana upí oquin cuaisama tancë 'ixun, an a bana uisai quicë cara quixun 'unántisa tancë unicamanribia cuaxunma 'anun 'imin. Mitsúxmi usa 'icë isquin ca uisa cara oti 'icë usoquin Nucën Papa Diosan mitsu 'ati 'icën.

⁵³⁻⁵⁴ Usaquin catancëxa fariseonën xubunuax cuania ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama 'imainun fariseo unicaman ami nishi, ami manáncatsi quixun sinánquin, uisai caraisa quia cuacatsi quixun, bëtsi bana ñuiquin 'aisamaira oquin ñucáquin Jesús ubíocëxa.

12

Cëmëtima bana aín 'unánmicë unicama Jesusan ñuia

¹ Usomainun ca 'aisamaira uni timëcamë'ëoi tsitsirui anu niti 'aíma 'ain bëtsibë bëtsibë chácánancëxa. Usaía 'imainun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Fariseo unibu atux anun pán chamiti ñusa 'icë usaribi 'itin rabanan camina bërúancati 'ain. Ësai

quiquin cana ësoquin mitsu cain, bana ñuixunquin ca atun 'atimaquin unicama parania. Usaquinribi camina mitsun 'atima 'ain.

² Unían uni itsi paránxun ñu 'acëxbi ca unëtima camabi unían 'unáncë 'iti 'icën. Usaribiti ca unían ñu upí unéxun 'acëbi camabi unían 'unáncë 'iti 'icën.

³ Mitsúnmi 'ën bana cuacë 'ixun imë uni itsi ñuixunquin cacë ax ca camabi unían 'unáncë 'iti 'icën, 'ën mitsu cacëcamami mitsun xubunuxun ñuicë ax ca camabi unían cuanun ëmánxun ñuicë 'iti 'icën.

Uimi cara uni racuëti 'icë quiáxa Jesús quiá bana (Mt 10.28-31)

⁴ 'Ebë nuibanancë unicama, cana mitsu cain, an uni bëtsi bëtsi oquin bamamicë unicomami camina racuëtima 'ain. Usoquin 'aquinbi ca aín bëru ñunshin bamamitima 'icën.

⁵ A unicomamimi racuëtima 'aínbj cana uimi caramina racuëti 'ai quixun mitsu cati 'ain. Nucën Papa Dios, an uni aín cushínbi bamamianan uni manë tsi anua 'inun 'imiti, amishi camina racuëti 'ain. 'Ën cana mitsu cain, camina aséribi ami racuëti 'ain.

⁶ 'Isáratsu ca, cupíma 'icë, unin curíqui 'itsamaratsu anun maruquin mëcën achúshi biti 'icën. Chamaratsu 'aísha aín cupí 'itsamashi 'icëbi ca Nucën Papa Diosan camabi 'isá achúshi achúshi manuima.

⁷ An ca mitsuribi 'unánan uiti buñu caramina 'ai quixun 'unania. Mitsux camina 'isásamaira 'ain. Usa 'ain ca 'isá chamaratsucama 'acësamaira oquin Nucën Papa Diosan mitsu bërúanquin isia. Usa 'ain camina unían mitsu bamamisa tancëxbi racuëtima 'ain.

—'Ēx cana Jesusan uni 'ai —quíaxa ax unin cuanun quicē uni

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Ēsaquinribi ca Jesusan cacēxa:

—'Ēn cana mitsu cain, axa an 'Ēn bana cuacēma unicaman cuanun 'ē ñui —'Ēx cana Jesusan uni 'ai —quicē uni, a ñuiquin cana, uni 'inux anuax uá 'Ēn, aín ángelcaman cuamainun, Nucēn Papa Dios —ax ca 'Ēn uni 'icē —quixun cati 'ain.

⁹ Usa 'aínbi cana axa 'ēmi rabini —'Ēx cana Jesusan unima 'ai —quicē uni a ñuiquin aín ángelcaman cuamainun —ax ca 'Ēn unima 'icē —quixun Nucēn Papa Dios cati 'ain.

¹⁰ Axa, uni 'inux anuax uá 'ē ñui 'atimati banacē uni a ca Nucēn Papa Diosan aín 'ucha tērēnti 'icēn. Usa 'aínbi ca axa aín Bēru Ñunshin Upí ñui 'atimati banacē uni aín 'ucha Nucēn Papa Diosan tērēnima.

¹¹ Unin mitsu anu judíos unicama timēti xubunu 'icē unicama 'imainun mitsun 'apucamami manánuxun buáncēxun camina racuēquin —uisai carana qiti 'ai —quixun sinánan —uisa banan carana cati 'ai —quixun sinántima 'ain.

¹² Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan ca mitsúxmi banacēbētanshi uisaquin caramina cati 'ai quixun mitsu sinánmiti 'icēn.

'Ttsaira ñuñu 'iti sinántima bana

¹³ Anu 'icē unicama achúshinēn ca Jesús cacēxa:

—Ñuquin ca 'Ēn papocēn aín ñu casunanxa. Usa 'ain camina 'Ēn xucēn apan an a ñucama raíri 'ē 'inánun cati 'ain.

¹⁴ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Usai ca mibē min xucēn 'iti 'icē quixun cana 'ēn mēn'otima 'ain. Ax ca 'ēn 'atima 'icēn.

¹⁵ Usaquin caxun ca anu 'icē unicama Jesusan cacēxa:

—Ñu 'itsa 'ain cana Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'ianan upitax 'i cuēēnti 'ai quixun camina sinántima 'ain. Usaquin sinanima camina 'itsa ñuñu 'iti sinánan uni itsin ñuribi cuēēnti rabanan bērúancati 'ain.

¹⁶ Catancēxun ca bana itsi ñuicēsoquin Jesusan ēsaquinribi cacēxa:

—Ēnēx ca ēsa 'icēn. Ñuñu uni achúshinēan aín naēnu ñu bēru 'apácēx canitancēxuan tuacēx ca 'itsaira bimiñu 'iaxa.

¹⁷ A bimicama isquin ca a unin sinánxa, anu ēnē bimicama bucúnti ca 'aíma 'icēn. ¿Añu carana 'ati 'ain? quixun.

¹⁸ Sinántancēx ca quiaxa: Ēsaquin cana 'ati 'ain. 'Ēn anu bimi bucúnti xubucama ca chamaratsu 'icēn. Acama tēncapatancēxun cana xubu chabu 'ati 'ain. 'Atancēxun cana anu 'ēn ñu bimicama 'imainun 'ēn ñu itsiribi nanti 'ain.

¹⁹ 'Atancēx cana quiti 'ain: Cana bucúan, ēnē ñucama 'itsa 'aish ca 'itsa baritia 'icēbēbi cēñútima 'icēn. Usa 'ain cana tantishiti 'ain. Cana pianan xēanan cuēēinshiti 'ain.

²⁰ Usaquian sinania ca Nucēn Papa Diosan caxa: Sinánñuma uni camina mix 'ain. Ēnē ñantánbi camina bamain. ¿Bamacēbē cara minmi bucúncē ñucama uinan 'iti 'ic? Ca minanma 'iti 'icēn.

²¹ Caxun ca Jesusan cacēxa:

—Usaribiti ca, Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin 'ati sinánquinma axbi ñuñu 'iti sináncē uni ax 'iti 'icēn.

Nucën Papa Diosan ca aín unicama bërúancë bana

(Mt 6.25-34)

²² Jesusan ca aín 'unánmicë unicama ësaquin cacëxa:

—Cana mitsu cain, añu caramina piti 'ain, añu chupa caramina pañuti 'ai quixun acama sinani camina masá nuitutima 'ain.

²³ Mitsun pitisamaira camina mitsux 'ain, mitsun chupasamaira camina mitsux 'ain. An mitsúxmi ënë nëtënu tsóti oquin unio Nucën Papa Dios ainshi ca ami piti ñu mitsu 'inánan ami pañuti chuparibi mitsu 'inánti 'icën.

²⁴ Mitsun camina 'iscucama 'unanin. An ca ñu 'apánan bimi bucunuxun bitsima. An anu bixun bimi nanti xubu ca 'aíma 'icën. Usa 'icëbi ca Nucën Papa Diosan atun piti 'inania. An ñu pëchiu 'acësamaira oquin ca mitsumi sinánquin mitsu piti 'inánti 'icën.

²⁵ Nucën Papa Diosainshi canimicë 'aish camina mitsúxbi canitisa tani masá nuitutibi canitima 'ain.

²⁶ ¿Mitsux usai 'itima 'aíshbi caramina uisacatsi bëtsi ñucama şinani masá nuitutin?

²⁷ Camina isti 'ain, ro uacama ax ca ñu mëëanan chupa onuxun risi oímabi upíira upí 'icën. A ro uacama sinánquin cana mitsu cain, 'apu Salomón ax ca 'itsaira ñuñu 'ianan chupa upíira upí pañucë 'aíshbi aín chupa ax ro uasaribi upíira upí 'iáma 'icën.

²⁸ Upíira upí 'itancëxbia xanania unin tsin nëëncëx ca a ro ua cëñutia. Usai 'inunbi ca Nucën Papa Diosan aín ua upíira upí 'imia. Usoquin 'acë 'ain camina 'unánti 'ain, ro ua 'acësamaira oquin ca an mitsúnmi pañuti chupa mitsu 'inánti 'icën.

Mitsux usaquin sináncëma 'aish camina upiti Nucën Papa Diosmi catamëcëma 'ain.

²⁹ Añu ñu caramina piti 'ain, añu ñu caramina xëati 'ai quixun camina bënëti masá nuituquin sinántima 'ain.

³⁰ An Nucën Papa Dios 'unáncëma unicaman ca ñuñu 'itishi sinánan aín piti bitishi sinánan aín chupa bitishi sinania. A unicaman usaquin sináncë 'aínbi ca mitsun Papa Diosan 'unania, mitsux chupañu 'ianan pitiñu 'aish cuni camina upitax bucuti 'ai quixun.

³¹ Usa 'ain camina ainan 'ianan ax cuëencësabi oquin pain 'ati 'ain. Usaquin 'acëbëtan ca an anúnmi mitsux upitax bucuti ñucama aribi mitsu 'inánti 'icën.

Aín nëtënuax Nucën Papa Diosbë 'aish cuëenti bana

(Mt 6.19-21)

³² Ësaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Mitsux camina 'ënan 'ain. Usa 'aish 'itsairama 'aínbi ca mitsux ainan 'ianan aín nëtënu abë 'iti Nucën Papa Dios cuëënia. Usaquin 'unani camina racuëtima 'ain.

³³ Mitsun ñu maruquin curíqui bixun camina ñuñuma uni 'inánti 'ain. Ënë nëtënuaxa 'icëσαι ca Nucën Papa Diosan nëtë naínu 'icë ñucamax 'ati-mati cëñutíma, an ñu mëcamacë uni ca 'aíma 'icën, 'imainun ca an cëñuti nacuáxbi anu 'aíma 'icën. Usa 'ain camina mitsux ñuñushi 'iti sinánquinma ax cuëencësabi oquin 'ati 'ain. Usaquin 'atancëxmi aín nëtënu abë 'icë ca an mitsúnmi a cuëënminuxun 'acëcama cupíoquin chuámarua aíshmi xëñibua 'aínbi cuëënun mitsu 'imiti 'icën.

³⁴ Uisa ñun cara cuëënia, a ñuishi ca unin sinania. Axa ënë nëtënu 'icë ñuñu 'iti cuëëncë unin ca a ñuñu 'itishi sinania. Usa 'aínbi ca an Nucën Papa —Diosan a cupíoquin aín nëtënu xun chuámarua 'im-iti cuëëncë uni an Nucën Papa Dios cuëënun ax cuëëncësabi oquin 'atishi sinania.

Aín unicaman Jesús uti caínti bana

³⁵⁻³⁶ Jesusan ca ësaquinribi aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Ënëx ca ësa 'icën. Achúshi uníxa an xanu bicë unin camicëx, abëtan pi cuanx utëcënia ca an ñu mëëxuncë unicaman cainia. Caínquin ca an uni ñu mëëxuncë unicama an ñu mëëxunuxuan pañucë chupa pañuanan lamparíncama upí oquin bimítancëxun nania. Usoxun caíncëx uquian, xëcuë taxcaia ca cuëënquin bënënquinshi atsínmiquin xëocaia. Usaribiti camina mitsux 'iti 'ain, 'ëx aia caini.

³⁷ A caíncëxuan an ñu mëëmicë unicaman 'uxcëma 'icë mëracëx ca an uni ñu mëëxuncë unicamax cuëëinra cuëënti 'icën. Cuëënia ca an atu ñu mëëmicë unin mesanu tsónun caquin piti 'inánti 'icën. Usaquin 'acëx ca an ñu mëëxuncë unicamax cuëëinra cuëënti 'icën. Ca usai asérabi 'iti 'icën.

³⁸ Imë naëx uanan pëcarati 'urama uquian a ñu mëëxuncë unin 'uxcëma mëracëx ca an a uni ñu mëëxuncë unicamax cuëëinra cuëënti 'icën.

³⁹ Camina 'unanin, uínsaran cara aia quixun 'unáncë 'ixun ca xubuñu unin 'uxquinma an ñu mëcamacë uni caíntsiánxa. Caíncëx uáxa ñu mëcamanux atsíntisa taniabi ca 'uxcëma 'ixun xubu 'ibun atsínmitsiánma.

⁴⁰ Usaribi oquin camina mitsúnribi 'ë binuxun 'ëx uti caínti 'ain. Bërí ca utima 'icë quixunmi

mitsun sináncëbëbi cana uti 'ain. Usa 'ain camina camabi nètën, aia binuxun 'ë caínti 'ain.

An upí oquin uni ñu mēēxuncē uni 'imainun an upí oquinma uni mēēxuncē uni

(Mt 24.45-51)

⁴¹ Usaquian cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—¿Nuinshi cuati caramina bëtsi bana ñuicësoquin ënë bana ñuian? ¿Camaxunbi cuati caramina ñuian?

⁴² Cacëxun ca ësoquinribi Jesusan cacëxa:

—Ënëx ca ësaribi 'icën. Achúshi unin ca aín xubunu 'icëcama upí oquin piminun quixun aín ñu mēëmicë unicama achúshi caísaxa. Caísquin ca, an ca aséabi 'ën cacësabi oquin 'ati 'icë, quixun sinánxa. Sinánquin usoquin ñu 'anun quixun catancëx ca bëtsi menu cuanxa.

⁴³ Cuanx anu 'itancëx utécënquin ca, an ñu mēēxuncë unin cara an cacësabi oquin 'aia quixun isti 'icën. Isquinbi an cabiancësabi oquin 'aia 'iscëx ca an a uni ñu mēēxuncë uni ax chuámarua tani cuëñti 'icën.

⁴⁴ Ësoquin cana aséabi 'ën mitsu cain, an upí oquin ñu 'acë 'icë ca an ñu mēëmicë unin ësaquin cati 'icën: Minmi 'ën cacësabi oquin upí oquin 'acë cupí camina cushi unisa 'ixun 'ën ñucama minansa 'icë bërúanti 'ain.

⁴⁵ Usa 'aínbi ca a unix 'atima sinánñu 'ixun, an 'ë ñu mēëmicë uni ca panatia quixun sinánquin abëtan ñu mēëcë uni raíri mēëanan xëai paënti 'icën.

⁴⁶ Usai 'iquian, ca uti 'icë quixun sináncëbëmabi ca an a ñu mēëmicë uni uti 'icën. Uquin ca usai 'ia isquin castícanan anua 'aisama unicama 'icë anua 'inun 'imiti 'icën.

47 An uisaquin 'ati cara an a ñu mēemicē unix cuēēnia quixun 'unánquinbi ax cuēēncēsabi oquin 'ati sināncēma 'ixun ax cuēēncēsabi oquin 'axuncēma uni ax ca 'aisamaira oquin mēēquin castícancē 'iti 'icēn.

48 Usa 'aínbi ca an uisaquin 'ati cara an a ñu mēemicē uni cuēēnia quixun upíira oquin 'unāncēma 'ixun upí oquin ñu mēēxuncēma uni ax 'itsamashi oquin mēēquin castícancē 'iti 'icēn. Usaribi oquin ca Nucēn Papa Diosan uni upí oquin a ñu 'axunti 'unánmianan upí sinan 'inántancēxun, —an ca 'è upí oquin ñu 'axunti 'icē —quixun sinánquin, usoquian a 'axunti cuēēnia, unían uni itsi 'itsa curíqui 'inántancēxun, —an ca 'è upí oquin ñu mēēxunti 'icē —quixun sināncēsaribi oquin.

Usai 'ia ami catamēcēma unicamax Jesucristomi catamēcē unicamami nishti bana (Mt 10.34-36)

49 Ēsaquinribi ca Jesusan cacēxa:

—Ēx uá cupí ca unicamax bētsibē bētsibē cuēbicanani nishanani tsuáquiruti 'icēn. Usai 'i unicama bēnētishi tsuáquirutibi ca 'ia.

50 Usai 'ia 'inun cana 'ēn pain 'aisamaira oquin tēmēraquin paē tanti 'ain. Usaquin 'ēn tēmēraquin paē tanti ashi sēnēoncatsi cana bēnētín.

51 ¿Ēx uá 'ain ca camabi unix bētsibē bētsibē nuibananti 'icē quixun caramina sinanin? 'Ēn cana mitsu cain, ca usama 'icēn. 'Ēx uá 'ain ca axa 'ēmi sinántisama tancē unicaman axa 'ēmi sināncē unicama nuibatíma, ami nishti 'icēn. Usa 'ain ca unicamax bētsibē bētsibē cuēbicanani nishananti 'icēn.

⁵² Achúshi xubunu mēcēn achúshi uni 'aish ca rabē 'imainun achúshinēx rabēmi nishti 'icēn. Usaribiti ca rabētāx rabē 'imainun achúshimi nishti 'icēn.

⁵³ Aín papax ca aín bēchicē bēbumi nishti 'icēn. 'Imainun ca aín bēchicēnēx aín papami nishti 'icēn. Aín titax ca aín xanu tuámi nishti 'icēn. 'Imainun ca aín tuacēx aín titami nishti 'icēn. Aín ñex ca aín ñe xutami nishti 'icēn. 'Imainun ca aín ñu xutax aín ñemi nishti 'icēn.

Naí isquian, uisai cara nētē 'iti 'icē quixun unin sináti bana

(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

⁵⁴ Ēsaquinribi ca Jesusan anu 'icē unicama cacēxa: —Ēsa ca. Anúan bari cuancē anua nētē cuin isi camina mitsux quin, 'uí sapi ca 'ibúti 'icēn. Quiáxmi quicēsabi oi ca 'ibutia.

⁵⁵ Ēnē nētēnuax suñu bēquicēbē camina mitsux quin, bērí ca bari cushinuxun 'aia. Quiáxmi quicēsabi oi ca 'ia.

⁵⁶ Naí 'imainun me isquin camina uisai cara nētē 'iti 'ia quixun 'unanin. Usa ñu 'unáncē 'ixunbi caramina uisa cupí 'ēn bana ñuixunia cuanan 'ēn 'aia isquin, 'unántisa 'ixunbi 'unaniman, 'ēx cana asérabi mitsúnmi ax uti caíncē a 'ai quixun. Usaquin 'unántsinxunbi —usa ca —quixun 'unántisama tani camina cēmē uni 'ain.

Axa numi nishcē unibē nuibananti bana

(Mt 5.25-26)

⁵⁷ Ēsaquinribi ca Jesusan cacēxa: —¿Uisacatsi caramina bētsibē upí 'inux mitsúxbi mēníonaniman?

⁵⁸ Bētsi unían mimi nishquin, mitsun cushinu buáncēx, bain cuani camina anu bēbacēma pain

'aish, abë mëníonanti 'ain. Mëníonancëxunma ca mimi nishcë uni axa mi ñui ami manáncëxun min cushin mi sipuati 'icën. Usa 'aishmi sipuacë 'iti rabanan camina bëbacëma pain 'aish a unibë mëníonanti 'ain.

⁵⁹ Cana mitsu cain, sipuacë 'ixun camina min cushi quicësabi oquin curíquinën cupíoti 'ain. A pain ancëquin cupíoi camina sipunubi 'iti 'ain. Usaquin 'atin rabanan camina min cushinu bëbacëma pain 'aish axa mimi nishcë unibë mëníonanti 'ain.

13

Sinanatía Nucën Papa Diosmi sinánuan Jesusan ca

¹ Unicama bana ñuixunia ca anu 'icë uni raírinën Jesús ësaquin cacëxa:

—Galilea menuaxa ucë uni raírinëan sacerdote 'inánti aín 'aracacë ñuina bëquin anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu rapasunuxun rëtia ca Pila-tonën an ñuina bëcë unicama 'amiaxa.

² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿A unicamaxa usai baman caramina sinanin, atux ca Galileanu 'icë uni raíri 'icësamaira oi 'uchaxa quixun?

³ 'Ën cana mitsu cain, ca usama 'icën. Mitsúxribi mitsun 'ucha ëni 'ëmi sinanacëma 'aish camina a judíos unicamax 'icësaribiti bamai cëñúcë 'iti 'ain.

⁴ ¿Siloénu 'icë torre manáinra 'aish chaxcëira, ax atunu rurucubucëbëa bamacë dieciocho uni ax isa Jerusalénu 'icë uni raíri 'icësamaira oi 'uchaxa quixun caramina sinanin?

⁵ 'Ën cana mitsu cain, ca usama 'icën. Mitsúxribi mitsun 'ucha ëni 'ëmi sinanacëma 'aish camina atúxa 'icësaribiti bamai cëñúcë 'iti 'ain.

Bimiñuma higuera ñuicē bana

⁶ Catancēxun ca Jesusan bana itsi ñuicēsoquin ēsaquin cacēxa:

—Ēnēx ca ēsa 'icēn. Aín naēnu 'apácē i, cara tuaxa quixun isi cuanxunbi ca naē 'ibun tuáñumoxa.

⁷ Tuáñumoxun ca aín 'ibun an naē bērúancē uni caxa:

—Rabē 'imainun achúshi baritian cana, ēnē in cara tuaxa quixun isquinbi tuáñumoin. Tuaímabi ca ñancábi anu nitsaxa. Usa 'ain camina rēti 'ain.

⁸ Cacēxun ca an naē bērúancē unin caxa: Cara tuaia quixun isti camina ēnē barínshi ěnti 'ain. Usa 'ain cana a tanáin mēníoquin ñuinacan pui tabucunti 'ain.

⁹ Usaquin 'acēxun sapi ca bari itsin tuati 'icēn. 'Acēxunbia tuaíama camina 'ē rēmiti 'ain.

Anun ñu mēētima nētēan Jesusan catúbucē xanu

¹⁰ Anun ñu mēētima nētēn ca anu judíos unibu timēti xubunuxun Jesusan bana ñuixuancēxa.

¹¹ Ñuixunmainun ca achúshi xanu dieciocho bari-tian 'insíncē anu 'iacēxa. A xanux ca ñunshin 'ati-manēn 'imicēx catúbua 'aish chairucēma 'iacēxa.

¹² Usa 'icē isquin cuēnxun ca Jesusan cacēxa:

—Min 'insin ca nētēaxa, camina pēxcúcē 'ain.

¹³ Caquian ramēcēxēshi ca chairui asábi 'iacēxa. Usai 'iquin ca Nucēn Papa Dios rabiácēxa.

¹⁴ Usa 'aínbi ca Jesusan anu ñu mēēti nētēn xanu pēxcüan, axa anu judíos unicama timēti xubunu 'icē 'apu nishacēxa. Nishquin ca anu 'icē unicama cacēxa:

—Anun ñu mēēti nētēx ca mēcēn achúshi 'imainun achúshi 'icēn. Anun ñu mēētima nētēn camina utima 'ain, anun ñu mēēti nētēinshi camina pēxcucē 'inux uti 'ain.

15 Quia ca Nucën 'Ibu Jesusan cacëxa:

—Mitsux camina cëmë 'ain. Mitsux, 'aracacë ñuina təcërëcacëñu 'ixun, camina nètë camabi 'acësaribi oquin anun ñu mēētima nētēnribi min ñuina 'unpax 'anun xëxánu buanin.

16 ¿Mitsun ñuinami usoquin 'acë 'ain carana mitsusaribi 'aísha Abrahamnën rēbúnqui 'icë, ñunshin 'atimanën 'apun dieciocho baritian 'insínmicë xanu, ënë anun ñu mēētima nētë 'aínbi pëxcutima 'ain? Cana 'ati 'ain.

17 Usaquian cacëx ca axa Jesúsmi nishcë unícamax rabíancëxa. Rabínmainun ca uní raíricamax Jesusan aín cushínbi ñu 'acëcama isí cuëëancëxa.

Mostaza bëru ñui quicë bana

(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

18 Jesusan ca ësaquinribi cacëxa:

—¿Nucën Papa Diosan cara ainan 'iti unicama uisoquin ainan 'imiti 'ic? ¿Uisa ñuribi ñui caranuna a ñui quití 'ain?

19 Ënëx ca ësa 'icën. Mostaza bëru chamaratsu a ca unin bixun aín naënu 'apatia. 'Apácëx caní iisaribi 'inun pēñanacëcëbëtan ca manan nuáncë ñuinacaman anu noia. Usaribiti ca Nucën Papa Diosan unícamax 'itsamashi pain 'iaxbi 'itsaira 'itánun uatia.

Anun pán chamiti ñu ñuicë bana

(Mt 13.33)

20 Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—¿Nucën Papa Diosan cara ainan 'iti unicama uisoquin aín uní 'imiti 'ic?

21 Uisoquin cara 'ati 'icë quíax cana anun pán chamiti ñu ñui quin. Xanúan xuicëma pain 'ixun

anun pán chamiti ñucēñun mēscucēx ca aín xēquíon mēsioti rēncē ax chaia. Usaribiti ca Nucēn Papa Diosan unicama 'itsamashi pain 'iaxbi 'itsaira 'itánun uatia.

Bai chucúma ñuicē bana
(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Jerusalénu cuani, ěma chacamanu cuanan, ěma chucúmacamanuribi cuanquin ca anu 'icē unicama Jesusan, bana ñuixunquin 'unánmiacēxa.

²³ 'Unánmicēxun ca uni achúshinēn ñucáquin cacēxa:

—¿Axa Nucēn Papa Diosan nētēnu 'iti unicamax cara 'itsama 'iti 'ic?

Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

²⁴ —Bai chucúma anun atsínti ca sinan. Cana asérabi mitsu cain, 'itsa unix ca anun atsínti sinanibi anun atsíntima 'icēn.

²⁵ Ēsa ca: Xubu 'ibun ca niruquin xubu xēcuē xēputi 'icēn. Xēpucē camina mitsun ěman nixun xēcuē taxcaquin —nu ca xēócaxun —quixun cati 'ain. Cacēxunbi ca mitsu cati 'icēn: Úinuax ucē caramina mitsux 'ai quixun cana 'unaniman.

²⁶ Cacēxun camina mitsun cati 'ain: Nun cana nuna mibētan pianan xēan, min camina nun ěmanuxun nu bana ñuixuan.

²⁷ Cacēx ca quití 'icēn: Cana mitsu can, uinuax ucē caramina 'ai quixun cana 'unaniman. Ñu 'atima 'acē 'aish camina mitsux 'ēbē 'itima 'ain. Ca cuantan.

²⁸ Usoquin 'ēn cacēx cuanx camina, Abraham, Isaac, Jacob, acama 'imainun an Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē unicamaxa anua Nucēn Papa Dios 'icē anu 'ēbē 'ain, mitsux anuma 'aish masá nuituirai bēnēti inti 'ain.

29 'Imainun ca 'aisamaira judíosma uni aucüaxa bari urucë amiax uanan anúan bari cuabúcë amiaxribi 'imainun camabi nētēnuax unuxun 'aia. Ai ca axa 'ëmi catamēcë 'aish Nucën Papa Diosan nētēnu tsotax chuámarua 'aish cuëēnti 'icën.

30 A unin –ñuumara ca ax 'icë –quixun sináncë unicama a ca Nucën Papa Diosan aín sinan upí 'unánquin a unicamaxa cha 'icë isti 'icën. 'Imainun ca a unin iscëxa cha 'icë unicama a Nucën Papa Diosan aín nuitu 'unánquin ñuumara isti 'icën.

Jerusalénu 'icë unicama sinani Jesús ian
(Mt 23.37-39)

31 A nētēnbi anu cuanquin ca fariseo uni raírínēn Jesús cacëxa:

–Herodesnēn ca mi aín uni 'amitisa tania. Usa 'ain camina bēnētishi ēnuax cuanti 'ain.

32 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

–Cuanxun camina uni paráncatsa, Herodes, a cati 'ain, cana 'ën 'acësabi oquin ñunshin 'atima unicamanua chiquíanan 'insíncë unicama pëxcuti 'ain. Usa 'ain cana 'ën 'ati ñucama sēñēonti 'ain, bērí, imēishi, pëcaratēcēncēbētanribi nētē camabi 'ën 'acësabi oquin 'aquin.

33 Usaía Herodes quicēbēbi cana bērí cuanan imēishi cuanan pëcaratēcēncēbēribi cuani Jerusalénu cuanti 'ain. Jerusalénuax ca an Nucën Papa Dios quicē bana uni ñuixuncë uni 'itsaira bamacëxa. Usaribiti cana 'ëx bētsi ēmanuax bamaima Jerusalénuax bamai cuanti 'ain.

34 Ēsaquinribi ca Jesusan cacëxa:

–Jerusalénu 'icë unicama, mitsu cana cain, mitsux camina an Nucën Papa Dios quicē bana uni ñuixuncë unicama 'anan a an aín bana ñuixunun

xucë unicamaribi maxaxan 'á, mitsun raracama axa 'iásaribi 'ain. ¿Uitishi oquin carana mitsu nuibaquin bërúanquin 'aquinsa tan? 'Atapanëan aín tuácama cuëntancëxun aín pëchin mapuxun bërúancësaribi oquin cana mitsu bërúanquin 'aquinsa tan. 'Aquinsa tancëxbi camina mitsux cuëëncëma 'ain.

³⁵ Usa 'ain camina 'unánti 'ain, 'ën cana 'aquinquinma usabimi 'inun mitsu ënti 'ain. 'Ën cana mitsu cain, mitsun camina utëcënia isquin — Nucën 'Ibu Diosan xucëxa ucë bërí aia, a ca camabi unin rabiti 'icë — quíax quiquin 'ë rabiti 'ain. A nëtë utámainun camina 'ë istëcëntima 'ain.

14

Jesusan aín quisi 'imainun aín pëñan uácë uni pëxcüa

¹ Anun ñu mëëtima nëtëan fariseo unicaman cushi achúshinën xubunuxun pi cuancë ca fariseo unicaman Jesús utúancëxa.

² Anu acamax 'imainun ca achúshi uni aín nami chaira 'inun uácë anu 'iacëxa.

³ A isquin ca Jesusan an Moisésnën cuënëo bana 'unánquin unicama 'ësëcë unicama 'imainun fariseo unicama ñucáquin cacëxa:

—¿Anun ñu mëëtima nëtën uni pëxcuti cara asábi 'ic? ¿Cara asábima 'ic?

⁴ Ñucácëxunbi ca cáma 'icën. Cacëxunma ca Jesusan aín nami uácë uni pëxcuquin, camina cuanti 'ai quixun cacëxa.

⁵ Catancëxun ca anu 'icë unicama cacëxa:

—¿Micama uínu 'icën caramina anun ñu mëëtima nëtëan mitsun burro, mitsun vaca bënë, anua 'unpax biti naëcë quininu nipacëtia bënëñquinshi

biquinma isëshiti 'ain? Isëshiquinma camina biti 'ain, ¿usa cat?

⁶ Ësoquin ñucácëxunbi ca cáma 'icën.

An xanu bicë unían pi unun camicë unicama

⁷ Pi unun quixuan unin camicë unicaman uxun, anua aín cushicama tsóti anu tsónuxun caisia isquin ca Jesusan bana itsi ñuicësoquin, ësaquin atu cacëxa:

⁸ —An xanu biti unían pi cuanun camicëx cuanx camina anua min cushi tsóti anu tsótima 'ain. An-umi tsotanbi sapi ca aribia camicë 'aish uni itsi misama cushiira ax uti 'icën, anu tsónux.

⁹ Ucebëtan ca an mi camicë unin minu uquin mi cati 'icën: Ëñë uníxa ënu tsómainun camina mix 'uri unu tsóti 'ain. Cacëx camina rabini, anua uni cushimacama tsóti, anu tsoti cuanti 'ain.

¹⁰ Usaquian mi cati rabanan camina anua uni aín cushimacama tsóti, anu tsóti 'ain. Anu tsócë ca an mi camicë unin minu uquin isquin mi cati 'icën: Camina anua uni cushicama tsóti, anu tsoti cuanti 'ain. An mi camicë unían usaquin mi caia isquin ca anu 'icë unicaman, mix camina cushi unisa 'ai quixun isti 'icën.

¹¹ Usaribi oquin ca anbia rabíquin —'ëx cana cha 'ai —quixun sináncë uni a Nucën Papa Diosan aín uni itsicamabëtan sënënmara 'imiti 'icën. 'Imainun ca cha 'iti sinani rabicëma uni, a cuni Nucën Papa Diosan cha 'imiti 'icën.

¹² Catancëxun ca an a camicë uni Jesusan cacëxa:

—Unicama pi unun camiquin camina axa mibë nuibanancë unicama 'imainun min xucéantu 'imainun min aintsi 'ibucama 'imainun ñuñu uni, acamaishi camitima 'ain. Usa unicaman

bëtsi nētēn miribi pi unun camicē 'aíshmi atubē cuēēniabi ca Nucēn Papa Diosan mi upí isima.

¹³ Usa 'ain camina atuishi camiquinma ñuñuma unicama 'imainun axa aín quisi, aín pēñan bëtsicē 'imainun aín niti bëtsicē 'imainun bēxuñu unicama camiti 'ain.

¹⁴ Usa unicaman ca min 'acēsaribi oquin miribi pi cuanun quixun camitima 'icēn. Camicēma 'icēbi ca an iscēxmi upí 'icē, anúan bama unicamax baísquti nētē 'icēbētan Nucēn Papa Diosan aín nētēnuaxmi cuēēnun mi 'imiti 'icēn.

Pi unun quixun camicēxbia unicama cuainsama tan

(Mt 22.2-14)

¹⁵ Quia cuaquin ca anuxun piia tsócē uni achúshinēn Jesús cacēxa:

—An Nucēn Papa Diosan nētēnuxun aín unicamabētan picē uni ax ca cuēēinra cuēēnti 'icēn.

¹⁶ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Ēnēx ca ēsa 'icēn. Achúshi unin ca piti aín uni raíri 'amiquin, pi unun quixun unicama canun, aín uni itsi xuaxa.

¹⁷ Usaquin piti mēníocē 'ain ca xutēcēnquin ēsaquian camicē unicama catánun quixun caxa: Piticama ca mēníocē 'icēn. Usa 'ain ca camáxbi pi ucan.

¹⁸ Usaquin caxun xucēx cuanxuan cacēxunbi ca cuainsama tanquin a paían cacē uni an ēsaquin caxa: Cana mibē cuanti 'ain, 'aínbi cana me maruan, a cana isi cuanin. Usa 'aish cana mibē cuantima 'ain.

¹⁹ Bëtsi unin ca caxa: Cana mibē cuanti 'ain, 'aínbi cana mēcēn rabē vaca bēnē maruan, a cana

uisa cara quixun isi cuanin. Usa 'aish cana mibë cuaniman.

²⁰ Bëtsi unin ca caxa: Cana mibë cuanti 'ain, 'aínbi cana xanu bitsin. Usa 'aish cana mibë cuantima 'ain.

²¹ Usaía quicëbëtan ca an ñu mëëxuncë uni anu cuantëcën xun an a ñu mëëmicë uni ñuixuanxa, uisai cara an camicëxbi unicama quiaxa quixun. Ñuixuncëxun cuati nishquin ca an ñu mëëxuncë uni xutëcënquin caxa: Camina bënëtishi cuantëcënquin ëmanu 'icë bai chacamanu 'imainun bai chucúmacamanu cuanquin, anu 'icë ñuñuma unicama 'imainun axa aín quisi, aín pëñan bëtsicë 'imainun aín niti bëtsicë 'imainun bëxuñu unicama bëti 'ain.

²² Caquian xucëx cuanx utëcënquin ca an ñu mëëxuncë unin caxa: Minmi 'ë cacësabi oquin cana unicama bëan, camáxbi ca uaxa, usa 'aínbi ca 'iti tsitsícëma pain 'icën.

²³ Usaquin cacëxun ca an a ñu mëëmicë unin caxa: Baí chacamanu cuanan a rapasu 'icë mecamanu cuanquin camina uisa uni caramina isi, a camabi pi unun quixun cati 'ain, 'itsa unia 'ën xubunu atsini buáquiti cana cuëënin.

²⁴ 'Ën cana mitsu cain, a pain 'ën camicëxbia ucëma unicaman ca 'ëbëtan pitima 'icën.

An aín cuëëncësa oishi 'iti ëncë uni axa Cristonan 'iti

²⁵ 'Aışamaira uníxa abë cuania ca a isi cuainacëquin Jesusan ësoquin cacëxa:

²⁶ —Uix cara 'ën uni 'iisa tania an ca aín papa, aín tita, aín xanu, aín bëchicë, aín xucën, aín chirabacë, acama nuibacësamaira oí 'ëmi sinánti 'icën. Usai 'ianan ca ax upíti tsótishi sinanima 'ëmi sinani 'ëx

cuëncësabi oishi 'iti 'icën. Uí unix cara usai 'iisama tania ax ca 'ën uni 'itima 'icën.

27 An asérabi 'ëmi catamëquin a 'ai bamanuxunbi 'ëmi catamëti bana quicësabi oquin 'acëma uni, ax ca 'ën uni 'itima 'icën.

28 Ënëx ca ësa 'icën: Torre ënën ménma chaioruquin 'aisa tanquin ca 'anuxun pan unin upí oquin sinánquin añu ñucama cara a 'ati maruti 'icë quixun sinánan uiti curíquibëtan sënën cara a ñucaman cupí 'icë quixun sinánti 'icën. Cara aín curíqui a ñucama maruti sënënti 'icë quixun ca isti 'icën.

29 Upí oquin sinánxunma 'aquin ca aín cimíntocama 'atancëxunbi anun aín cënë 'imainun aín mascuan 'aticama maruti 'aíma 'ain, aín torre ancëcasmati 'icën. Sënëoianma isi ca an a iscë unicamax a uni ñuixun 'usani qiti 'icën:

30 Torre 'aquinbi ca a unin ancëcasmamaxun ëanxa.

31 Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Ësaribi ca. Aín suntárucamaxa 'apu itsin suntárucamabë 'acananun xucëma pan 'ixun ca 'apun upí oquin sinánquin, —¿cara 'ën suntárucaman diez mil 'ixun, 'apu itsin suntárucama veinte mil 'icë, abë 'acananquin ñusmoti 'ic? —quixun sinánti 'icën.

32 Usoquin pain sinánquinbi —ca 'atima 'icë —quixun sinántancëxun ca aín uni xuquin —cananuna 'acananantima 'ai —quixun, 'uracëo 'apu itsi a camiti 'icën.

33 Usaquin ñuiquin cana ësaquin mitsu 'unánmin, an ax cuëncësari 'iti ëinsama tanan aín ñucama cuëñquin ëinsama tancë uni ax ca 'ën uni 'itima 'icën.

Mucañuma tashi ñuicë bana
(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ Canan ca ësaquinribi Jesusan cacëxa:

—Ësa ca. Tashix ca asábi 'icën. Asábi 'aíshbia aín muca nëtëtia ca unin uisaxunbi amiribishi mucotëcëntima 'icën.

³⁵ Mucotëcëncëma 'aish ca a tashix mucañuma ñancáishi 'icën. Ñu 'apacë tanáin tabucunuxun ñun puicëñun mëscuti 'aíshbi ca a tashix mucañuma 'aish a puicëñun mëscucëxbi ñancáishi 'icën. Usa 'icë ca unin putia. An aín pabitan ënë bana cuacë unin ca aín nuitunënbi sinánquin cuati 'icën.

15

Axa nëtécë carnero ñuicë bana
(Mt 18.10-14)

¹ An 'apu buánmiti curíqui bicë unicama 'imainun 'uchañu uni, acamax ca Jesusan bana ñuia cuati anu cuancëxa.

² Usoquian aín bana camaxunbi cuaisa tania isi ca fariseo unicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamax nishi canancëxa, ënë unin ca 'uchañu unicamabë timëxun abëtan piia.

³ Usaria canania 'unánquin ca Jesusan bana itsi ñuicësoquin ësaquin cacëxa:

—Ënëx ca ësa 'icën.

⁴ ¿Uinu 'icë micama achúshinën cara cien carneroñu 'aínbia achúshi nëtëtia baritima 'ic? Raíri noventa y nueve an anu uni 'icëma menuxun pasto piia ëbianxun ca axa nëtécë a mëranuxun bariti 'icën, ¿usa cat?

⁵ Bariquin mëraxun bitsi cuëenquin ca a 'iábëtsinti 'icën.

⁶ 'Iábëtsini xubunu bëbaquin ca an nuibacë unicama 'imainun axa a rapasu 'icë unicama timëtancëxun cati 'icën: 'Ën carnero nètécë cana mëran. Usa 'ain cananuna cuëënti 'ain.

⁷ Aséribi cana 'ën mitsu cain, achúshi uníxa sinanati ami sináncëbë ca Nucën Papa Dios 'imainun aín ángelcamaxribi cuëënia. Usa 'aish ca noventa y nueve uni an —'ëxbi cana asábi 'ai—quixun sináncë acama isía cuëëncësamaira oi achúshinëxa 'aisama 'aishbi sinanati ami catamëtia isi Nucën Papa Dios cuëënia.

Curíqui nètécë Jesusan ñuia bana

⁸ Èsaribi ca. ¿Xanu achúshinën cara mëcën rabë curíquiñu 'ixunbi, achúshi, nètémixun lamparín bimixun, mëranuxun munu upí oquin baritima 'ic?

⁹ Barixun mëraquin ca axa abë nuibanancë xanucama 'imainun axa a rapasu 'icë xanucama timëtancëxun cati 'icën, —'ën curíqui nètécë cana mëran. Usa 'ain cananuna cuëënti 'ain.

¹⁰ 'Ën cana mitsu cain, usaribiti ca achúshi uníxa 'aisama 'aishbi sinanati Nucën Papa Diosmi sináncëbë aín ángelcamax cuëënia.

Aín papan 'ináncëxuan bënë unín curíqui cëñua bana

¹¹ Èsaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Ènëx ca èsaribi 'icën. —Achúshi unix ca rabë bëchicëñu 'iäxa.

¹² Aín bëchicë 'anácanën ca aín papa caxa: Papan, min bamaquin casunancëxa 'ënan 'iti ñucëñun camina 'ënan 'iti curíqui a 'ë 'inánti 'ain. Cacëxun ca aín papan atunan 'iti ñu aín bëchicë rabë 'inánxa.

¹³ 'Ináncëx ca 'itsamashi nëtë 'icëbë aín 'anácanëx aín ñucamacëñun aín curíqui mëníobiani 'ura 'icë

menu 'i cuanxa. Cuanxun ca upí oquin sinanima aín cuëencēsari 'ianan anun bētsi bētsi ñu 'aisama 'aquin, camaishi aín curíqui cēñuaxa.

¹⁴Usoquin cēñutancēx ca, a nētēnu 'icē unicamax a piti ñuñuma 'aish panancēbē, a bēná uníxribi panancēxa.

¹⁵Usa 'aish ca a nētēnu 'icē cuchíñu uní a ñu mēëxunuxun ñucati cuanxa. Cuanxuan ñucácēxun ca aín cuchia pastonuxun bērúanun quixun caxa.

¹⁶Cacēxun ñu mēëxunibi pananquian cuchin piti abi piisa taniabi ca uinu 'icē unínbi piti 'ináncēma 'icēn.

¹⁷Piti, chupa, ñuñuma 'aish sináncasmatancēx sinanaquin ca sinánxa: 'Itsaira ca 'ēn papan ñu mēëmicē uni 'icēn. 'Itsa 'ixunbi ca a piti ñua 'it-saira 'icē atun pucháquin piia. Piti 'itsanuxuan atun pucháquin pimainun cana 'ēx ēnuax 'acēñuma bamain.

¹⁸Usa 'ain cana 'ēn papanu cuanti 'ain. Cuanx bēbaquin cana ēsaquin cati 'ain: Papan, cana Nucēn Papa Diosmi 'uchanan mimiribi 'uchan.

¹⁹Usa 'ain camina 'ēx cana min bēchicē 'ai quiax quitima 'ain. An mi ñu mēëxuncē unisa camina 'ē 'imiti 'ain.

²⁰Usaquin sinántancēx ca aín papanu cuanxa. Cuania ca 'uránxunbi aín papan mēraxa. Mērai nuibati cuëēni abáquiani cuanxun ca 'icúquin biquin bētsucucaxa.

²¹Usaquian bicēxun ca aín papa caxa: Papan, cana Nucēn Papa Diosmi 'uchanan mimiribi 'uchan. Usa 'ain camina 'ēx cana min bēchicē 'ai quiax quitima 'ain.

²²Cacēxun ca aín ñu mēëmicē unicama a aín papan caxa: Chupa upíira bēxun pañumianan cam-

ina mẽñusuti mẽñumiti 'ain, 'anan camina taxaca tañumiti 'ain.

²³ 'Anan camina vaca bacë rëracacë bëxun rëti 'ain. A pi cananuna cuëenti 'ain.

²⁴ —Ca bamaxa —quixun 'ën sináncëbëbi ca 'ën bëchicë ënëx 'ëmi bëbaxa. Usa 'aish ca nëtëa 'aishbi bërí nubë 'icën. Ësai quicëbëtan ca 'atancëxun cuëenquin picanxa.

²⁵ Usaía 'imainun ca aín bëchicë apanën naënuxun ñu mẽëaxa. Ñu mẽëbaiti xubu rarobëtsini uquinbi ca pacon bana ocëbëa sharati cuëënia cüaxa.

²⁶ Cuaquin ca cuënxun an aín papa ñu mẽëxuncë uni achúshi ñucáxa: ¿Uisacasquin cara usaquin 'ain? —quixun

²⁷ Cacëxun ca caxa: Min xucën ca uaxa, 'insíncëma asábi 'aish. Usa 'ain ca min papan cuëenquin vaca bacë rëracacë rëmiaxa.

²⁸ Usaquian cacëxun cuati nishi 'atimaquin sinani ca xubunu atsíntisama tanxa. Usai 'icëbë uquin ca aín papan cuëenquin atsínun quixun caxa.

²⁹ Cacëxunbi ca aín papa caxa: 'Itsa baritian cana mi ñu 'axuan, min bana cana uisaquinbi parécëma 'ain. Usa 'icëbi camina 'ëx abë nuibanancë unicamabëtan cuëenquin pinun achúshi chivo bacëratsubi 'ë 'ináncëma 'ain.

³⁰ Usa 'ixunbi camina an min curíquicama xanu 'aisamabë 'iquin cëñucë min bëchicë ënëxa uan vaca bacë rëracacë rëmian.

³¹ Usaquin cacëxun ca aín bëchicë apan aín papan caxa: Mix camina camabi nëtën 'ëbë 'ain. Usa 'ain ca 'ën ñucama ënëx camáxbi minan 'icën.

³² Min xucën —ca bamaxa —quixun 'ën sináncëbëbi ca 'ëmi bëbaxa. Usa 'aish ca nëtëa

'aíshbi bĕrí nubĕ 'icĕn. Usa 'aían cuĕĕnquin picánti ca asábi 'icĕn.

16

An ñu mĕĕxuncĕ unían uni upí oquin ñu 'axuncĕma bana

¹ Jesusan ca aín 'unánmicĕ unicama ĕsaquinribi cacĕxa:

—Ĕsa ca. Ñuñu uni achúshinĕn ca aín uni achúshi aín ñua upí oquin bĕrúanun quixun caxa. Cambi ca uni itsin ami manánquin, an a uni ñu mĕĕmicĕ uni caxa: Min unin ca min ñu bĕrúanquinma nĕtĕmia quixun.

² Cacĕxun cuatancĕxuan unun quixun camicĕxa ucĕ ca an a ñu mĕĕmicĕ unin aín uni caxa: Mimi ca uni manania. ¿Uisa cupí cara usa 'ic? Cana mi chiquínti 'ain. Cuanuxun camina anumi 'ĕn mi bĕrúanxunun cacĕ 'ĕn ñucama cuĕnĕocĕ quiricacama 'ĕ bĕxúnti 'ain.

³ Cacĕxun ca an ñu mĕĕxuncĕ unin sinánxa: ¿Ĕ chiquíncĕxun carana añu 'ati 'ain? Ĕx cushiirama 'ixun cana me naĕquin ñu mĕĕtima 'ain, 'ĕa ñu 'inánun uni catimi cana rabínti 'ain. ¿Añu carana 'ati 'ain?

⁴ Ĕnuax chiquítancĕxun carana unían aín xubunu 'inun 'ĕ binun añu 'ati 'ai quixun cana sinanin.

⁵ Sinántancĕxun camicĕxa aia ca a unin an a ñu mĕĕmicĕ uni ribíncĕ unicama achúshi achúshi ñucáquin ax paían ucĕ uni caxa: ¿Uiti caramina an 'ĕ ñu mĕĕmicĕ uni ribinin?

⁶ Ñucácĕxuan —cien bidones xĕnin cupí cana ribinin —quixun cacĕxun ca caxa: Bĕnĕtishi tsóbuquin ca anu minmi ribíncĕ ñucama cuĕnĕocĕ quirica ĕnĕ

nianan min ribin enēxa 'itsamashi 'itánun bētsi quiricanu cincuentashi cuēnēot.

⁷ Catancēxun ca aia bētsiribi ñucáxa: ¿Uiti çaramina min an 'è ñu mēemicē uni ribinin? Ñucacēxuan —cien burasa trigo aín cupí cana ribinin —quixun cacēxun ca caxa: Anu minmi ribincē ñucama cuēnēocē quirica enē nianan ca min ribin enēxa 'itsamashi 'itánun bētsi quiricanu ochentashi cuēnēot.

⁸ Usaquin ca an a ñu mēēxuncē unin 'axa quixun 'unánquin ca an a uni ñu mēemicē unin sinánxa: An 'è ñu mēēxuncē unin ca uisai cara curíquiñuma 'aíshbi 'iti 'icē quixun sinánxun ñu 'aquin 'è paránti sinánxa quixun.

Èsaquin catancēxun ca Jesusan cacēxa:

—An enē menushi upitax bucuti sináncē unin ca aín cuēēncēsari 'iti upí oquin 'unania, Nucēn Papa Díosmi sináncē unían 'acēsamaira oquin.

⁹ 'Èn cana mitsu cain, mitsun curíqui anun camina uni itsi 'aquinsa 'icē 'aquinti 'ain. 'Aquincēx mitsubē nuibanancē 'ianan 'ēnan 'aish bamatancēxun ca mitsúxribimi 'ēbē 'inun, 'èn 'iti anuxun mitsu caínti 'icēn.

¹⁰ 'Itsama curíquiñu 'ixunbia nētēmiquinma upí oquin sinánquin, anun upí ñu 'acē uni an ca 'itsa curíquiñu 'ixun usabi oquin upí oquin sinánquin nētēmiquinma anun upí ñu 'ati 'icēn. 'Imainun ca 'itsama curíquiñu 'ixunbia nētēmianan upí oquin sinánquinma anun 'aisama ñu 'acē uni, an 'itsa curíquiñu 'ixun usabi oquin nētēmianan anun 'aisama ñu 'ati 'icēn.

¹¹ Usaribi oquin ca mitsun curíqui anun upí oquin sinánquin ñu 'aquinma nētēmiananmi, mit-

sux cuëncësa oquinshi ñu 'acë 'icë Nucën Papa Diosan aín unicama 'unánmicësa oquin 'unánmima 'ianan aín unicama 'amicësa oquin ñu mēëmitima 'icën.

¹² An mitsu cacësabi oquin 'aquinmami, aín ñu 'imainun aín curíqui nētēmianan upí oquin bërúanxuncëma 'icë ca uínbi minan 'inun ñu 'imainun curíqui mitsu 'inántima 'icën.

¹³ Ënëx ca ësa 'icën: Achúshi unin ca rabé uni ñu mēëxuntima 'icën. Rabé uni ñu mēëxuncë 'ixun ca bētsishi nuibaquin upí oquin ñu 'axuanan bētsi nuibatima 'icën, ca achúshinën bana cuaquin bētsían cacëxun aín bana paréti 'icën. Usaribiti ca uni curíqui 'imainun bētsi bētsi ñumishi sináncë 'aish Nucën Papa Diosmi upiti sinanima.

¹⁴ Usaía quia cuaquin ca fariseo unicaman atux 'itsa curíquiñu 'iti cuëncë 'ixun, aín bana cuaisama tani a ñui 'atimati banaquin Jesús 'usáncëxa.

¹⁵ 'Usáncëxun 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—Mitsux isamina upí 'ai quixuan unin isnun quixun camina mitsux cuëncë ñuishi 'ain. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan mitsun nuitu mēúmi sináncë a 'unania. Ax isa upí 'icë quixuan unin sináncë uni a ca Nucën Papa Diosan aín nuitu 'unánquin upíma isia.

Moisésnën cuëñëo banacama 'imainun Jesúsmi catamëti uni Nucën Papa Diosnan 'iti bana

¹⁶ Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Juan ucëma pan 'ain ca Moisés 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman 'ë ñuiquin unicama ñuixuancëxa. A unicama caxu uquin ca Juanën 'ë ñuiquin, axa utia

judíos unicaman caíncë, ax ca uaxa quiquin unicama ñuixuanxa. Usa 'ain ca 'enribi, 'ëmi catamëcë unicama ca Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun ñuixunia cuanan 'ën ñu 'aia isi 'aisamaira unix Nucën Papa Diosnan 'iti sinania.

¹⁷ Naí 'imainun mecama cëñúcëbëbi ca Nucën Papa Diosan bana aín unicaman cuënëo, axëshi — usai ca 'iti 'icë — quíá 'ain, usabi 'iti 'icën.

*Jesusan unin aín xanu ëntima ñuia
(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)*

¹⁸ An aín xanu ënxun xanu itsi bicë uní ax ca 'uchaia, aín xanuma 'ainbi xanu itsibë 'ia 'icësaribiti. 'Imainun ca an uni itsin ëncë xanu bicë uní axribi 'uchaia, uni itsin xanubëa 'icësa 'aish.

Lázaro 'imainun ñuñu uni ñuicë bana

¹⁹ Jesusan ca ësaquinribi cacëxa:

— Ënëx ca ësa 'icën. Achúshi uni ñuñuira 'aish chupa upíira upí minanën pucucësa 'imainun xapu 'acësa pañucë 'ianan 'aisamaira piti upíira upíñu 'ixun camabi nëtën upí oquin pucháquin picë 'iacëxa.

²⁰ A unin xubu xëcuë tanáin ca ñuñuma uni, Lázaro, aín naminua 'itsaira cuñu, ax anu racácë 'iacëxa.

²¹ Xubu tanáin racáxun ca mesa tëmúxun ñuñu unían piti tëxëocë rëupatia uni itsían a 'inánun quixun caíancëxa. Cainia ca 'uchíticama uxun aín cucama biáxcacëxa.

²² A ñuñuma uníxa bamaia ca ángelcaman anu Abraham 'icë anu buáncëxa, buáncëx ca Abrahambë 'iacëxa. Usa 'ain ca ñuñu uní axribi bamacëxa, bamacë ca maíncancëxa.

23 Usa 'ixun ca a ñuñu unin anua uni 'aisamaira paë tani tēmēratī anu 'ixun 'uracēo Abrahamcēñun Lázaro isacēxa.

24 Isi cuēncēnquin ca cacēxa: 'Ē ca 'aquin, Abraham. 'Ēx cana ēnē tsinuax 'aisamaira paë tanin. Aín mēcēn rēbu 'unpaxan chabóxuan 'ēn ana matsioi unun ca Lázaro xut.

25 Cacēxun ca Abrahamnēn ñuñu 'iá uni cacēxa: Mix bamacēma pain 'aish camina Lázaronēxa ñuñuma 'ianan 'insíncē 'aish nuibacamainun mix 'itsa ñuñu 'ianan 'insíncēma 'aish upitax tsoócēn. Usai 'iá 'aíshbi ca bērí mixmi 'aisamaira paë tani tēmēramainun Lázaro ax asábiira 'icēn.

26 'Imainun ca anu mix 'icē 'imainun anu nux 'icē nēbētsi nancécē nēmínra 'icēn. Usa 'ain ca unix ēnuax anu cuainsa tanibi anu cuancasmati 'icēn, 'imainun ca uni anuax ēnu uisa tanibi utima 'icēn.

27 Usaquin cacēxun ca ñuñu unin cacēxa: Axa ēnu uisama 'ain camina Lázaro 'ēn papan xubunu xuti 'ain.

28 'Ēx cana mēcēn achúshi xucēññu 'ain. Atúxribi ēnu paë tani tēmērai uaxma 'inuan, uisa cara ēnu 'icē quixun atu canun camina Lázaro xuti 'ain.

29 Cacēxun ca Abrahamnēn cacēxa: Atux ca Moisés 'imainun an Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē unicaman cuēnēo bana anu 'icē quiricañu 'icēn. A isquin ca 'unánti 'icēn.

30 Cacēxun ca ñuñu 'iá unin cacēxa: A bana cuatímabi ca unían anu uni bamacē 'icēnuax cuanxun cacēxun cuati sinanati 'icēn.

31 Quiabi ca Abrahamnēn cacēxa: Moisés 'imainun an Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē unicaman cuēnēo bana isquinbi cuaisama tancē 'ixun ca anu uni bamacē 'icēnuax cuancē unin banaribi cuaisama tanti 'icēn.

17

*'Uchati rabanan bërúanracati bana
(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)*

¹ Jesusan ca aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Camabi nètënu ca an uni itsi 'atima ñu 'anun quixun sinánmicë uni 'iti 'icën. Usa 'aínbi ca an sinánmiquin bëtsi uni 'atima ñu 'amicë, ax 'uchañuira 'aish 'aisamaira oquin castícançë 'iti 'icën.

² An 'ënan 'aíshbia 'ëmi cushiiracëma pain 'icën, a uni 'uchamicë uni ax ca 'uchañuira 'icën. A unix ca anun ñu rënti maxax ami tètëcërecatancëxuan parún papa nébëtsi nicëxa nanëcësamaira oi 'atimaira ocë 'iti 'icën.

³ Usaquin uni 'uchamiti rabanan camina bërúancati 'ain.

Axa mix 'icësaribiti Nucën Papa Diosmi sináncë uníxa mimi 'uchaia camina —ë sai camina 'ëmi 'ucha —quixun caquin sinanamiti 'ain. Usocëxa sinanatia camina mimia 'uchacë a abë mëníonanquin manumiti 'ain.

⁴ Achúshi nètën, męcën achúshi 'imainun rabë oi, mimi 'uchatancëxbi minu cuanxuan —cana mimi 'uchatëcënima —quixun a unin cacëxun camina abë mëníonanquin a manumiti 'ain.

Axa ami catamëcë uni ca Jesusan 'aquinia quicë bana

⁵ Aín 'unánmicë unicaman ca Nucën 'Ibu Jesús cacëxa:

—Nux Nucën Papa Diosmi catamëti 'icëbi camina aséabi, upitiira ami catamënun nu 'aquinti 'ain.

⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mostaza bëru ax ca chamaratsu 'icën. Asaribi 'aish 'itsamaratsushi Nucën Papa Diosmi sináncë

'ixun, ënë ñu cana 'atima 'ai quixun sináncëbëtanbi ca mitsúnmi a ñucácëxun mitsu 'axunti 'icën. Mitsux ami 'itsamashi catamëcë 'ixunbimi ënë i, ënuax ca ëchiquit, parunpapanu ca tacut, cacëx ca usai 'iti 'icën.

Aín unían Nucën Papa Dios ñu 'axunti bana

⁷ Jesusan ca ësaquinribi aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Ësa ca. Uinu 'icë unin cara an a ñu mëëxuncë uni naënuxun ñu mëëanan 'aracacë ñuina bërúanbaiti xubunu aia, nëri uax ca mesanu pi tsót, quixun caimá.

⁸ Usaquin caquinma ca ësaquin caia: 'Ën piti 'aruanan a xëati ñuribi mëníotancëxun ca pinun 'ë bëxun. 'Ën pain pian camina minribi pianan xëati 'ain. Usaquin ca caia.

⁹ An mi ñu mëëxuncë unían min cacësabi oquin 'aiabimi 'aisamaira oquin —asábi ca —quixun catima ca asábi 'icën.

¹⁰ Usaribi oquin Nucën Papa Diosan a 'anun mitsu cacë ñu 'atancëx camina mitsux raíribë ësai cananti 'ain: “Cananuna an nu 'amicëxun 'ati ñucamaishi 'an. Usa 'aían Nucën Papa Diosan 'aisamaira oquin nu rabbitima ca asábi 'icën”.

Mëcën rabë axa an aín nami chëquímicë 'insínñu unia Jesusan pëxcüa

¹¹ Jerusalénu cuani ca Samaria me 'imainun Galilea meribi nëtábiani Jesús cuancëxa.

¹² Cuanx achúshi ëmanu bëbaia ca axa an aín nami chëquímicë 'insínñu uni mëcën rabë, an Jesús aia bëñai cuaníbi 'ura sëtëracëacëxa.

¹³ Usai sëtëracëquin ca munuma banaquin cacëxa:

—Jesús, nu ca 'aquin.

¹⁴ Cacëxun isquin ca Jesusan cacëxa:

—Ca cuantan. Cuanxun ca judíos sacerdote usaími 'icë ismianan mitsun nami ismitan.

Usoquin cacëx cuaníbi ca atun nami chëquicëcama pëxcúacëxa.

¹⁵ Usaquian pëxcucë isi cuëenquin ca acama achúshinën Jesúsnu cuantëcënquin Nucën Papa Dios munuma banauin rabiacëxa.

¹⁶ Rabiquin ca a tanáin rantin puruni tsóbuti bëúnpuququin —ca asábi 'icë —quixun Jesús cacëxa. An usoquin cacë uni ax ca Samarianu 'icë uni 'iacëxa.

¹⁷ Usaquin isi ca Jesús quiacëxa:

—Mëcën rabë unicama cana pëxcüan. ¿Acama achúshinëxëshia —asábi ca —quixun 'ë cai uánbi cara uinu raíri 'ic?

¹⁸ ¿Judíos unima, Samaritano, ënëxëshia cara Nucën Papa Dios rabiquin —ca asábi 'icë —quixun 'ë cai uax?

¹⁹ Usaí quitancëxun ca Jesusan Samarianu 'icë uni cacëxa:

—'Ën mi pëxcuti sinani 'ëmi catamëti camina pëxcüan. Niruquiani ca cuantan.

—Axa 'ëmi catamëcë unicama Nucën Papa Diosan ainan 'imiti ca ësa 'iti 'icë —quíaxa Jesús quicë bana

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ —¿Uínsarainra cara anúan Nucën Papa Dios aín unicaman 'apu 'iti nëtë 'iti 'ic? —quixun fariseo unicaman ñucácëxun ca ësoquin Jesusan cacëxa:

—Nucën Papa Diosan, uni ainan 'imia ca unin aín bërúnbi istima 'icën.

21 Usa 'ain ca uni quitima 'icën, –ca is, ënu ca Nucën Papa Dios 'icën, unu ca –quiaux. Nucën Papa Dios, ax aín 'Apu 'aish ca axa 'ëmi catamëcë unicomabë 'icën.

22 Usoquin atu catancëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicomaribishi cacëxa:

–Uni 'inux uá 'aish 'ëx Nucën Papa Diosnu cuantancëx utëcëncëma pan 'ain, camina 'ëx anun mit-subë 'itëcënti nëtë istisa tanti 'ain. A nëtëcama achúshinën 'ë istisaira tanquinbi camina mitsun 'ë istima pan 'ain.

23 Unin ca 'ë ñuiquin mitsu cati 'icën, –ca unu 'icë –canan –ca ënu 'icë –quixun. Cacëxbi camina isí abë cuantima 'ain.

24 Mëriquin ca canacan camabi naicamë'ëo pëcaia. Usaribi ca uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'aish, 'ëx utëcënti 'iti 'icën.

25 'Ën Papanu cuancëma pan 'ixun cana unían bëtsi bëtsi ocëxun paë tanti 'ain. 'Imainun ca ënë nëtënuua bucuçë unicomaman 'ë timaquin 'ën bana cuaisama tanti 'icën.

26 Bëráma Noé 'iá nëtë usaribiti ca uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'aish, 'ëx utëcënti nëtën 'iti 'icën.

27 Anúan aín nuntinu 'iruti nëtë utámainun Noénën anun iëti nunti cha 'amainun ca unicomaman pianan xëanan xanu bianan aín bëchicë bënumianan an 'acësabi oquin cuëënquin ñu 'acëxa. Usaquian 'amainun anúan Noé aín nuntinu 'iruti nëtë sënëncëbë ca 'aisamaira 'uí 'ibúçëbë, baca 'aisamaira 'ëi nuntaruquin ñucamacëñunbi unicomama cëñuacëxa.

28 Noé 'aián 'iá usaribiti ca anun Lot 'iá nëtë 'iacëxa. Anu Lot 'icë ëma, Sodoma cacë, anu 'icë

unicaman ca pianan xëanan ñu maruanan, atun naënuxun ñu 'apánan xubucama 'acëxa.

²⁹ Usaquian 'amainun ca anúan Lot anuax cuanti nètë 'icëbëtan, Nucën Papa Diosan tsi 'imainun azufre rëquirucë 'ibúmiquin acama cëñuacëxa.

³⁰ Lot 'aían 'iá usaribiti ca uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'aish, 'ëx anun utëcënti nètë, anúan camabi unin 'ë isti, ax 'iti 'icën.

³¹ A nètë 'icëbë ca axa aín xubu ëman tsócé unicamax aín ñucama aín xubunu 'aínbi a bitsi cuantëcëntima 'icën. Aín naënuxuan ñu mëëcë unicamaxribi ca aín xubunu cuantëcëntima 'icën.

³² Caxu bësuquin isi cara Lotnën xanu uisai 'iacëxa quixun camina manuginma sinánti 'ain.

³³ Uix cara aín cuëncësa oquin 'ai ënë nëtënu upitax tsótishi sinania ax ca Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën. Usa 'aínbi ca uinu 'icë unin cara ënë nëtënuushi upitax tsóti sinánquinma 'ëx quicësabi oquin 'aia ax ainan 'aish Nucën Papa Diosan nëtënu abë 'iti 'icën.

³⁴ 'Ën cana mitsu cain, 'ëx ucëbë ca ësai 'iti 'icën: a imëa rabë uni anu 'uxtinu racácë, achúshi 'ëbëa 'inun bicë ca achúshi anubi ëncë 'iti 'icën.

³⁵ Usaribiti ca rabë xanúxa ñu rëni tsócé, achúshi 'ëbëa 'inun bimainun achúshi anubi ëncë 'iti 'icën.

³⁶ 'Imainun ca rabë unían aín naënuxun ñu mëëja achúshi 'ëbëa 'inun bimainun ca achúshi anubi ëncë 'iti 'icën.

³⁷ Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman Jesús ñucáquin cacëxa:

—¿Uinuax cara usai 'iti 'ic?

Quia ca Jesusan cacëxa:

—Unix ca quia, uinu cara ñuina bamacë 'icë anu ca xëtë cëñúbuti 'icën. Usai ca 'iti 'icën.

18

Casunamëcë xanu 'imainun juez ñuicë bana

¹ Aín unix ca atsani, abë cana banatisama tani quixun sinanima, nëtë camabi Nucën Papa Diosbë banati 'icë quixun 'unánmiquin ca bana itsi ñuicësoquin,

² Jesusan ësaquin aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Ënëx ca ësa 'icën. Achúshi ëmanu 'icë uni an ca amia uni itsi manáncëxunbi 'aquinsama tanan Nucën Papa Diosmi sináncëma 'ianan unicamaribi sinánquin 'aquincëma 'iaxa.

³ 'Imainun ca a ëmanu 'icë xanu achúshi casunamëcë, an a uninu cuanquin —'ë ubíoxunma 'anun camina axa 'ëmi nishcë uni cati 'ai —quixun caxa.

⁴ Usaquin cacëxunbi ca 'itsa nëtën cuashiquin 'aquincëma 'icën. 'Itsa nëtën cuashitancëxun ca ësaquin sinánxa, —'ëx cana Nucën Papa Diosmi sináncëma 'ianan unicamaribi sináncëma 'ain.

⁵ Usa 'ixunbi cana ënë casunamëcë xanúan 'ë ubíoxunma 'anun, an 'ë cacësabi oquin 'axunti 'ain. Usaquin 'acëma 'aish cana 'ëa ubíocëx 'aisamaira atsánti 'ain.

⁶ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi Nucën 'Ibu Jesusan cacëxa:

—An amia uni itsi manáncëxunbi a xanu 'aquinsama tancë uni a 'ën mitsu ñuixuncë ax aín sinan upíma 'aishbia quicë bana, a camina sinánti 'ain.

⁷ ¿An usaquin 'acë 'ain cara Nucën Papa Diosan axa ainan 'inúan an caíscë aín unicama an nëtënbi, imëbi a ñucacë, acama bërúanquin 'aquintima 'ic? ¿Cara 'aquinquinma ténánpati 'ic? Usama ca.

8 'Ēn cana mitsu cain, ca asérabi bĕnĕnquinshi acama 'aquinti 'icĕn. ¿Usa 'aínbi carana uni 'inux Nucĕn Papa Diosnuax uá 'aish anu cuantancĕx, 'ĕx utĕcĕnquin, unicama asérabi 'ĕmi sinani 'ĕmi catamĕtia isti 'ain? Uisai cara 'iti 'icĕ quixun cana isti 'ain.

Fariseo 'imainun an 'apu buánmiti curíqui bicĕ uni ñuicĕ bana

9 Uni raírĭnĕxa –nuxbi cananuna Nucĕn Papa Dios quicĕsabi oi 'i –quixun sinani raírĭ unicama timai atumi nishia 'unánquin ca Jesusan bana itsi ñuicĕsoquin ĕsoquin cacĕxa:

10 –Uni rabĕtax ca Nucĕn Papa Diosbĕ banai anuxun a rabiti xubunu cuanxa. Achúshĭnĕxa fariseo uni 'imainun ca bĕtsix an 'apu buánmiti curíqui bicĕ uni 'iixa.

11 Cuanx, nitsax abĕ banaquin ca fariseo unin ĕsaquin Nucĕn Papa Dios caxa: Nucĕn Papa Dios, 'ĕx uni raírĭsama 'ixun cana mi, asábi ca cain. Raírĭnĕx ca an uni paránquin aín curíqui bicĕ uni 'imainun upí sinánñuma uni 'imainun aín xanuma 'aínbia uni itsin xanubĕ 'icĕ uni, usa 'icĕn. Usa unicama 'aisama 'aínbi cana 'ĕx usai 'ima. An 'apu buánmiti curíqui bicĕ, ĕnĕ uníxribia 'aisama 'aínbi cana 'ĕx usai 'iman.

12 'Ēx cana camabi semana rabĕ nĕtĕn pima samatin. 'Ēn ñu mĕĕquin bicĕ curíquia mĕcĕn rabĕ 'icĕbi cana acama mĕsú, décima parte, a anuxun Nucĕn Papa Dios rabiti xubunu buánquin, sacerdote 'inanin.

13 Fariseo uníxa usai quimainun ca an 'apu buánmiti curíqui bicĕ unin, 'uri niracĕti manámi

bësuima meuishi bësui, masá nuituquin aín nu-itu mëëi abë banaquin, —Nucën Papa Dios, 'ëx 'uchañu 'icë camina 'ë nuibaquin 'ën 'uchacama 'ë tërénxunti 'ai —quixun caxa.

¹⁴ Usa 'ain cana mitsu cain, fariseo unima, bëtsi uni a usaquin cacëxun aín 'uchacama tërëncë, ax ca aín xubunu cuani Nucën Papa Diosan iscëx upí 'i axa. Usaribiquin ca an rabíquin —'ëx cana bëtsi unibëtan sënénma 'ai —quixun sináncë uni a Nucën Papa Diosan aín uni raíribëtan sënénmara 'imiti 'icën. 'Imainun ca axa rabícëma uni a cuni Nucën Papa Diosan cha 'imiti 'icën.

*Tuácama Jesusan Nucën Papa Dios ñuixuan
(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)*

¹⁵ Usa 'ain ca ainsa sinánxunquin ramënun quixun tuáratsucama Jesúsnu bécancëxa. Bëia isquin ca Jesusan 'unánmicë unicaman an bécëcama ñu caquin, —tuá xuracama ënu bëxunma ca buántan —quixun cacëxa.

¹⁶ Caiabi ca Jesusan cacëxa:

—Cuantánun caxunma ca tuá xuracama 'ënuua unun ën. 'Emi catamëtia Nucën Papa Diosan ainan 'imicë unicamax ca ënë tuá xuracamasaribi 'icën.

¹⁷ Aséربي cana 'ën mitsu cain, uix cara tuá xurat-sua an a bërúancë unimi catamécësa usaribiti 'emi catamécëma 'icë ax ca Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën.

*Ñuñuira bënë uníxa Jesús bē bana
(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)*

¹⁸ Aín cushi uni achúshinën ca Jesús ësoquin cacëxa:

—Mix camina aséربي upí uni 'ain. Usa 'ixun camina 'ë ñuixunti 'ain, ¿'ëx nëtétimoi Nucën Papa

Diosan nētēnu abē 'inuxun carana añu 'ati 'ai? quixun.

19 Ñucácēxun ca Jesusan cacēxa:

—¿Uisati caramina 'ëx isana upí 'ai quixun 'ë cain? Uinu 'icē uníxbi ca upíma 'icēn. Nucēn Papa Diosaxēshi ca asérabi upí 'icēn.

20 Uisai cara aín bana cuēnēo quia quixun camina 'unanin. Ca quia: “Uni itsin xanubē camina 'itima 'ain. Uni camina 'atima 'ain. Uni itsin ñu camina mēcamatima 'ain. Camina bētsi unimi cēmēi manántima 'ain. Min papa, min titan bana camina upí oquin cuaquin tanti 'ain”.

21 Usaquian cacēxun ca aín cushi unin cacēxa:

—Chamaratsu 'aíshbi minmi 'ë cacē banacama quicēsabi oi 'iá 'aish cana usabii 'in.

22 Cacēxun cuaquin ca Jesusan cacēxa:

—Usari camina 'in. 'Ixunbi camina achúshi ñuishi 'acēma 'ain. Cuanxun camina min ñucama maruquin curíqui bixun ñuñuma unicama 'inánti 'ain. Usotancēx camina ñuñushi 'iti sinanima 'ēmi sinani 'ëbē cuani uti 'ain. Usaquin 'atancēx camina Nucēn Papa Diosan nētēnu 'ianan usaquin 'acē cupí anuax cuēēinra cuēēnti 'ain.

23 Usaquian Jesusan cacēxun cuati ca aín ñua 'itsaira 'ain, a uni masá nuituti utēnbuacēxa.

24 Utēnbutia isquin ca Jesusan cacēxa:

—'Aisamaira ñuñu unix ca ainan 'iti 'aíshbi ñuñu 'itishi sinani Nucēn Papa Diosnan 'itima 'icēn.

25 Camello, ax ca chaira 'aish, xumuxan quini chamaratsu 'ain, anun atsínquiantima 'icēn. A ñuina chaxa a quinin atsíncasmacēsamaira oi ca 'aisamaira ñuñu unix Nucēn Papa Diosnan 'itima 'icēn.

²⁶ Usai quia cuaquin ca anu 'icë unicaman cacëxa:

—Asérabi a bana 'ain ca ui uníxbi Nucën Papa Diosnan 'inux iětima 'icën.

²⁷ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Axbi iëtisama 'icëbi ca Nucën Papa Diosan usa uniribi iëmiti 'icën.

²⁸ Usaquian atu cacëxun ca Pedronën Jesús cacëxa:

—Nun xubucama 'imainun nun ñu camabi cana-nuna mibë ninuxun ëan.

²⁹ Cacëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Asérabi cana 'ën mitsu cain, uinu 'icë unin cara camabi uníxa 'ëmi catamëti Nucën Papa Diosnan 'inun 'aquinuxun, aín xubu, aín xucéantu, aín papa, aín tita, aín xanu, aín bëchicëcama ëbianxa,

³⁰ a unix ca a ëncë ñuñu 'icësamaira oi ñuñu 'iti 'icën. Usai 'ianan ca Nucën Papa Diosan nëtënu 'aish abë nëtëtimo 'iti 'icën.

Jesusan—'ëx cana unían 'acëx bamati 'ai—quixun aín unicama catëcëan

(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

³¹ Bain cuanquin ca 'itsa uni anu 'aínbi Jesusan aín 'unánmicë unicama abëa ninun quixun cuënbianquin cacëxa:

—Bërí cananuna Jerusalénu cuanin. Cuanx bëbaxnu anu 'ain ca an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unían 'ë ñui quiásabi oi 'iti 'icën.

³² Judíos unibunën ca judíosma unibunëan binun 'ë 'inánti 'icën. 'Ináncëxun bixun ca 'ëmi cuaiquin bëtsi bëtsi onan 'ë tushucati 'icën.

³³ Usoquin bëtsi bëtsi oquin mëëtancëxuan 'acëx cana bamatancëx rabë nëtë 'iónxa pëcaracëbë baísquiti 'ain.

³⁴ Jesusan usaquin cacëxunbi ca aín 'unánmicë unicaman uisai cara quia quixun cuama 'icën. Uisai qui cara usai quia quixunbi ca 'unánma 'icën.

*Jericónuxuan Jesusan bëxuñu uni bëpëxcüa
(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)*

³⁵ Cuanía Jericó ëma 'urama 'ain ca bëxuñu uni achúshi bai amo anuxun uni curíqui ñucátinu tsoócëxa.

³⁶ Tşóxunbi ca 'aisamaira unían ratábiancëxun cuaquin —¿añu ñu cat? ¿Uisai caina 'icanin? — quixun unicama ñucácëxa.

³⁷ Ñucácëxun ca cacancëxa:
—Nazaretnu 'icë uni, Jesús, ax ca uaxa, a cënë cuania.

³⁸ Usai quia cuati cuëníshquin ca cacëxa:
—Jesús, Davitan rëbúnqui, nuibaquin ca 'ë 'aquin.

³⁹ Usaía quia oquin ca ax paían rëcuënquiani cuancë unicaman banaxma isa nëtënnun quixun cacëxa. Cacëxbi ca nëtëtima axa 'icësamaira oi munuma cuënístëcëni quiacëxa:
—Davitan rëbúnqui, nuibaquin ca 'ë 'aquin.

⁴⁰ Usaía quia cuati niracëquin ca Jesusan —'ënuu unun ca bët —quixun anu 'icë unicama cacëxa. Cacëx aia ca Jesusan ñucáquin cacëxa:

⁴¹ —¿'Ën mi uisoti caina cuëënin?

Cacëxun ca cacëxa:

—Isnunmi 'ë bëpëxcuti cana cuëënin.

⁴² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ca bēpēquit. 'Ēn mi bēpēxcuti sinani 'ēmi catamēti camina bēpēxcūan.

⁴³ Usaquian cacēxēshi ca bēpēxcūacēxa. Bēpēxcucēxun isi cuēēnquiani ca Nucēn Papa Dios rabibiani Jesúsbē cuancēxa. Jesusan a uni bēpēxcutia isquin ca anu 'icē unicamanribi Nucēn Papa Dios rabiācēxa.

19

Zaqueo ñui quicē bana

¹ Anu bēbaquiani ca Jesús Jericó ěma 'uramaquiani cuancēxa.

² Usaía Jesús cuancēbēbi ca a ěmanu 'icē uni achúshi Zaqueo caquin anēcē anu 'iacēxa. Ax ca an 'apu buánmiti curíqui bicē unicaman cushi 'ianan 'itsaira curíquiñu 'iacēxa.

³ Usa 'ixun ca uisa cara Jesús 'icē quixun istisa tanquinbi mētúra 'ixun 'aisamaira unían tsitsíruxun bēpāncēbētan iscasmacēxa.

⁴ Usaquin iscasmati, abáquiani cuanx ca achúshi i, sicómoro cacē, bai anúan Jesús uti amoa 'icē anu ronruacēxa.

⁵ Usaía anu 'icē ca Jesusan anun cuanquin manámi bēsuquinbi mēraquin ěsaquin cacēxa:

—Zaqueo, bēnētishi ca 'ibúcuatsini ut. Bērí cana min xubunu 'i mibē cuainsa tanin.

⁶ Usaquian cacēxēshi chuámarua tani bēnētishi 'ibúquin ca Zaqueonēn aín xubunu buánuxun Jesús biācēxa.

⁷ Usaria isquin ca uni raíricaman —'uchañu unin xubunu ca Jesús 'icuania —quixun ñuiācēxa.

⁸ Usa 'ain ca manámi chairuquin Zaqueonēn Jesús cacēxa:

—'Ēn cana mi cain, bĕrĭ cana 'ĕn curĭquicama mĕsú usaribi 'ĕnan 'inun bĭanan usaribi ñuñuma unicama 'inani cuanin. 'Inánan cana 'ĕn aín curĭqui mĕcama uni, 'ĕn ainan mĕcama inumiquin rabĕ 'imainun rabĕ oquin 'inánti 'ain.

⁹ Cacĕxun ca Jesusan cacĕxa:

—Bĕrĭ ca ĕnĕ xubunu 'icĕ unicama 'ĕmi catamĕcĕ 'aish Nucĕn Papa Diosnan 'inux iĕti 'icĕn, ĕnĕ unĭxribia Abrahamnĕn rĕbúnqui 'ain.

¹⁰ 'Uchañu unicama ainañma 'icĕbi aín 'uça tĕrĕncĕ 'ianan ainan 'inun iĕminux, cana Nucĕn Papa Diosnuax uni 'inux uacĕn.

Bana itsi ñuicĕsaria Jesús curĭqui ñui quiá bana

¹¹ Usa 'ain ca Jesusan Zaqueo caia cuaquin, Jerusalén 'urama 'ain, abĕ 'icĕ unicaman sináncĕxa, —Jerusalénu bĕbatancĕx ca Nucĕn Papa Diosan 'imicĕx Jesúsĕshi judíos unibunĕn 'apu 'iti 'icĕ —quixun.

¹² Atúan usoquin sinania 'unánquin ca acaman cuamainun, bana itsi ñuicĕsoquin Jesusan ĕsaquin cacĕxa:

—Ēsa ca. Achúshi uni, 'apun rĕbúnqui, an ca aín menu 'icĕ unicaman cushi 'iisa tanquin bĕtsi menu 'icĕ 'apu cha anu cuanxun, a 'apu 'iminun quixun catancĕx utĕcĕnti sinánxa.

¹³ Sinántancĕxun aín uni mĕcĕn rabĕ camicĕx ucĕ ca achúshi achúshi curĭqui achúshi 'aishbi 'itsa cupícĕ, camabi sĕnĕn 'inánxa. 'Inánquin, —'ĕx utĕcĕntamainun camina ĕnĕ curĭquinĕn ñu bitancĕxun maruquin curĭqui bitĕcĕnti 'ai —quixun caxa.

¹⁴ Usaquin catancĕxa cuanbi ca a menu 'icĕ unicama ami nishcĕ 'ixun, —a uni cananuna nun 'apu

'iti cuëënima —quixuan 'apu catánun quixun uni xuquin camiaxa.

¹⁵ Usa 'aínbi ca 'apun, ax paían cuancë uni abi aín menu 'icë unicaman 'apu 'imiaxa. 'Imicëx ca aín menu utëcëanxa. Ai bëbaquin ca uiti curíqui cara bi-axa quixun 'unántisa tanquin a curíqui 'inánbiantcë unicama camiaxa.

¹⁶ Camicëxa anpan ucë an ca aín 'apu caxa:

—Min curíqui anun ñu bixun maruquin cana mēcën rabé sënën 'inun curíqui bian.

¹⁷ Cacëxun ca 'apun caxa: Upí oquin camina 'ën curíquinën ñu 'an. 'Itsairamashi 'aínbimi a curíquinën upí oquin 'acë cupí camina mēcën rabé ëmanu 'icë unicaman cushi 'iti 'ain.

¹⁸ Bëtsíxribi uquin ca caxa: Min curíqui anun ñu bixun maruquin cana mēcën achúshi sënën 'inun curíqui bian.

¹⁹ Cacëxun ca 'apun caxa: Mix camina mēcën achúshi ëmanu 'icë unicaman cushi 'iti 'ain.

²⁰⁻²¹ Cacëbë uquin ca bëtsínribi caxa: Mixmi unimi nishcësa 'icë cana mi 'unan. Uni itsin ñu 'apámitancëxun camina a bimi mináinshi 'inun min unicama bimin. Usa 'ain cana mimi racuéquin, pañunan rabúnxun, min curíqui ami 'ë 'ináncë, a nan. A cënë 'icën.

²² Cacëxun ca aín 'apun caxa: Mix camina 'aisama 'ain. Min bana cuaquin cana uisa uni caramina mix 'ai quixun 'unanin. 'Ëx unimi nishcësa 'ixun uni itsin ñu 'apámitancëxun a bimi 'ënáinshi 'inun 'ën unicama bimicë isna 'ai quixun camina 'ë 'unan.

²³ ¿Usaquin 'unánquin caramina uisacasquin a curíqui banconu nancëma 'ain? Anumi nancë 'ain

cana 'ën curíqui 'imainun curíqui itsiribi bitsían.

²⁴ Caxun ca 'apun anu 'icë unicama caxa: A curíqui 'ën a 'inan, a camina a uninua bixun, an mecën rabé sënën 'inun curíqui bicë uni a 'inánti 'ain.

²⁵ Cacëxun ca caxa: Nun a curíqui 'inánti 'aínbi ca ax mecën rabé sënën 'inúan bicë curíquiñu 'icën.

²⁶ Usaquin cacëxun ca aín 'apun caxa: Uisa ñu cara a 'inancë 'icë anúan an cacësabi oquin ñu 'acé uni a ca aín 'ibun 'inántabaquin 'inancësamaira oquin 'inántécënti 'icën. Usonan ca anúan ñu 'ax-uncëxunma a 'inancë ñu a aín 'ibun bicuanti 'icën.

²⁷ Axa 'ëmi nishi 'ëx 'apu 'iti cuëncëma unicama a camina ënu bëxun 'ën ismainunbi 'ati 'ain.

IV. JESUSAN JERUSALENUXUN

BANA ÑUIXUANAN ÑU 'A (19.29-21.38)

Jesús Jerusalénu cuan

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁸ Usaquin bana itsi ñuicësoquin 'apu ñuiquin unicama cabiani ca Jesús Jerusalénu cuanti sinánbiani cuancëxa.

²⁹ Jerusalénu cuani Betfagé ëma 'imainun Betania ëma 'urama 'ixun ca Olivos cacë matá anuxun aín 'unánmicë uni rabé xuquin,

³⁰ Jesusan cacëxa:

—Aúnu bësucë ëma, anu ca cuantan. Cuanx anu bëbaquin camina burro, anua uni tsócëma pain, a anua təcërëcacë mërati 'ain. Mëraquin camina tububëtsinquin bëti 'ain.

³¹ Mitsúnmi tubuia isquian bëtsi unin —¿uisati caramina ënë burro təcërëcacë tubuin? —quixun

mitsu ñucácëxun camina cati 'ain: Nucën 'Ibu ca ënë burro buánxunun quixun nu caxa.

³² Usaquin caquian xucëx cuanxun ca Jesusan atu cacësabi oquin burro mëracëxa.

³³ Mëraqüian tubuia ca burron 'ibucaman cacëxa: —¿Uisoti caramina burro tubuin? —quixun.

³⁴ Ñucácëxun ca cacëxa:

—Nucën 'Ibun ca ënë burro buánxunun nu caxa.

³⁵ Usoquin cabianquin buántancëxun ca chupan camáputancëxun anu Jesús 'irumiacëxa.

³⁶ Usoquian 'irumicëxa burron cuancëbëtan ca unicaman anun Jesús cuanti bainu anúan mapúcë chupabi 'apácëxa.

³⁷ 'Apácëbë anun cuani matá Olivos, anuax cuabútia 'urama 'ain ca anu 'icë unicaman 'aisamaira 'aish, cuëenquin, —uni itsin 'acëma ñucama Jesusan 'aia cananuna isa —quixun an 'acëcama ñuiquin munuma banaquin Nucën Papa Dios rabiácëxa.

³⁸ Rabi ca quiacëxa:

—Nucën 'Ibu Diosan xucëxa ucë, ënë 'Apux ca bërí aia. A ca camabi unin rabiti 'icën. Naínu 'icë Nucën Papa Diosaxribi ca cuëënia. Aribi ca camabi unin rabiti 'icën.

³⁹ Usai quiquian axa ami sináncë unicaman Jesús rabia cuaquin ca fariseo unicama raírinën Jesús cacëxa:

—Axa mimi sináncë unicama sharáxma 'inun camina cati 'ain.

⁴⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ën cana mitsu cain, ënë unicaman 'ë ra-bicëbëtanma ca ënë maxáxcama ënën cuëncëni sharáquin 'ë rabiti 'icën.

41 Usai quiquianquin rarobianquin, Jerusalén isi ca Jesús nitéxëti bëunan mëscuti Jerusalénu 'icë unicama cai quicëσαι quiacëxa:

42 –Nucën Papa Diosan 'imicëx camina asérabi chuámarua 'aish cuëënti 'ai –quixun bërí nētënbi mitsun 'unánti cana cuëënin. Usa 'aínbi camina mitsun nuitunëmbi sinánquin cuaquinma 'unáncantima 'ain.

43-44 Nucën Papa Diosan mitsu sinánxunquin 'ë mitsunu xucë 'icëbi ui carana 'ëx 'ai quixun 'ë 'unántsinxunbi 'unáncëma 'ain, ca anun mitsu 'atimoti nētëcama uti 'icën. Axa mitsumi nishcë unicaman ca mitsu ëman chiquítisama oquin bëararanan mitsun a xubu 'acë maxáxcama rurupaquin reúpanan unicamaribi cëñuti 'icën.

Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunua Jesusan an ñu marucë unicama chiquían

(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

45 Jerusalénu bëbatancëx anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínquin ca Jesusan anuxuan ñu marucë unicama chiquíancëxa.

46 Chiquínquin ca cacëxa:

–Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca ësai quia: “Anuxun 'ë rabiti xubu ax ca anuaxa camabi unix 'ëbë banati xubu 'iti 'icën”. Usaía cuënëo bana quicë 'aínbi camina mitsun anuxun ñu maruquin uni paránquin mëcamati xubusa 'inun ënuxun ñu maruin.

47 Camabi nētën ca Jesusan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun bana ñuixunquin unicama 'unánmiacëxa. Usaía 'ia ca judíos sacerdotenën cushicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama 'imainun aín cushi unicama a 'acatsi quiax ami 'ësëncëxa.

48 Usai 'ësėnanquinbi ca 'apuma unicama aín bana cuati ami sináncė 'ain uisoxun 'ati cara quiax sináncasmacėxa.

20

Uin banan cara Jesusan ñu 'aia quixuan Jesús ñucácan

(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

¹ Achúshi nětėn anuxun Nucėn Papa Dios rabiti xubunuxun unicama bana 'unánmianan upí bana anúan uni Nucėn Papa Diosnan 'iti ñuixunmainun ca judíos sacerdotenėn cushicama 'imainun an Moisésnėn cuėnėo bana 'unáncė unicama 'imainun anpan caniacėcė unicama anu cuanxun

² ñucáquin Jesús cacėxa:

—¿Uin banan caramina min usa ñu 'ain? ¿Uin cara ėsquinmi ñu 'anun mi cax? Ca nu ñuixun.

³ Cacėxun ca Jesusan cacėxa:

—'Ĕnribi cana mitsu bana itsi ñucatin. 'Ĕ ca ñuixun,

⁴ ¿uin cara Juan unicama nashiminun cacėx? ¿Nucėn Papa Diosan cara cacėx? ¿Unin cara usaquian 'anun cacėx?

⁵ Usaquian Jesusan ñucáquin cacėxbi ca uisaquin cara cati 'icė quixun 'unanima atúxbi ñucacanani quicancėxa: ¿Uisaquin caranuna cati 'ain? Nun nu, Nucėn Papa Dios naínu 'icė an ca cacėxa, quixun cati 'aínbi ca usaquin nun cacėxun nu, usa 'ain caramina uisa cupí aín bana cuama 'ai quixun nu cati 'icėn.

⁶ Nun nu, unían unicama nashiminun cacė ca Juan 'iacėxa quixun cati, 'aínbi ca 'apuma unicaman nu maxaxan 'ati 'icėn. Acaman ca aín bana cuaquin, Nucėn Papa Diosan ca asėrabi aín bana

unicama ñuixunun quixun Juan xuacëxa quixun sinania.

⁷ Usari canantancëxun ca Jesús cacëxa:

—Uin xucë cara 'iacëxa quixun cananuna 'unáñiman.

⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsúnmi 'ën ñucácëxun 'ë ñuixuncëxunma cana 'ënribi uin banan carana ësaquin ñu 'ai quixun mitsu caiman.

An naë bërúancë 'aisama unicama ñuiquin Jesusan cá bana

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

⁹ Bana itsi ñuicësoquin ca Jesusan, a usoquin unin 'ati ñuiquin, ënë banaribi unicama ñuixuancëxa:

—Ësa ca. Achúshi unin ca aín naënu uvas 'apáxa. 'Apátancëxun bëtsi uni aín naëa bërúanxunun quixun ami ëbiani ca 'ura menu 'i cuanxa.

¹⁰ Cuantancëxun ca uvas bimicëbëtan abëa 'icë an ñu mëemicë uni achúshi xuquin caxa:

—An naë bërúancë unicamanu cuantancëxun camina 'ënan 'iti a mësúa 'ë bëxúnun mi 'inánun cati 'ain. Cacëx cuanxa bëbaiabi ca a uni an naë bërúancë unicaman mëétancëxun ñuñuma cuantëcëntanun xuaxa.

¹¹ Usoquian 'an ca naë 'ibun aín ñu mëemicë uni itsi xutëcëanxa. Xucëxa bëbaiabi ca aribi an naë bërúancë unicaman mëëquin bëtsi bëtsi oquin masóxa. Usotancëxun ca ñuñuma cuantánun aribi xuaxa.

¹² Usocëbëtan ca bëtsiribi amiribishi xutëcëanxa. Xucëbi ca aribishi 'atimoxun, ënuaxma ca cuantan, quixun caxun xuaxa.

¹³ Usoquian 'acëbëtan ca naë 'ibun sinánxa: ¿Añu carana oti 'ain? Cana 'ëx amiira sináncë bacë

bëchicë xuti 'ain. A sapi ca cuania 'atimoquinma upí oquin biquin aín bana cuati 'icën.

¹⁴ Usoquin sinánquin aira xucéxa bëbaia isi ca an naë bërúancë unicamax canani quiaxa: Aín papáxa bamacëbë ca aín bëchicë ënëx naë 'ibu 'iti 'icën. Usa 'ain cananuna nux naë 'ibu 'inuxun ënë 'ati 'ain.

¹⁵ Canantancëxun naë 'uri buánxun ca 'axa.

Usoquian aín bëchicë 'acë cara naë 'ibun an naë bërúancë unicama uisoti 'icë quixun cana mitsu cain.

¹⁶ Aín naënu cuanquin a unicama 'atancëxun ca bëtsi uni aín naëa bërúanxunun quixun cati 'icën.

Usai Jesús quia cuati ca an cuacë unicamax:

—Usaía 'inun cuëëanxma 'itibi ca Nucën Papa Dios 'iti 'icë —quiax quiacëxa.

¹⁷ Quia ca Jesusan atumi bësuquin isquin cacëxa:
—¿Usai 'itima 'ain cara uisai quicë ënë cuënëo bana 'ic?, ësai quicë:

An maxax xubuacë unían biquinma racáncë 'aíshbi ca a maxax bërí amia xubu cushicë 'icën, itá upímia xubu cushicë usaribiti.

¹⁸ A maxáxa an cuëëncëma unicama usaribi ca an 'ë cuëëncëma uni 'icën. Maxáxmi tatiqúi chacáquin ca maxáxmi rëracaquin aín namicama chacaia. 'Imainun ca manánuax nipacëquin maxaxan uni chacaquin chëcaia.

Unían César curíqui 'inánuxun sinan

(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mr 12.12-17)

¹⁹ An naë bërúancë unicama ñuicëbë ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama 'imainun judíos sacerdotecamax atubi ñui isa quia quixun 'unani Jesúsmi nishacëxa. Nishquin

'atimonuxun biisa tanquinbi ca –'itsa unin ca aín bana cuatia, usa 'ain ca a unicamax numi nishti 'icē –quixun sinani atumi racuéquin biama 'icēn.

20 Bitsíma 'ixunbi ca Jesús bicatsi quiax 'ēsénantancēxun ami manánquin usai ca quiaxa quixun 'apu canuxuan, cēmēquin paránquin Jesús ñucátanun quixun uni raíri xuacēxa.

21 Xucēx cuanxun ca Jesús cacēxa:

–Cananuna 'unanin, min banax ca aséabi 'icēn, upí oquin camina unicama bana ñuixunin. Min sináncēx ca camabi uni bētsibētan sēnēn 'icēn. Usaquin sinánquin camina camabi ñuñu 'imainun ñuñuma unicama 'imainun 'apuburibi uisai cara Nucēn Papa Diosan uni 'iti 'icē quixun ñuixunin.

22 Usa 'ixun camina nu cati 'ain, ¿Nucēn Papa Diosax aséabi nun cushi 'ain cara Romanu 'icē 'apu, César, a curíqui buánmiti asábi 'ic? ¿Cara asábima 'ic?

23 Cacēxun ca Jesusan, –uisai caraisna qui quixun 'ēmi manánuxun cuacatsi quixun ca 'ē ñucatia –quixun 'unánquin ca Jesusan atu cacēxa:

–¿Uisa cupí caramina usoquin 'ē cain?

24 Uisa cara isnun ca 'apu buánmiti manē curíqui achúshi 'ē bēxun. Cacēxuan bēia isquin ca Jesusan atu cacēxa:

–¿Uin bēmánan tanquin 'acē cara ēnēx 'ic? ¿Uin anē cara cuēnēocē ēnēx 'ic?

Cacēxun ca atun cacēxa:

–Ax ca Romanu 'icē 'apu, Césarnēn bēmánan tanquin 'acē 'imainun Césarnēn anē 'icēn.

25 Usaquin cacēxun ca Jesusan cacēxa:

–Ami mitsun 'atia César cuēñcē a ñu camina 'ati 'ain, axa mitsun 'apu 'ain. 'Anan camina ami

mitsun 'atia Nucën Papa Dios cuëencë a ñu 'ati 'ain, axa mitsun Papa Dios 'ain.

²⁶ Usaía Jesús quia ca anu 'icë unicaman cuacëxa. Acamabëtan an a ñucácë unicamanribi cuacëx ca a ñui Jesúsmi manánti bana 'aíma 'iacëxa. —'Aíma ca —quixun sinánan —upitishi ca quiaxa —quixun sinánquin ca an ñucácë unicaman a ñucátëcëanma 'icën.

Unix cara bama 'aish baísquitima 'icë quicë bana (Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

²⁷ Usacëbë ca Jesúsnu saduceo unicama cuancëxa, Saduceo unicaman ca —bama 'aish ca uni baísquitima 'icë —quixun sináncëxa.

²⁸ Usaquin sináncë 'aish anu cuanxun ca Jesús ñucáquin cacëxa:

—Nun 'unánun ca Moisésnën ësai quicë bana cuënëocëxa, uni achúshinëxa bëchicëñuma 'aish bamacëbëtan ca aín xucënan aín casunancë xanu bixun, ami bacë bëchiti 'icën. Usoquian 'acëx ca aín bëchicëx aín xucënan bëchicësa 'iti 'icën.

²⁹ Usa 'ain cananuna mi ñucatin. Uni achúshinëx ca mëcën achúshi 'imainun achúshi 'anácañu 'iacëxa. Usa 'ixun ca atun apan an xanu biacëxa. Biaxbi ca bacë bëchiaxmabi bamacëxa.

³⁰ Baman aín xucënan casunancë xanu biaxbi ca aín xucën axribi bacë bëchiaxmabi bamacëxa.

³¹ Usaribiti ca a xanu biaxbi aín xucën bëtsíxribishi bamacëxa. Usa 'ain ca xucën camáxbi a xanu biaxbi bacë bëchicëñuma 'inun bamacëxa.

³² Acamaxa bamai cëñúan ca a xanúxribi bamacëxa.

³³ Camaxunbi ca a xanu biacëxa. ¿Usa 'ain cara anun unicamax baísquiti nëtën acama uinu 'icëxira aín bënë 'iti 'ic?

³⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ēnē menuxun ca unin xanu bitsia, bimainun ca unin aín ini bēchicē bēnumia.

³⁵ Usa 'aínbi ca bama 'aish baísquitancēxun Nucēn Papa Diosan nētēnu 'icē unicaman xanu bitima 'icēn, aín ini bēchicēbi ca bēnumitima 'icēn.

³⁶ Bama 'aish baísquitancēx ca Nucēn Papa Diosan bēchicē 'aish bamatēcēntimoi tsóti 'icēn, ángelcamaxa 'icēsaribiti.

³⁷ Uni bama 'aish ca baísquiti 'icē quixun nun 'unánun ca Moisésnēn imaxu nēēmētia iscē ñuiquin ēsaquin cuēnēocēxa, Nucēn 'Ibu Dios ax ca Abraham, Isaac, Jacob acaman rabicē Dios 'icē quixun.

³⁸ A bana cuēnēo isquin cananuna 'unanin, Nucēn Papa Dios ax ca bama 'aísha baísquitima unicaman Díosma 'icēn. Ax ca camabi aín unicaman rabicē Dios a 'icēn. An iscēx ca aín uni camáxbi tsotia.

³⁹⁻⁴⁰ Usoquian cacēxun cuaxun ca saduceo unicaman amiribishi a ñucatēcēanma 'icēn. Usaria isquin ca an Moisésnēn cuēnēo bana 'unáncē unicama raírínēn —upí oquin camina nu ñuixuan — quixun cacēxa.

*Uin rēbúnqui cara Cristo 'icē quixun ñuicē bana
(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)*

⁴¹ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—¿Uisa 'aish cara uni quia, Cristo, ax ca Davitan rēbúnqui 'icē quiax?

⁴²⁻⁴³ David anbi ca Salmos quirica 'aquin ēsoquin cuēnēocēxa:

Nucēn 'Ibu Diosan ca 'ēn 'Ibu caxa, axa mimi nishcē unicama 'ēn mi 'ibuamimainun camina mix 'ēbē 'Apu 'aish 'ēn mēqueu 'iti 'ain.

44 Usai qui ca David ax, Cristo, ax ca 'ën 'Ibu 'icë quiax quiacëxa. ¿Ësaia quiá 'ain cara Cristo uisax Davitan rëbúnqui 'iti 'ic?

*An Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama Jesu-
san ñuia*

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

45 Usoquin canan ca anu 'icë unicaman cuanun, Jesusan ësaquin ain 'unánmicë unicama cacëxa:

46 —An usaía judíos unicama 'inun Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamax 'icësaribiti camina 'itima 'ain. Atux ca chupa chaxcé pañuax niti cuëëanan anuxun ñu marucë anuxuan unin, ax ca nun cushi 'icë, quixun sinánquin mëcën 'inánquin biti cuëënia. Usai 'ianan ca anu judíos unicama timëti xubunu unícamabë timëti anua ain cushicamax tsóti anu tsótishi cuëënia, 'ianan ca pi timëxun anu ain cushicamax tsóti anu tsónuxun caisia, atusaribi 'icatsi quixun.

47 Usai 'ianan ca casunamëcë xanun ñu bicuanquin cëñuia. Cëñuanan ca ax isa upí 'icë quixuan unin sinánun quiax, 'uran pain Nucën Papa Diosbë banaia. Usa unicama ca Nucën Papa Diosan, axa usai 'icëma uni 'acësamaira oquin 'uchoquin castícantí 'icën.

21

*Xanu casunamëcënëan Nucën Papa Dios curíqui
nanxúan*

(Mr 12.41-44)

1 Usaquin anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun unicama catancëxun anu curíqui nanti ñu ami bësuquin isquin ca Jesusan ñuñu unícaman ain curíqui nania isacëxa.

² Isanan ca xanu casunamëcë ñuñuma anribia manë curíqui rabé nania isacëxa.

³⁻⁴ Isquin ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—'Itsaira curíquiñu unicaman ca anun ñu maruquian tēxëocë curíqui anu curíqui nanti ñunu 'aruaxa. Usa 'aínbi ca xanu casunamëcë ënën aséربي cuëenquin 'aisa tanquin anúan ñu marutibi 'aíma 'itánun, aín curíquicamaishi 'aruaxa. Usa 'ain cana mitsu aséربي cain, curíquiñu unicaman 'acësamaira oquin ca a xanun aín curíqui 'inánxa.

Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu ruru-cubutía Jesusan ñuia

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵ Anuax cuania ca uni raírinën anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu ñuiquin ësaquin cacëxa:

—Ax ca aín maxax upíira upí 'icën. 'Imainun ca bëtsi bëtsi unían upí ñu 'ináncë cupíribi ax upíira upí 'icën.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

⁶ —Ënë xubu mitsun iscëx upí 'aísh maxax cha 'acë 'aíshbi ca axa Nucën Papa Diosmi sináncëma unicaman ënë xubu camabi rurupacëbë aín maxáxcamaribi rurucubúti 'icën. Usaía anun 'iti nëtë ca uti 'icën.

Ënë nëtëcama cëñútisama pain 'ain cara uisai ñu 'iti 'icë quicë bana

(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

⁷ Usaquian Jesusan cacëxun ca a unicaman ñucáquin cacëxa:

—¿Uínsaran cara mixmi quicësabi oi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu ënëx aín maxáxcama

rurupacë 'iti 'ic? ¿Anúan usai 'iti nētē ca 'uramacu-atsinía quixun 'unánuxun caranuna uisa ñu 'ia isti 'ain?

⁸Usaquin ñucácëxun ca Jesusan anun ax utëcënti nētē ñuixunquin ësaquin cacëxa:

—'Itsa unix ca: 'Ëx cana Cristo 'ai, quianan: Jesús utëcënti nētē ca uaxa quiax quiti 'icën. Usai quiquian mitsu paránti rabanan camina bërúancati 'ain. Aín banax ca asérabi 'icë quixun camina sinántima 'ain.

⁹Mitsun camina uni itsían, bëtsi menu 'icë unicamax ca bëtsibë 'acánania quixun ñuia cuanuxun 'ain. Cuanan, raíri unicamaxribi ca aín 'apumi tsuáquiruia quixun ñuia cuatíbi camina racuétima 'ain. Asérabi ca usai 'iti 'icën. Usaía 'icëbëbi ca ënë mecama cëñúcëma pain 'iti 'icën.

¹⁰Caxun ca ësaquinribi cacëxa:

—Bëtsi menu 'icë unicamax ca bëtsi menu 'icë unicamabë nishánani 'acánanti 'icën. 'Imainunribi ca bëtsi menu 'icë 'apun suntárucama bëtsi menu 'icë suntárucamabë 'acánanti 'icën.

¹¹Bëtsi bëtsi mecama ca shaíquinuxun 'aia. Bëtsi bëtsi nētënu 'icë unicamax ca a piti ñuñuma 'inuxun 'aia. 'Imainun ca 'itsa unix 'insinan cëñúnuxun 'aia. 'Imainun ca naínua atun iscëma ñu unicaman isti 'icën, isi ca racuëira racuëti 'icën.

¹²Usai 'icëma pan 'ain ca mitsúxmi 'ëmi catamëti 'ën uni 'icë cupí, unin mitsu bixun bëtsi bëtsi onan anu judíos unbunëx timëti xubunu 'icë unin mitsu 'uchonun buánan, mitsu sipuanan, 'apu cha 'imainun 'apu chucúmaribi mitsu ñui ami manánquin mitsu 'inánti 'icën.

¹³Usaquian 'acëxunbi camina 'ë ñuiquin rabínquinma an mitsu bicë unicama cati 'ain.

14-15 A unicama bëmánanumi 'ain cana 'ënbi uisoquin caramina cati 'ai quixun 'unánmianan anúnmi cati bana mitsu sinánmiti 'ain. Sinánmicëxunmi cacëx ca axa mimi nishi mimi manáncë unicamax, aséribi ca a bana 'icë quixun 'unani minmi cacë banax ca cëmë 'icë quiax quitima 'icën. Usa 'ain camina a unicama bëmánanu cuancëma pan 'ixun ësaquin sinánti 'ain: Jesusan ca uisoquin carana cati 'ai quixun 'ë sinánmiti 'icën. Usa 'ain cana 'ënbi pain sinántima 'ain.

16 Mitsúxmi 'ënan 'icë cupí ca min papa 'imainun min tita 'imainun min xucéantu 'imainun min aintsi 'ibu 'imainun axa mibë nuibanancë unínribi uni itsían mitsu 'atimonun 'inánuxun 'aia. 'Ináncëxun 'atimoquin ca mitsu raíri 'ati 'icën.

17 Mitsúxmi 'ëmi catamëcë cupí ca unicamax 'ëmi sináncëma 'aish mitsumi 'i nishnuxun 'aia.

18 Usa 'ainbi camina 'ën bërúancë 'aish asábi 'iti 'ain, 'ëx cuëncëbëma ca mitsun bu achúshirabi nëtétima 'icën.

19 Tëmëraqinbi 'ëmi catamëti 'ëncëma 'aish camina 'ën Papa Diosan nëtënu 'ëbë 'iti 'ain.

20 Anu 'icë unicamabë 'acananuxuan suntárucaman Jerusalén nëbétsioratia isquin camina 'unánti 'ain, anun a ëma cëñúti nëtë ca uaxa quixun.

21-22 A ëmanu 'icë unicamaxa ami 'uchacë cupí ca castíancë 'iti 'icë quixun ca Nucën Papa Diosan aín uni cuëñëomiacëxa. Usai ca bërí 'iti 'icë quixun camina a suntárucama isquin 'unánti 'ain. Usai 'icëbë ca unicamax racuëti Judea menu 'icë ëmacamanuax abáquiiani matánu cuanti 'icën. 'Imainun ca axa Jerusalénu 'icë unicamaxribi anuax cuanti 'icën. Axa Jerusalénuax 'ura

nitsi cuancë unicamax ca racuëti Jerusalénu cuantëcëntima 'icën.

²³ Uşai 'icëbë ca xanu tuñucama 'imainun aín tuá 'icúcë xanucamaxribi abáquiiani cuani nuibacanuxun 'aia. A nētēnu 'icë unicamax ca 'aisamaira paë tani tēmēрати 'icën. Aín 'ucha cupí atumi nishquin Nucēn Papa Diosan castícancë 'aish ca usai 'iti 'icën.

²⁴ Uni raíri ca unin abë 'acananquin 'anuxun 'aia, raírínëx ca bētsi bētsi menu buáncë 'iti 'icën. Usaquin 'aquin ca judíosma unicaman Jerusalén 'atimonan anu 'ixun aín cuēēncësa oquin 'ati 'icën, atúan usoquin 'ati nētëa sēnēncëbëtan.

*Usacuatsini ca Jesús utëcënti 'icë quicë bana
(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)*

²⁵ Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—'Ëx utëcënti nētë ca 'urama 'icë quixun unicaman 'unánun ca naínu 'icë bari, 'uxë, 'ispa acamax bētsiti 'icën. Usai 'imainuan parúnpapacama xuquirui bëchunia cuati ca camabi menu 'icë unicamax ratuti sináncasmai bënëti 'icën.

²⁶ Naicamë'ëo shaíquicëbë ca anua 'icë ñucamaxribi shaíquinuxun 'aia. Acama isi ca unicamax, uisai cara 'iti 'icë quixun sinani racuëtan bamai sináncasmai bënëti 'icën.

²⁷ Usai 'icëbëtan ca uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'ixun 'ën, nētë cuin mēúxun, 'ën cushin pëcabëtsinia, camabi unicaman isnuxun 'aia.

²⁸ 'Ën mi ñuixuncë ñucama 'icëbëtan camina, anúnmi mitsux paë tani tēmēрати nētë sēnēnti ca 'urama 'icë quixun 'unánti 'ain. 'Unani camina chuámarua tani cuëëinra cuëënti 'ain.

29 Usoquin catancëxun ca Jesusan icamaribi ñuiquin ësaquin cacëxa:

—Mitsun iscëx ca higuera 'imainun uisa i cara,

30 acamax baricuatsíncëbë aín pëchi rëucubutancëx amiribishi corutëcënia. Usaria 'ia isquin camina uni 'itsían mitsu cacëxunmabi mitsúnbi ca baritiacuatsinia quixun 'unanin.

31 Usaribitía 'ën mitsu ñuixuncë ñucama 'ia isquin camina 'unánti 'ain, anúan Nucën Papa Dios 'Apu 'iti nëtë ca 'urama 'icë quixun.

32 Asérabi cana mitsu cain, bëría ënë nëtënu bu-cucë unicamaxa bamacëma pain 'ain ca 'ën mitsu ñuixuncë banacama quicësabi oi 'iti 'icën.

33 Naí, me acamax ca cëñúti 'icën, 'aínbi ca 'ën banaxa nëtëtimoi usabi 'ain camabi ñu 'ëx quicësabi oi asérabi 'iti 'icën.

34 Usa 'ain camina mitsux cuëëncë ñuishi 'anan paëanan ënë nëtënu 'icë ñucamaishi sináncë 'itin rabanan bërúancacë 'iti 'ain. Usai bërúancacëma 'aish camina mitsúnmi sináncëbëmabi 'ëx ucëbë 'ë isi rabínti 'ain.

35 Sinaniamabi rican mapuquin unin tsatsa bicësa usaribiti ca unin sináncëbëmabi anun 'ëx uti nëtë uti 'icën.

36 Usa 'ain camina 'ëx uti nëtë caini, 'ën mitsu cacë ñucama ënëxa 'icëbëbi 'ëmi catamëti ëníma 'ëmi cushicë 'inuxun, nëtë camabi Nucën Papa Dios ñucáti 'ain. Usai 'i, 'ëx utëcëncëbë 'ën bëmánuax añu 'uchañumabi 'inuxun camina Nucën Papa Dios ñucáti 'ain.

37 Usaquin anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun unicama bana ñuixuanan ca Jesús xupíbu xupíbucëbë imé Olivos cacë matánu 'i cuancëxa.

³⁸ Usai anu 'inëti ca bari urucëbë bana ñuixuni Jesús anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuantëcëancëxa. Cuantëcën xuan bana ñuixunia cuati ca unicama riquiani timëacëxa.

V. BAMAXBI CA JESUCRISTO BAISQUIAXA QUIXUN ÑUI QUICË BANA (22-24)

22

Judíos unicama Jesúsmi 'ësënan

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

¹ Anun chamiti ñucëñunma 'acë pán piti nëtë, Pascua cacë, 'iisama pain 'ain,

² ca judíos sacerdotenën cushicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama Jesús 'acatsi quixun sinanibi —'apuma unicamax ca aín bana cuacë 'aish numi nishti 'icë —quixun sinani atumi racuëquin uisoxun 'ati cara quixun sinani 'ësënancëxa.

³ Usacëbë ca Jesusan 'unánmicë unicama męcën rabë 'imainun rabë, acama achúshi, Judas Iscariote, anu ñunshin 'atimanën 'apu Satanás atsíancëxa.

⁴ Usai 'iquian cuanxun ca ñunshin 'atimanën 'apun sinánmicëx judíos sacerdotenën cushicama 'imainun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu 'icë suntáru camabë 'ësënanquin —'ën cana Jesús mitsu 'inánti 'ai —quixun cacëxa.

⁵ Usoquian Judasan cacëx ca cuëëni —curíqui 'inánti ca —quiax canancëxa.

⁶ Usoquian cacancëx —asábi ca —quixun catancëx cuanquin ca Judasan —¿'apuma

unicaman isnunma carana uisaxun ënë unicama Jesús bimiti 'ai? —quixun sináncëxa.

Ashiquian Jesúsbëtan aín unicaman piá

(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

⁷ Anun chamiti ñucëñunma 'acë pán anun piti nëtë achúshi ca Pascua nëtë anun carnero 'ati, a 'iacëxa.

⁸ A nëtë 'icëbëtan ca Jesusan Pedrocëñun Juan xuquin cacëxa:

—Ënë nëtënu a piti ñu pinun camina nu mënioxuni cuanti 'ain.

⁹ Cacëxun ca cacëxa:

—¿Uinuxuinra caranuna a piti mëníoti 'ain?

¹⁰ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Jerusalénu cuantancëx bëbaquin camina uni achúshinëan ñutën 'unpax buania mërati 'ain. Mëraqin nuibiani camina anua ax atsíncë xubunu atsínti 'ain.

¹¹ Atsínquin camina aín 'ibu ësaquin cati 'ain: An nu 'unánmicë uni an ca ësaquin mí canun nu caxa: ¿Uinuxun cara 'ëbëtan 'ën 'unánmicë unicaman Pascua nëtën piti ñu piti 'ic?

¹² Usaquinmi cacëxun ca an mitsu anuxunu piti xubu namé cha, cata itsi manámi 'icë, anua mesa 'imainun anu tsóti acama mëníocë, mitsu ismiti 'icën. Anuxun camina a piti nu mënioxunti 'ain.

¹³ Usoquian cacëx cuanx Jerusalénu bëbaquin ca Jesusan cacësabi oquin a ñucama mërácëxa. Mëraxun ca anuxun a nëtën piti ñucama mëníocëxa.

¹⁴ Mëníoquian sënëon ca Jesús aín 'unánmicë unicamabë pinux mesanu tsóbuacëxa.

15-16 Mesanu tsóxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Ën cana mitsu cain, ënë nëtëñuxun cana ësa piti mitsubë 'atëcëñiman. Nucën Papa Diosan nëtëñuxun cuni cana mitsubëtan 'atëcëñti 'ain. Usa 'aish cana bamacëma pain 'aish a piti ñumi mitsun 'ëbëtan piti 'itsaira cuëëan.

17-18 Catancëxun ca anu uvas baca 'arucë manë xanpa biquin, Nucën Papa Dios pain —asábi ca —catancëxun, aín 'unánmicë unicama 'inánquin cacëxa:

—Ën cana mitsu cain, ësaquin cana uvas baca ëñuxun 'atëcëñiman. Axa 'Apu 'aian Nucën Papa Diosan nëtëñu aín unicamax abë 'icëbëtan cuni cana 'atëcëñti 'ain. Usa 'ain camina ënë biquin camaxunbi 'ati 'ain.

19 Catancëxun ca Jesusan pán biquin Nucën Papa Dios —asábi ca —catancëxun pán tucapaxun 'inánquin atu cacëxa:

—Mitsúnmi piti pán ëñëx ca 'ë 'icën. Mitsun 'uchacama tërëncë 'aish Nucën Papa Diosnan 'inun 'ë unin 'acë 'ain, camina 'ëmi sinánquin 'ën mitsu bërí cacë ënë ënquinma usabi oquin 'ati 'ain.

20 Cacëxun piti piia sënëñia ca Jesusan manë xanpa anu 'icë uvas baca biquin catëcëancëxa:

—Ënë uvas baca ëñëx ca 'ën imi 'apati, 'ëx bamacë cupía mitsun 'uchacama tërëncë 'aish ainan 'inun Nucën Papa Diosan mëníocë, a 'icën.

21 'Ën mitsu camainun ca cuat. Uni itsin 'ati-monuxun binuan an 'ë 'inánti uni, an ca nubëtan ëñuxun piia.

22 Nucën Papa Diosan mëníosabi oi cana uni 'inux anuax uá, 'ëx bamati 'ain. Usa 'aínbi ca an 'ati-monuxun binun uni 'ë 'ináncë uni, ax 'uchañuira

'aish uisoquin cara 'ati 'icë, usoquian Nucën Papa Diosan 'acë 'iti 'icën.

²³ Jesusan usaquin cacëxun cuati ca aín 'unánmicë unicamax —¿nucama uin cara usaquin 'ati 'ic? —quiax ñucacanancëxa.

Uiira cara bëtsibëtan sënënma 'iti 'icë quicë bana

²⁴ Uix cara bëtsibëtan sënënma 'iti 'icë quiax ca Jesusan 'unánmicë unicama cuëbicanancëxa.

²⁵ Usaía quia ca Jesusan cacëxa:

—Judíosma 'apucaman ca aín unicama ax cuëncësabi oquian tëmëramiquinbi ñu mëënun 'amia. Usaquin 'amibi ca bëtsi unicama cai, ainsa aín unicamaxa upitax bucunun 'imia quiax quia.

²⁶ Atux usa 'aínbi camina mitsux usai 'itima 'ain. Uix cara mitsun cushi 'icë, ax ca cushima uni 'icësaribiti 'iti 'icën. An uni raíri bana 'inancë uni, an ca an aín bana cuacë uni usaribi 'ixun uni itsi ñu 'axunti 'icën.

²⁷ ¿An piti 'acë uni ax cara axa mesanu pi tsócë unibëtan sënën 'ic? An mesanuxun picë uni ax ca an piti 'acë unibë sënënmara 'icën. Usa 'aínbi cana 'ëx an mitsu ñu 'axuncë a 'ain.

²⁸ Mitsun camina unicaman bëtsi bëtsi oiabi 'ë ëncëma 'ain.

²⁹ Usa 'icë cana 'ën Papa Diosan 'ë 'apuirá 'inun 'imicësaribi oími 'ëbë cushi 'inun mitsu 'imin.

³⁰ Usa 'ixunmi 'ën nëtëñuxun 'ëbëtan pianan, Israelnën bëchicë mëcën rabé 'imainun rabé, aín rëbúnquicamax cara atun ñu 'acë cupí, uisai 'iti 'icë quixun canun cana mitsu 'imiti 'ain.

Pedronën —'ën cana a 'unanima —quixun uni cati Jesusan ñuia

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

³¹ Usaquin catancëxun ca Jesusan Simón Pedro cacëxa:

—Simón, ñunshin 'atimanën 'apu, Satanásnën ca mitsu 'atimamitisa tanquin an usaquin 'anúan ënun quixun Nucën Papa Dios ñucáxa. Usa 'ixun ca xanúan ñu bimi tacaquin shaícacësaribi oquin mitsu tanti 'icën.

³² Usa 'aínbi cana 'ëmi catamëti ënxunma 'anun Nucën Papa Dios mi ñucáxuan. 'Ëmi 'uchaxbi sinanati 'ëmi cushiquin camina axa 'ëmi catamëcë uni raíri 'ëmia aséribi upiti catamënun 'aquinti 'ain.

³³ Cacëxun ca Simón Pedronën cacëxa:

—Mi 'acësaribi oquin sipuanan unín 'anúnbi cana mi ëniman.

³⁴ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Pedro, cana mi cain, mix camina usai quin, 'ixunbi camina ënë ñantan 'atapa banatisama 'ain, min isamina 'ë 'unáncëma 'ai quixun rabë 'imainun achúshi oquin uni paránti 'ain.

Anúan unín Jesús 'atimoti nëtë 'ía

³⁵ Jesusan ca aín 'unánmicë unicama ësaquin cacëxa:

—'Ën mitsu uni bana ñuixunun xuquin, burasa, curíqui, taxaca, acama buanima camina cuanti 'ai quixun cacëx cuanx camina ñancáishi 'icëma 'ain, ¿usa cat?

Cacëxun ca —ca usa 'icën, ñancáishi cananuna 'icëma 'ai —quixun cacëxa.

³⁶⁻³⁷ Canan ca ësaquinribi cacëxa:

—Nucën Papa Diosan bana 'ë ñuiquian cuënëo quiásabi oi ca 'iti 'icën. A banax ca quia: “An ñu 'atima 'acë unicama achúshi ca ax 'icë quiax ca

unicamax quiti 'icën". A bana quiásabi oi ca unicamax 'ë ñui quiti 'icën. Usa 'ain camina bërí min bana ñuixuni cuanquin burasañu 'ixun a buánti 'ain. Curíquiñu 'ixun camina buánti 'ain. Manë xëtocëñuma 'ixun camina min tari maruquin anun curíqui biquin maruti 'ain.

³⁸ Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—Ca is, ënu ca manë xëtocë rabë 'icën.

Quia ca Jesusan cacëxa:

—Ashi ca asábi 'icën.

*Jesúsa Getsemaní naënuax aín Papabë bana
(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)*

³⁹ Jerusalénuax cuani ca ax 'icësabi oi Jesús Olivos cacë matánu cuancëxa. Cuancëbë ca abë aín 'unánmicë unicamaxribi cuancëxa.

⁴⁰ Anu cuanx bëbatancëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Ñu 'atima 'atin rabanan camina mitsu bërúanun Nucën Papa Dios ñucáti 'ain.

⁴¹ Usoquin cabiani unin nicëxa maxax 'ibúcë 'urasa cuanx ca rantin puruni, Jesús Nucën Papa Diosbë banacëxa.

⁴² Banaquin ca cacëxa:

—Papan, mix cuëncëbëtanma cana 'ën bërí tëmëratima 'ain. Usa 'aímbi cana 'ëx cuëncësa oi 'ítima 'ain, mix cuëncësa oíshi cana 'iti 'ain.

⁴³ Usaquian cacëbë naínuax anu uxun ca ángelnën Jesús 'aquinquin cushiocëxa.

⁴⁴ 'Aisamaira masá nuituti bënëquin ca Jesusan amiribishi Nucën Papa Dios ñucátëcëancëxa. Ñucati 'aisamairai bënëti ca nichati aín nichá ax aín imi menu tusquicësa 'iacëxa.

45 Nucën Papa Dios ñucátancëx nirucuatsini uquinbi ca aín 'unánmicë unicama masá nui-tuiraiá 'uxcë mërácëxa.

46 Mëraquin ca bësúnquin cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina usaira 'uxin? Ca nirut. 'Uchati rabanan camina 'uxti tēai Nucën Papa Diosbë banati 'ain.

Jesús bican

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

47 Usaquian Jesusan cacëbëbi ca 'aisamaira uni anu Jesús 'icë anu uacëxa. Ucëbë ca a unicam-abë aín 'unánmicë unicama achúshi, Judas, ax rëcuëncuatsini a bëtsucucanux uacëxa.

48 Aia ca Jesusan Judas cacëxa:

—¿Judas, uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëa ënë unicaman binun caramina 'ë bëtsucucati 'ain? Cacëxunbi ca Judasnën cáma 'icën.

49 Uisoí cara uaxa quixun isquin ca abë 'icë unicaman Jesús ñucáquin cacëxa:

—¿Ënë unicama caranuna manë xëtocën 'ati 'ain?

50 Usaquin caquin ca uni achúshinën aín manë xëtocën sacerdotenën cushicaman 'apun ñu mëmicë uni aín pabí mëqueu 'icë pabíscacëxa.

51 Usaquian aín pabí tēaia oquin ca Jesusan cacëxa:

—Usoxunma ca 'at. Caquin mëcënan pamëquin ca aín pabí usabi 'itëcënun mómiacëxa.

52 Usotancëxun ca Jesusan sacerdotenën cushicama 'imainun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu 'icë suntárucama 'imainun anpan cani-acëcëcama, an a bitsi ucë, acama cacëxa:

—¿Manë xëtocë 'imainun imaxu tëacë tuínxun mēcamacë uni 'acësoquin 'ë binux caramina ucan?

⁵³ Camabi nëtën anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu mitsubë 'iabi camina uisa 'ixunbi ësoquin 'ë bicáncëma 'ain. Bërími mitsun ësoquin 'anun ca Nucën Papa Diosan mitsu ëanxa, ñunshin 'atimanën 'apun cushínbi camina ësoquin 'ë 'ain.

—*Ën cana a uni 'unáncëma 'ain —quixuan Pedronën ca*

(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Usoquin bitancëxun ca a unicaman Jesús buánxun judíos sacerdotenën cushicaman 'apun xubunu buáncëxa. Usoquian buania ca Pedronën 'uránxuinshi nuibiancëxa.

⁵⁵ Buanx bëbaquin a xubu rapasu 'icë me mëníocë, anu tsi ticaia tsóbucamainun ca Pedronëxribishi atubë tsóbuacëxa.

⁵⁶ Usaía anu tsócë, tsin ërëncëxun pëcaia Pedro isquin ñachai ca anuxuan an ñu mëecë xanux quiacëxa:

—Ënë uníxribi ca a bicë unibë 'iaxa.

⁵⁷ Usai quia ca Pedronën cacëxa:

—Mixmi a ñui quicë uni a cana 'unaniman.

⁵⁸ Usoquin can, basicëma 'aínshi ca uni achúshinënribi Pedro isquin cacëxa:

—Mix camina abë nicë uni a 'ain.

Cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—'Ëx cana ama 'ain.

⁵⁹ Achúshi hora 'icëbë ca bëtsíxribi quiacëxa:

—Ënë unix ca Galileanu 'icë uni 'icën. Asérabi ca axribi a unibë 'iaxa.

⁶⁰ Usaía quia ca Pedronën cacëxa:

—Uisai qui caina usai quin, a cana 'ën 'unaniman.

Quicëbëshi ca 'atapa banacëxa.

⁶¹ Banacëbë cuainacëquin ca Nucën 'Ibu Jesusan Pedro ñachaquin isacëxa. Ñachacëxun ca Pedronën ësaquian Jesusan a cacë bana sináncëxa: Ënë imë camina 'atapa banatisama pan 'ain, min isamina 'ë 'unáncëma 'ai quixun 'ë ñuiquin rabë 'imainun achúshi oquin uní paránti 'ain.

⁶² Usoquian Jesusan coóncë bana sinani ca Pedro ëman chiquiti masá nuituirai bëunan mëscüacëxa.

Suntárucama Jesúsmi cuaia

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³ Usa 'ain ca an bërúancë suntárucaman Jesús 'usani ami cuiquin mëëacëxa.

⁶⁴ Usoquin 'anan ca aín bëru chupan bëmáputancëxun mëëquin —uin cara mi mëëaxa, ca ñuit —quixun cacëxa.

⁶⁵ Usaquin 'anan ca ami 'atimati banaquin Jesús 'usáncëxa.

Jesús a judíos unibunën cushicaman 'apucamanu buáncan

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Pëcaracuatsincëbë ca anpan caniacëcë unicama 'imainun judíos sacerdotenën cushicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamax anu timëacëxa. Timëcëbëtan ca anu atun cushibunën 'apucama timëcë anu Jesús buáncëxa. Usoquian buáncëxa bëbaia ca 'apucaman Jesús cacëxa:

⁶⁷ —Mix aséribi ax utinu nun caíncë, Cristo 'ixun camina, aséribi cana a 'ai quixun nu cati 'ain.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Aséjabi cana a 'ai quixun 'ën mitsu cacëxunbi camina 'ën bana ca aséjabi 'icë quixun sináncantima 'ain.

⁶⁸ Usa 'ixun camina 'ën mitsu ñu ñucáquin cacëxunbi 'ë caíma 'ianan 'ë chiquínti sinántima 'ain.

⁶⁹ Usa 'aínbi cana bërí 'ënë menu 'itancëxbi Nucën Papa Dios cushiira, aín nëtënuax aín mëqueu tsotax abë 'Apu 'iti 'ain.

⁷⁰ Usoquian atu cacëxun ca camaxunbi ñucáquin Jesús cacëxa:

—¿Usa 'aish caramina aséjabi Nucën Papa Diosan Bëchicë 'ain?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsúnmi 'ë cacë, ax ca aséjabi 'icën.

⁷¹ Usai quia cuati ami nishi ca quicancëxa:

—'Itsa unix ca ami manánxa. Usa 'aínbi cananuna nunribi bërí nun pabitanbi aséjabi ax 'ati-mati banaia cuan.

23

Jesús Pilatonu buáncan

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Catancëx niruquin ca camaxunbi Jesús buánxun Pilátonu buáncëxa.

² Buanx bëbax aín bëmánon 'ixun ca Jesús ñuiquin ësaquin Pilato cacëxa:

—'Ënë unían judíos unicama nun caibu bëtsi oquian sinánun quixun 'unánmia cananuna nunbi cuan. Nun nu a César buánmiti curíqui 'inánxunma 'anun nu canan ca ax isa Cristo 'aish 'apu 'icë quiaxa.

³ Usaquian cacëxun ca Pilátonën Jesús ñucáquin cacëxa:

—¿Mix caramina judíos unicaman 'apu 'ain?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Asérabi cana 'ëx a 'ain, minmi cacë, usa.

⁴ Jesusan cacëxun cuaquin ca Pilátonën sacerdotenën cushicama 'imainun anu timécë unicama cacëxa:

—'Ën iscëx ca ënë uni 'atima ñu 'acëma 'icën.

⁵ Usaía Piláto quicëbëbi Jesúsmi xuamati nishi ca munuma quicancëxa:

—An ca Galilea mecamanuxun unicama 'atimaquin 'unánmiquin tsuáquirumianan Judea mecamanuxunribi usoquin 'aia.

Pilátonëan Jesús Herodesnu xua

⁶ Ësaquian unicaman ñuia cuaquin ca Pilátonën —¿ënë unix cara Galileanu 'icë uni 'ic? —quixun atu ñucácëxa.

⁷ Ñucácëxuan —usa ca —quixun cacëxun cuaquin ca Pilátonën Jesús Herodesnu buántanun quixun xuacëxa. A me anua Herodes 'apu 'ain, anu 'icë uni ca Jesús 'icë quixun ñuia cuaxun ca —Herodes ca Jerusalénu uëxanxa —quixun 'unánquin anu buántanun quixun cacëxa.

⁸ Buáncëx bëbacëa unicaman Jesús ñuia cuati ca an uni itsin 'acëma ñu 'aia istisa tanquinbi iscëma 'aish, bërí a isi Herodes cuëëancëxa.

⁹ Usai cuëënquia 'itsaira bana ñucácëxunbi ca Jesusan cáma 'icën.

¹⁰ Caíma 'imainun ca judíos sacerdotenën cushicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama munuma banai ami manáncëxa.

¹¹ Usaría ca Herodesbëtan aín suntárucaman Jesús 'atimonan a 'usánquin cuaiquin 'apúan

pañucē chupa pañumitancēxun Pilátonua buántēcēntanun quixun xuacēxa.

12 Usa 'ain ca 'itsa baritia abē nishanancē 'aíshbi a nētēnbi sinanati Pilátobē Herodes nuíbanancēxa.

*Jesús ca bamati 'icē quiáxa quican bana
(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)*

13 Usa 'ain ca Pilatonēn, judíos sacerdotenēn cushicama 'imainun judíos 'apucama 'imainun unicama camiacēxa.

14 Camicēxa ucē ca cacēxa:

—Mitsun, ēnē unin ca 'atimati banaquin unicama tsuáquirumia quixun cacēxun, cana mitsun ismainunbi a ñucán. Ñucáxun 'ēn iscēxbi ca an uisa ñubi mitsux ami manánquin 'ē cacē, a 'acēma 'icēn.

15 Anu xucēxunbi ca Heródesnēn amiribishi nunua bētēcēnun xuaxa. Anribi ca añu 'uchabia 'acēma 'icē 'unánxa. Usa 'ain ca nun iscēxun a cupía bamati, ñu 'atima 'acēma 'icēn.

16 Usa 'ain cana paē tanmitancēxuínshi cuantánun ēnti 'ain.

17 Caquin ca anun pán chamiti ñucēñunma 'acē pán piti nētēa sēnēncēma pain 'ain, usabiquin 'acē 'ixun, uni achúshi sipunua chiquínti sináncēxa.

18 Usoquian Jesús chiquínti sináncēbēbi ca unicamax munuma sharáruí quicancēxa:

—Ēnē uni ca 'at, 'anan ca Barrabás nu chiquínxun.

19 An 'apu ñui 'atimati banaquin, Jerusalénu 'icē unicama tsuáquirumicē, 'ianan an uni 'acē cupí ca Barrabás sipuacē 'iacēxa.

20 Unicamaxa munuma sharáruí quia cuati ca Pilátonëx amiribishi —nun iscëx ca a cupía bamati ñu 'atima 'acëma 'icë —quiax quitëcëancëxa.

21 Quicëbëbi ca munuma sharáruí quicancëxa:

—Bamatanun ca i curúsocënu matas, i curúsocënu ca a matas.

22 Usaía quicaniabi ca rabë oquin cacësabi oquin Pilatonën amiribishi catëcëancëxa:

—¿Añu ñu 'aisama cara ënën 'ax? 'Ën iscëx ca a cupía bamati ñu 'atima 'acëma 'icën. Usa 'ain cana paë tanmitancëxuinshi cuantánun ënti 'ain.

23 Quicëbëbi ca usaribiti amiribishi munuma sharáruí quitëcëancëxa, bamatanun i curúsocënu matáscë ca 'iti 'icë quiax. Usai quia ca Pilatonën atu sinanamicasmacëxa.

24 Sinanamicasmaquin ca Pilatonën atúan cacësabi oi ca 'iti 'icë quixun cacëxa.

25 Caxun ca Barrabás, an unicama tsuáquirumianan uni 'acë cupí sipuacë uni, a judíos unicaman ñucácsabi oquin chiquíancëxa. Usaquin chiquíanan ca Jesús, judíos unibunën 'apucamaxa cuëncësabi oquian 'anun quixun, aín suntárucama cacëxa.

I curúsocënu Jesús matáscan

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

26 Usoquian Pilatonën cacëxun Jesús buani cuanquinbi ca suntárunën Cirene nëtënu 'icë uni Simón, ax aín naënuax anúan cuancë bai, anun aia isquin suntárunën biquin 'iámiquin, anua Jesús matásti i curúsocë, a Jesús caxu cuanquin buánxunun quixun cacëxa.

27 Usaía 'ia ca 'aisamaira unin nuibiancëxa, xanucamanribi nuibiani ca 'aisamaira masá nututi bēunan mēscuti rarumacëxa.

28 Usai 'ia cuati cuainacëquin ca Jesusan atu cacëxa:

—Jerusalénu 'icë xanucama, 'ë sinani bēunan mēscuti rarumaxma ca 'it. Mitsu 'imainun mitsun tuacamashi sinani camina bēunan mēscuti inti 'ain.

29 Anúnmi mitsun tēmēрати nētē ca uti 'icēn. A nētē ucēbē ca unicamax ësai quiti 'icēn, tuacēma xanux ca cuēēnti 'icēn, tuacēma 'ixun aín tuá xuma 'amicēma xanux ca xanu itsían 'acēsaribi oquin paē tancēma 'aish cuēēnti 'icēn.

30 Anun usai 'iti nētē ucēbētan ca unicaman unētisa tanquin aín bashicama atunu rēucubunun canan matá atu mapunun quixun cati 'icēn.

31 Ēn ñu 'atima 'acēma 'icēbia 'ë ësöquin 'acē 'ain ca an ñu 'atima 'acē unicamax atun 'ë 'acēsamaira oquin 'acē 'iti 'icēn. Usoquian anun 'ati nētē ca uti 'icēn. Usai ca 'iti 'icē quixun sinani camina bēunan mēscuti inti 'ain.

32 Usa 'ain ca uni rabē an 'atima ñu 'acē, aribi Jesús bēa bamati suntárunēn buáncëxa.

33 Usoxun ca suntárunēn a buani cuanx, Mapuxo cacē me, anu bēbaquin anuaxa bamanun Jesús matástancëxun i curúsocē nitsíancëxa. Nitsíanan ca an 'atima ñu 'acē uni rabēribi i curúsocēnu matástancëxun, bētsia Jesusan mēqueu 'imainun bētsi Jesusan mēmiu 'inun nitsíancëxa.

34 Suntárunēan usoquin 'acëxun ca Jesusan Nucēn Papa Dios cacëxa:

—Papan, ēnē unicaman ca añu cara 'aia quixun 'unanima. Usa 'icē camina atun 'ucha tērēnquin manumiti 'ain.

Uşa 'ain ca anu uni matáscë i curúsocëcama nitsíntancëxun, suntárunën uin cara isa Jesusan chupa bëtsi bëtsi biti 'icë iscatsi quixun ñuratsu pain niquin tancëxa.

³⁵ Usaquian Jesús 'aia ca unicaman isacëxa. Is-mainun ca judíos unibunën 'apucamax Jesús ñui 'atimati banai ami cuai ësai canancëxa:

—An uni raíri iëmicësaribi oi iëtibi ca iëtima. Ax aséribi Cristo a Nucën Papa Diosan ênu xunuxun caíscë 'aish ca axbi iëti 'icën.

³⁶ Anu 'icë suntárucamanribi ca uquin ami cuaiquin bimi baca cachacë a xëanun quixun 'ináncëxa.

³⁷ Inánquin ca —mix aséribi judíos unicaman 'apu 'aish ca mixbi iët —quixun cacëxa.

³⁸ Anua a matáscancë i curúsocënu ca Jesús manámi ësáquin cuënëocë bana matáscë 'iacëxa: “Ënëx ca judíos unicaman 'apu 'icën”. A banax ca griego banan cuënëocë 'ianan Romanu 'icë unin bana, latín cacë, anun cuënëocë 'ianan judíos unibunën bana, hebreo cacë, anúnribi cuënëocë 'iacëxa.

³⁹ A Jesús 'acësaribi oquin i curúsocënu matáscë uni rabë, achúshinën ca ami 'atimati banaquin 'usánquin Jesús cacëxa:

—¿Mix caramina Cristoma 'ain? Mix aséribi Cristo 'aish ca mixbi iët. Iëanan ca nuribi iëmit.

⁴⁰ Usoquian Jesús caia cuaquin ca acëñuan matáscë unin bëtsi ñu caquin cacëxa:

—¿Mix usaribi oquin 'acë 'aíshbi caramina Nucën Papa Diosmi racuëtiman?

⁴¹ Aséribi cananuna nux nun 'ucha cupí paë tanin. Usa nux 'aínbi ca ënë uni añu 'uchabi 'acëma 'icën.

42 Usoquin bëtsi catancëxun ca a unin Jesús cacëxa:

—Jesús, min nëtënuax 'apu 'ixun camina 'ë manu-tima 'ain.

43 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Asérabi cana 'ën mi cain, ënë nëtënbi camina anu 'ëx 'icë anu 'ëbë 'iti 'ain.

Jesús bama

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

44 Usai 'imainun ca bari xamárucëbëbi me bëánquiacëxa. Bëánquiax ca rabë 'imainun achúshi hora 'icëbë bari pëquitëcëancëxa.

45 Usai bari bëánquimainun ca Nucën Papa Diosan 'imicëx anuxun a rabiti xubu mëu anun bëpáncë chupax amo rabë 'inun tuquiacëxa.

46 Usaía 'icëbë ca munuma cuëncënishi Jesús quiacëxa:

—Papan, 'ën cana 'ën bëru ñunshin minmi binun mi 'inanin. Usaquin catancëx ca ashiti bamacëxa.

47 Usaía 'icëcama isquin ca Romanu 'icë capitán Nucën Papa Dios rabí quiacëxa:

—Asérabi ca ënë unix 'uchañuma 'iaxa.

48 Usaía quimainun ca axa Jesús 'ia isi timëcë unicamaxribi masá nuituti, atun nuitu mëëi shitáshquiquiani uténbuax, atun xubunu cuancëxa.

49 Raírinëxa usai 'imainun ca an a 'unáncë unicama 'imainun axa Galileanuax a nuibëtsini ucë xanucamanribi 'ura nixun Jesús usai 'ia isacëxa.

Jesús bamacë mënón ñui quicë bana

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

50 Judea cacë menu 'icë ëma, Arimatea, anu 'icë uni achúshi ca José cacë 'iacëxa. Ax ca upí uni

'aish upí sinánñu 'iacëxa. Ax ca judíos cushicaman 'apucama achúshi 'iacëxa.

⁵¹ Usa 'aishbi ca José an anun Nucën Papa Dios camabi unin 'apu 'iti nètë uti caíncë uni 'iacëxa. Usa 'ixun ca raíri 'apucaman 'acësaribi oquin sinánquinma, atúxa Jesús 'acatsi quiax 'esënaní — 'ati ca — quiax quicëbëtanbi, an cáma 'icën.

⁵² Usa 'ixun ca Josénën anu cuanxun Pilato cacëxa:

— Jesús ca bamaxa, cana buántisa tanin.

⁵³ Usaquin cacëxuan — camina buánti 'ai — quixun cacëxun ca Josénën Jesús i curúsocënuu nanpátancëxun, sávana upitan rabúancëxa. Rabúnbianquin ca anu uni bamaia mëníotia matá me tëmú bërí naëcë, anu uni ñucë mëníocëma pan, anu mëníonuxun buáncëxa.

⁵⁴ Usoquin anun ñu mëëtima nètën 'atima cupí, a nètë 'icëma 'ain, ca Josénën Jesús mëníonuxun buáncëxa. Buánxuan mëníon ca anun ñu mëëtima nètë 'iacëxa.

⁵⁵ Usoquian buania nuibianxun ca Galilean-uax abë uéxancë xanucaman uinaira cara Jesús mëníoia isanan uisaira oquin cara mëníoia quixun isacëxa.

⁵⁶ Isbiani atun xubunu cuanxun ca anun Jesús sanu oti ro buánuxun mëníocëxa. Mëníotancëx ca Moisésnën cuënëo bana quicësabi oi, anun ñu mëëtima nètë 'ain, tantiacëxa.

24

Jesús baísquia

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

1 Anun ñu mēētima nētē 'iónxa pēcaracēbēa bari urucēma 'aínshi ca axa Galileanuax Jesúsbe uēxancē xanucama anun sanu oti ro mēñoēxancē a buani raírí xanubē anua Jesús mēñoēxancēnu cuantēcēancēxa.

2 Buani cuanx anu bēbaquinbi ca mapara, anun quini xēpuēxancē, racanacē isacēxa.

3 Usa 'icē istancēx cuani, quininu atsínquianxun isquinbi ca Nucēn 'Ibu Jesús 'aímcēxa.

4 'Aímoi ratuti ca sináncasmacēxa. Usai ratúquian atun iscēxbi ca rabē uni, chupa chaba chabaquicē pañucē, a rapasu 'iacēxa.

5 Usa isi ca xanucamax racuēti meu tētúbuacēxa. Tētúbutiabi ca a unin cacēxa:

—¿Uisa cupí caramina mitsun anu uni bamacē mēñiotinua axa ashiti bamacēma uni barin?

6 Ax ca ěnuma 'icēn, ca baísquiaxa. An Galileanuxun mitsu caēxancē bana camina sinánti 'ain.

7 Ēsaquin ca mitsu caēxanxa: Uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'icē, ca 'ē 'atima unin, uni itsían 'ē 'aminun 'inánti 'icēn. 'Ináncēxun ca i curúsocēnu bamanun 'ē matásti 'icēn. Matáscēx asérabi bamatancēx cana rabē 'imainun achúshi nētē 'iónxa pēcaratēcēncēbē baísquiti 'ai quixun.

8 Usaquian ángelnēn cacēxun ca —asérabi ca Jesusan usaquin nu caēxanxa —quixun xanucaman sináncēxa.

9 Usaquin sinánbiani anuax cuanxun ca atun iscēcama ñuianan ángelnēn cacēcama ñuiquin, Jesusan 'unánmicē unicama mēcēn rabē 'imainun achúshi a 'imainun an aín bana cuacē uni raíricamaribi ñuixuancēxa.

10 Usaquian an Jesusan 'unánmicē unicama ñuixuncē xanucama ax ca 'iacēxa, María Mag-

dalena 'imainun Juana 'imainun Jacobonën tita María, 'imainun axa atubë 'icë xanucamaribi.

¹¹ Usaquian acaman ñuixuncëxunbi ca —cëmëi ca quia —quixun sinánquin —usa ca —quixun sinánma 'icën.

¹² Usaía raíri 'imainun ca Pedronëxëshi abáquiiani a quininu cuancëxa. Cuanx bëbai tëtúbuquin isquinbi ca anun Jesús rabúncë chupa ashi isacëxa. Isbiani ratúquiiani uisai cara 'iaxa quixun sináncaismai ca aín 'icënu cuantëcëancëxa.

Emaús ëmanu bain cuanía usai 'ia
(Mr 16.12-13)

¹³ A nëtënbi ca an Jesusan bana cuacë uni rabë Jerusalénuax, axa męcën rabë 'imainun achúshi kilometrosa 'ain, Emaús cacë ëmanu bain cuancëxa.

¹⁴ Usai bain cuani ca a rabëtax usaía Jerusalénuax Jesús 'icë ñui cananquiancëxa.

¹⁵ Usaía cananquiancëbëbi ca Jesús a caxu cuani, atubë biránanquiiani cuancëxa.

¹⁶ Cuania isquin 'unántisa 'ixunbi ca —ënëx ca Jesús 'icë —quixun 'unánma 'icën.

¹⁷ 'Unáncëxunmabi ca Jesusan atu cacëxa:

—¿Añu ñui caramina cananquianin? ¿Uisacatsi caramina masá nuitutin?

¹⁸ Cacëx niracëquin ca axa bain cuancë uni rabë, achúshi, Cleofas cacë, an Jesús cacëxa:

—¿Amanuax Jerusalénu ucë 'ixunbia uisa ñucama cara anu 'iaxa quixun ñuicania 'itsa unin cuanbi caramina mínshi cuacëma 'ain?

¹⁹ Quixuan cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Añu ñui cara quicanx?

Quia ca cacëxa:

—Nazaretnu 'icë Jesús, a ñui ca quicanxa. An ca Nucën Papa Dios 'imainun unicamanribi iscëxun upí oquin Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuanan aín cushínbi uni itsin 'acëma ñu 'axa.

²⁰ Usa 'icëbi ca nun sacerdotenën cushicamabëtan nun cushi raíricamanribi a Piláto 'inánxa, ax isa i curúsocënu matáscëx bamanun quixun.

²¹ Nun cananuna Romanu 'icë unían, nux Israel unibu 'icë, nu 'imainun nun nëtëcamaribi 'ibuacë 'aínbia nunainshi nun nëtë 'inun, an nu mënioxunti sinan, 'aínbi ca bamaëxanxa.

²² Usa 'aínbi ca nuxnu 'icësaribitía ami sináncë xanu raírinën anu Jesús mëníoëxancënu pëcaracëma 'aínshi cuanxun isbëtsini uxun ñuixunquin nu ratupunia.

²³ Cuanxunbi ca Jesús 'aímopunia. 'Aímobëtsini uxun ca nu capunia, ángel rabëtaina iscëxun atu, Jesús ca bamacëma 'icë, ca baísquiaxa, caxa quixun.

²⁴ Usaquin cacëx anua Jesús mëníoëxancënu cuanxunbi ca nubëa 'icë uni raírinën xanúan cacësabi oquin isquinbi Jesús mëraima 'ipunia.

²⁵ Usaquian cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Upí oquin camina sinaniman. An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unin cuënëo banax ca asérabi 'icë quixun camina sináncëma 'ain.

²⁶ ¿A bana quicësabi oi cara Cristo, ax aín Papabë 'Apu 'i cuancëma pan 'aish, paë tani tëmëratí 'iax?

²⁷ Caxun ca Moisésnëan cuënëo bana 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamanribia cuënëo bana, uisa banacama cara a ñui quicë 'icë, a banaxa quicësabi oi ca 'iaxa quixun a uni rabë ñuixuancëxa.

²⁸ Atu bana ñuixunbiancëx anua cuancë Emaús ëmanu abë bëbaquinbi ca a rabëtan, Jesús sapi ca

cuanshítia quixun isacëxa.

²⁹ Isquin ca cacëxa:

—Bari ca xupíbutia, ca baquishia, usa 'ain camina nun xubunu nubë 'i cuanti 'ain. Cacëx ca atubë cuanx aín xubunu 'i Jesús atsíancëxa.

³⁰ Atsíntancëx mesanu a uni rabëbë tsóbuxun ca pán bixun —asábi ca —Nucën Papa Dios catancëxun, tucapaquin atu 'inancëxa.

³¹ Usa 'ain ca, ënëx ca Jesús 'icë quixun 'unántancëxunmabi pán tucapaxun 'inancëxun pain —Jesús ca ënëx 'icë —quixun 'unancëxa. 'Unania ratúcëbëishi ca Jesús nëtëacëxa.

³² Nëtëcëbë ca canancëxa:

—An nubë banaquin cuënëo banacama nu ñuixuncëxun cananuna nun nuitu cuëëni shimëniocacësa tanpunin, ¿usa cat?

³³ Usaquin sinani bënëtishi cuanx ca Jerusalénu cuantëcëancëxa. Cuanx bëbaquin ca Jesusan 'unánmicë uni mëcën rabë 'imainun achúshi, acamabëa Jesusan bana cuacë raíri unicamaribi timécë mëracëxa.

³⁴ Mëracëxun ca axa timécë unicaman cacëxa:

—Nucën 'Ibu Jesús ca aséabi baísquitëcëanxa. Usa 'icë ca Simonan ispunia.

³⁵ Usaquian cacëxun cuaquin ca Emaúsnuax ucë uni rabëtan, usai ca bainuax nubë 'ipunia quixun canan —nua pán mëtícaquin 'inancëxuinshi cananuna ax ca aséabi Jesús 'icë quixun 'unánpuni —quixun cacëxa.

Aín 'unánmicë uni mëcën rabë 'imainun achúshi an Jesús isa

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)

36 Usaquin atu ñuixunía sënëncëma pain 'aínbi axbi chiquiracëti atu nëbétsi niracëquin ca Jesusan atu cacëxa:

—Chuámashirua ca 'ican.

37 Usoquian atu cacëx racuëti ratúquin ca — ñunshin ca — quixun sináncëxa.

38 Usai 'i ami racuëtia isquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina racuëtin? ¿Uisa cupí caramina 'ëx cana asérami Jesús 'ai quixun sinaniman?

39 'Ën mëcën 'imainun ca 'ën taë is. Isquin ca, 'ëx cana Jesús 'ai quixun 'unan. Uisa cara 'ën nami 'imainun 'ën xo 'icë quixunmi 'unánun ca 'ë ramët. Ñunshinax ca xoñuma 'ianan namiñuma 'icën.

40 Usaquin caquin ca mëshpáquin aín mëcën ismianan aín taëribi ismiacëxa.

41 Usoquian ismicëxbi ca —ënëx ca Jesús 'icë —quiax cuëñibi sináncasmai ratúacëxa. Ratutia isquin ca Jesusan —¿mitsun a piti ñu cara 'aíma 'ic? —quixun cacëxa.

42 Cacëxun ca tsatsa xuicë paná 'imainun buna rëpa tëxëra 'ináncëxa.

43 'Ináncëxun biquin ca atun ismainunbi Jesusan piacëxa.

44 Pitancëx sënënxun ca Jesusan atu cacëxa:

—'Ëx bamacëma pain 'ixun 'ën mitsu cacësabi oi ca 'iixa. 'Ë ñuiquin cuëñëo banacama Moisésnën 'a, 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman cuëñëo banacama, 'imainun Salmosribi, acamaxa 'ë ñui quicë bana axa quicësabi oi ca 'iti 'icë quixun 'ën mitsu cacësabi oi cana 'ian.

⁴⁵ Usaquin caxun ca a ñuiquian cuënëo banacama upí oquian cuanun ñuixunquin anu timécë unicama 'unánmiacëxa.

⁴⁶ 'Unánmiquin ca ësaquin cacëxa:

—Ësai ca a bana quia, Cristo ca bamatancëx rabë 'iónxa pëcaratëcëncëbë baísqiti 'icën.

⁴⁷ Usa 'ain ca aín unicaman Jerusalénuxun pain aín bana ñuitancëxun camabi menu cuanquin ësoquin caquin unicama ñuixunti 'icën, Nucën Papa Diosan atun 'atima ñu 'acëcama tërëncë 'inuxun ca sinanaquin bëtsi oquin sinánti 'icë quixun. Ësaía a ñui cuënëo bana quicë a ñuixuntancëxun ca Jesusan atu cacëxa:

⁴⁸ Mitsun camina 'ëx 'ia iscë 'ixun, uisai carana 'ë ñuiquin cuënëo banacama quicësabi oi 'ia quixun unicama ñuixunti 'ain.

⁴⁹ Axa uti ñuiquian 'ën Papa Diosan 'ë cacë, a cana mitsunu unun xuti 'ain. Usa 'ain camina Nucën Papa Diosan aín cushi mitsu 'inánun Jerusalénu bërúxun caínti 'ain.

Jesús naínu cuan
(Mr 16.19-20)

⁵⁰ Usa 'ain ca Jesusan Jerusalénuax cuanquin Betania ëma 'urama, aín unicama buáncëxa. Buántancëxun aín mëcën rabë manámi oquin ca Nucën Papa Dios atu ñucáxuancëxa.

⁵¹ Usaquin ñucáxuntancëxun acama ëbiani ca anua Nucën Papa Dios 'icë anu cuancëxa.

⁵² Cuania rabitancëx ca chuámashi tani cuëenquiani Jerusalénu cuantëcëancëxa.

⁵³ Cuantancëxun ca nëtë camabi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuanxun cuanxun, a rabiacëxa. Ashi.

**Nukën 'Ibu Diosan ain unikama 'inan ain
bana
New Testament in Cashibo-Cacataibo
(PE:cbr:Cashibo-Cacataibo)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cashibo-Cacataibo

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cashibo-Cacataibo

cbr

Peru

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cashibo-Cacataibo

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

c8d73d75-386c-5f5e-a601-116dba3dae9b